

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN
GÜMÜŞHANE İLİ REKREASYON
ALANLARI ÜZERİNE
GÖRSEL KALİTE DEĞERLENDİRMESİ**

Özden TANIŞ

**Yüksek Lisans Tezi
Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı
Prof. Dr. Sevgi YILMAZ**

2019

Her Hakkı Saklıdır

**ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN
GÜMÜŞHANE İLİ REKREASYON ALANLARI ÜZERİNE
GÖRSEL KALİTE DEĞERLENDİRMESİ**

Özden TANIŞ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANA BİLİM DALI

**ERZURUM
2019**

Her Hakkı Saklıdır

TEZ ONAY FORMU

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN GÜMÜŞHANE İLİ REKREASYON ALANLARI
ÜZERİNE GÖRSEL KALİTE DEĞERLENDİRMESİ

Prof. Dr. Sevgi YILMAZ danışmanlığında, Özden TANIŞ tarafından hazırlanan bu çalışma, 12/11/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Peyzaj Mimarlığı Anabilim Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak oybirliği (3/3) ile kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Sevgi YILMAZ

İmza :

Üye : Prof. Dr. Serkan ÖZER

İmza :

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hüccet VURAL

İmza :

Yukarıdaki sonuç;

Enstitü Yönetim Kurulu'nun 21.11./2019 tarih ve ...45../...12.... nolu kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet KARAKAN
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaklardan yapılan bildiriş, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak olarak kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN GÜMÜŞHANE İLİ REKREASYON ALANLARI ÜZERİNE GÖRSEL KALİTE DEĞERLENDİRMESİ

Özden TANIŞ

Atatürk Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı
Peyzaj Mimarlığı Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Sevgi YILMAZ

Araştırma Gümüşhane kenti ve yakın çevresindeki Limni Gölü Tabiat Parkı (Torul), Örumcek (Kürtün) Ormanı, Tomara (Şiran) Şelalesi, Zigana Dağı, Taşköprü Yaylası, Karaca (Torul) Mağarası, Santa Harabeleri ve kent merkezinde özgün Gümüşhan'e evleri rekreasyon alanlarında yürütülmüştür. Araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerine yönelik olarak hazırlanan anket ile mekânsal planlamalarda ihtiyaca dönük olarak insanların kendini iyi hissedeceği peyzaj tasarımlarına yer verilebilmesi için katılımcıların görsel algılamada değerlendirme biçimleri, mekân tercihleri, algılama düzeyleri ve mekânın duygular üzerindeki etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Anket çalışması Gümüşhane Üniversitesinde 511 öğrenci ile 2019 yılında yürütülmüştür. Çalışma materyalini oluşturan 8 ayrı doğal ve kültürel peyzaj tipi için temsilen her birinden 3 fotoğraf üzerinden değerlendirilmiştir. Görsel peyzaj kalitesinin belirlenmesinde, pozitif mutluluk, huzur, güven, heyecan parametrelerine ve negatif duygular rahatsız edici, korku verici ve güvensizlik duygu sıfatlarına 1-5 arasında puanlama yapılmıştır. Araştırma sonucunda Yayla Peyzaj (4,08), Doğal Peyzaj (3,97) ve Göl Peyzaj (3,85)' ı temsil eden görüntüler yüksek, Orman Peyzaj (3,62)' ı orta seviyede, Mağara Peyzaj (3,42), Kültürel Peyzaj (3,22) ve Dere Peyzaj (3,20)' ı temsil eden görüntülerin ise düşük değer aldığı tespit edilmiştir. Bu sonuç öğrencilerin pozitif duygularının, peyzaj tiplerine göre doğallık seviyesinin arttığı alanlarda yükseldiği, negatif duygularında azaldığını göstermiştir. Pozitif ve negatif duygular arasındaki farklar alındığında Yayla Peyzajı görsel kalite değeri 2,71 farkla Gümüşhane için daha önemli olduğu tespit edilmiştir. Bu tespitler yorumlanarak, kentsel peyzaj tasarımlarında yöresel kimliğe atıf yapacak tasarımlara daha çok yer verilmesi yönünde öneriler verilmiştir.

2019, 128 Sayfa

Anahtar Kelimeler: Görsel Peyzaj, Görsel Kalite, Gümüşhane İli, Anket, Rekreasyon

ABSTRACT
MS Thesis

**UNIVERSITY STUDENTS
ON RECREATION AREAS OF GÜMÜŞHANE
VISUAL QUALITY ASSESSMENT**

Özden TANIŞ

Ataturk University
Institute of Sciences
Department of Landscape Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Sevgi YILMAZ

This research was been carried out in Gümüşhane and its nearby that contains Lake Natural Park (Torul), Spider (Kurdun) Forest, Tomara (Şiran) Waterfall, Zigana Mountain, Taşköprü Plateau, Karaca (Torul) Cave, Santa Ruins and the original Gümüşhan houses in Gümüşhane city center's recreation areas. The aim of the research was to determine the types of assessment, spatial preferences, perception levels and the effects of the place on the emotions of the participants in the visual perception in order to include the landscape designs in which the people feel good in the spatial planning according to the need prepared by the survey prepared for university students. The survey was conducted in 2019 with 511 students at Gümüşhane University. The study material was evaluated on 3 photographs from each of 8 representative natural and cultural landscape types. In the determination of visual landscape quality, happiness, serenity, confidence, excitement, disturbing, frightening, insecure question scores were scored between 1-5. As a result of the research, landscape types representing Yayla (4,08), Natural (3,97) and Lake (3,85) landscaping have the highest scores, while Cave (3,42), Cultural (3,22) and Dere (3,20) Landscaping. This result showed that students positive emotions increased in areas where naturalness level increased according to landscape types and their negative emotions decreased. When the differences between positive and negative emotions were taken, the visual quality value of Yayla Landscape was found to be more important for Gümüşhane with a difference of 2.71. By interpreting these findings, suggestions were given to include more designs that will refer to the local identity in urban landscape designs.

2019, 128 Page

Keywords: Visual Landscape, Quality Analysis, Gumushane Province, Questionary, Recreational

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam süresince değerli zamanını ve bilgilerini esirgemeyen, her an her konuda yardımcı olan çok değerli tez danışman hocam Sayın Prof. Dr. Sevgi YILMAZ'a, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez jürimde bulunan ve çalışmalarımda yardımını esirgemeyen fikir ve deneyimlerimden yararlandığım sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Hüccet VURAL'a çok teşekkür ederim. Yine tez jürimde bulunan ve eleştirileri ile her zaman yardımcı olan, yardımlarını ve desteğini esirgemeyen sayın Prof. Dr. Serkan Özer' e teşekkür ederim. Tez çalışmam boyunca gerek manevi olarak gerek tezime olan katkılarından dolayı Sayın Prof. Dr. Hasan YILMAZ'a, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin anket uygulama çalışmalarında desteğini esirgemeyen Gümüşhane Üniversitesi Öğretim Görevlisi Elif AŞÇI' ya ve Öğretim görevlisi Çiğdem PİYADE' ye teşekkürlerimi sunarım. Anket çalışmasının analizlerinin yapılmasında büyük emeği geçen ekonometrist Ömer Faruk TEKMANLI' ya sonsuz teşekkür ederim. Görev yaptığım Gümüşhane Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünde' ki çalışma arkadaşlarıma desteklerinden dolayı teşekkür ederim. Tez çalışmamda fotoğraflarını kullandığım Gümüşhanenin önemli Gazeteci ve fotoğrafçılarından Sayın Recep Ergin' e teşekkürlerimi borç bilirim.

Çalışmamın her aşamasında yanımda olup katkı sunan ve manevi desteklerini hiç esirgemeyen değerli arkadaşlarım Peyzaj Mimarı Kezban YILDIRIMCAN' a, Arş. Gör. Sena Çubukçu Komlu' ya, Kimya Mühendisi Aysun Pariltan' a ve anketi uygulamalarıma yardım eden Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet öğrencisi Ünsal Demir'e teşekkür ederim. Akademik hayatımı yönlendiren, özellikle büyük özveri ve emek gösteren bu süreçte her türlü desteği gösteren sevgili aileme özellikle annem Güler ERKAN' a ve babam Ali Gürcan ERKAN' a teşekkür ederim.

İlk günden beri benim güzel başarılarım imza atmamı isteyip ve bunun için çabalarını hiç esirgememiş canım eşim Şehit Özel Harekat Polisi Abdul Vahid Tanış anısına en büyük şükranlarımla bu tezi armağan ederim.

Özden TANIŞ
Kasım 2019

Eşim Şehit Özel Harekat Polisi Abdul Vahid Tanış' a.....

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	iv
ÇİZELGELER DİZİNİ	vi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Rekreasyon Tanımı ve Özellikleri.....	4
1.1.2. Rekreasyon planlama kavramı	7
1.2. Doğal Peyzaj Kavramı.....	8
1.3. Kültürel Peyzaj kavramı	9
1.4. Görsel Peyzaj Kalite Kavramı	12
1.4.1. Görsel peyzaj kalite değerlendirmesine gerek duyulan nedenler	15
1.4.2. Görsel peyzaj kalite değerlendirmesinde kullanılan modeller	18
1.5. Çalışmanın Amacı	20
2. LİTERATÜR ÖZETLERİ	21
2.1. Üniversite Öğrencilerine İle Yapılan Bazı Görsel Kalite Analiz Çalışmaları... 21	
2.2. Görsel Kalite Yöntemi İle Yapılan Çalışmalar	23
3. MATERYAL VE YÖNTEM	37
3.1. Materyal.....	37
3.1.1. Gümüşhane kentinin tarihi gelişimi.....	39
3.1.2. Ulaşım.....	40
3.1.3. İklim	40
3.1.4. Flora ve fauna varlığı.....	41
3.1.5. Gümüşhane ili sınırları içerisinde doğal sit alanları, tabiat varlıkları, anıt ağaçlar.....	43
3.1.6. Gümüşhane ilinde bulunan bazı kent parkları	44
3.1.7 Gümüşhane üniversitesi yerleşkesinin mevcut durum analizi.....	46
3.1.8. Gümüşhane ilinde seçilen çalışma alanları.....	50
3.2. Yöntem	58

3.2.1. Görsel kalite analizi için fotoğrafların seçimi	59
3.2.2. Fotoğrafların görsel kalite amaçlı sorgulanması	61
3.2.3. Anket sorularının hazırlanması.....	63
3.2.4. Anket Sorularına İstatistiksel analiz.....	63
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	65
4.1. Gümüşhane Üniversitesi Öğrencilerinin Mekan Tercihlerine Yönelik Görsel Algı Değerlendirme Sonuçları	65
4.2.1. Öğrencilerin genel özellikleri ve mekan tercihleri arasında anlamsal farklılıkların değerlendirme sonuçları	70
4.3. Gümüşhane'nin Rekreatif Değerlerine Görsel Kalite Analiz Sonuçları	78
4.3.1. Göl peyzajı görsel kalite değerlendirmesi	79
4.3.2. Orman peyzajı görsel kalite değerlendirmesi	81
4.3.3. Doğal peyzaj görsel kalite değerlendirmesi	82
4.3.4. Dağ peyzajı görsel kalite değerlendirmesi	84
4.3.5. Dere peyzajına ait görsel kalite değerlendirmesi.....	85
4.3.6. Mağara peyzajı görsel kalite değerlendirmesi	87
4.3.7. Kültürel peyzaj görsel kalite değerlendirmesi.....	88
4.3.8. Yayla peyzajı görsel kalite değerlendirmesi.....	90
4.4. Çalışma Alanlarının Görsel Algı Farklılıklarının Değerlendirilmesi.....	92
4.4.1. Çalışma alanlarının fakülteler arasında görsel algı farklılıklarının değerlendirilmesi	92
4.4.2. Fakülteler arasındaki pozitif ve negatif duyguların anlamlı farklılıklar.....	95
4.4.3. Çalışma alanlarının cinsiyete bağlı olarak görsel algı farklılıklarının değerlendirilmesi	101
4.5. Pozitif Ve Negatif Duygulara Göre Değerlendirme	102
5. TARTIŞMA ve SONUÇ.....	107
KAYNAKÇA.....	115
EK 1	122
EK 2	124
ÖZGEÇMİŞ	128

KISALTMALAR DİZİNİ

UNFPA	Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
ÇDR	Çevre Durum Raporu
PT	Peyzaj tipleri
GÇŞİM	Gümüşhane Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
GöP	Göl Peyzajı
OrP	Orman Peyzajı
DoP	Doğal Su Peyzajı
DaP	Dağ Peyzajı
DeP	Dere Peyzajı
MaP	Mağara Peyzajı
KüP	Kültürel Peyzaj
YaP	Yayla Peyzajı

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Araştırma alanının konumu	38
Şekil 3.2. Gümüşhane kenti genel kentsel dokusu (Haziran 2019) A:Karakol köprüsü B: Kente bakış C: Yeni yapılan modern binalar D: Harşit çayından bir görüntü	39
Şekil 3.3. Gümüşhane konakları geleneksel Türk mimarisinde önemli bir yere sahiptir (2019) a.) Balyemez Konağı b.) Özdenoğlu Konağı c.) Ataç Konağı d.) Süleymaniye Çay Bahçesi.....	46
Şekil 3.4. Gümüşhane Üniversitesi yerleşke planı 2018 (Anonim , 2019h).....	48
Şekil 3.5. Gümüşhane Üniversitesinden görünümü (Haziran 2019) A: Rektörlük Binası B: Rektörlük Önünde bulunan açık-yeşil alan C: Yerleşke içinden yürüyüş yolundan bir görüntü D: Açık oturma alanlarından bir görüntü E: Yerleşke alanı F: Sosyal hizmet binası ve kütüphane binası	49
Şekil 3.6. Gümüşhane üniversitesinde anket uygulanan alanların dağılımı	50
Şekil 3.7. Çalışma alanlarının Gümüşhane ilindeki konumları	52
Şekil 3.8. Limni gölüne ait manzaralar A: göl ve orman manzarası 1 (2018 Haziran) B: Göl ve orman manzarası 2 (2019 Temmuz) C: Göl manzarası 3 (2018 Mayıs) D: Limni gölüne genel bakış (2018 haziran).....	53
Şekil 3.9. Örumcek Ormanına ait görüntüler (fotoğraf: Recep Ergin)	54
Şekil 3.10. Tomara şelalesine ait görüntüler (2018 Mayıs)	55
Şekil 3.11. Zigana dağına ait görüntüler (2019 Haziran).....	56
Şekil 3.12. Taş Köprüye ait görüntüler (Nisan 2018).....	56
Şekil 3.13. Karaca mağarasına ait görünümü (Fotoğraf: Recep Ergin).....	57
Şekil 3.14. Gümüşhane evleri karakteristik yöre mimarisi gösterir (Mart 2017)	58
Şekil 3.15. Atatürk Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü akademisyenlerine yapılan sunum (Ağustos 2018)	59
Şekil 3.16. Görsel peyzaj kalitesi uygulanan peyzaj karakterleri	61
Şekil 4.1. Ankete katılan öğrencilerin görmek istedikleri alanlar	68
Şekil 4.2. Görsel anket formunda GöP' e ait görüntüler.....	79
Şekil 4.3. GöP'e ait görsel kalite parametreleri	80

Şekil 4.4. Görsel anket formunda OrP ait görüntüler	81
Şekil 4.5. OrP ait görsel kalite parametreleri	82
Şekil 4.6. Görsel anket formunda DoP ait görüntüler.....	82
Şekil 4.7. DoP' a ait görsel kalite parametreleri	83
Şekil 4.8. Görsel anket formunda DoP ait görüntüler.....	84
Şekil 4.9. DaP' a ait görsel kalite parametreleri	85
Şekil 4.10. Görsel anket formunda DeP ait görüntüler	85
Şekil 4.11. DeP ait görsel kalite parametreleri	87
Şekil 4.12. Görsel anket formunda MaP' a ait görüntüler	87
Şekil 4.13. MaP' a ait görsel kalite parametreleri.....	88
Şekil 4.14. Görsel anket formunda KüP' e ait görüntüler.....	89
Şekil 4.15. KüP' e ait görsel kalite parametreleri	90
Şekil 4.16. Görsel anket formunda YaP' e ait görüntüler.....	90
Şekil 4.17. YaP' a ait görsel kalite parametreleri	92
Şekil 4.18. Çalışma alanlarına ait görsel kalite değerlendirmesi	93
Şekil 4.19. Öğrencilerin pozitif parametrelere göre en çok mutluluk, huzur, güven ve heyacan duyduğu peyzaj tipleri ve değerlendirmede kullanılan bir adet örnek fotoğraf.....	106
Şekil 4.20. Öğrencilerin negatif parametrelere göre en çok güvensiz, rahatsız edici ve korku verici peyzaj tipleri ve değerlendirmede kullanılan bir adet örnek fotoğraf.....	106
Şekil 4.21. Pozitif duyguların yüksek ve düşük değerlerine ait peyzaj tipleri.....	109
Şekil 4.22. Negatif duyguların yüksek ve düşük değerlerine ait peyzaj tipleri	110
Şekil 4.23. Peyzaj tiplerine ait görsel kalite değerlerinin en yüksek ve en düşük değerlerine göre sıralaması.....	111

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1. Bishop (2018) un uyarladığı peyzaj tercihi konusundaki 1388 incelemeinden elde edilen bulgular (Lothian 2017)	11
Çizelge 1.2. Çevreden alınan farklı uyaranların Motivasyon durumuna göre duygusal değişim ve davranış üzerindeki etkileri (Kalın 2004' den uyarlanmıştır)..	13
Çizelge 1.3. Görsel kalite analiz yönteminde kullanılan parametrelere göre yapılan çalışmalar	35
Çizelge 3.1. Doğal sit alanları, tabiat varlıkları, anıt ağaçlar.....	43
Çizelge 3.2. Kent merkezinde yer alan bazı park alanlarına ait bilgiler	45
Çizelge 3.3. Sekiz alandan oluşan çalışma mekanları ve özellikleri	51
Çizelge 4.1. Ankete katılan öğrencilerin genel özellikleri.....	65
Çizelge 4.2. Öğrencilerin rekreasyon alanların yeterliliğine ilişkin değerlendirmesi	67
Çizelge 4.3. Turizm açısından hangi bölgenin tanıtımının yapılmasını daha önemli olduğunu düşünüyorsunuz? Sorusunun Frekans Dağılım Tablosu	68
Çizelge 4.4. Çalışma alanlarına ait hangi alternatif turizm aktivitelerinin arzu edilme durumu	69
Çizelge 4.5. Çalışma alanlarında beğenilen özelliklerini.....	70
Çizelge 4.6. Gün İçinde Sosyal medyada Vakit Geçirme ile Fakülte ve Cinsiyet Arasındaki İlişkiye Dair Ki-Kare Testi Sonucu	71
Çizelge 4.7. Bir Yılda Okunan Kitap Sayıları ile Fakülte ve Cinsiyet Arasındaki İlişkiye Dair Ki-Kare Testi Sonucu.....	72
Çizelge 4.8. Serbest Zamanlarda Gümüşhane' de Ziyaret Edilmekten En Çok Hoşlanılan Yer ile Fakülte Arasındaki İlişkiye Dair Ki-Kare Testi Sonucu	74
Çizelge 4.9. Fakülteler ile, Turizm Açısından Bölgenin Tanıtımı İçin Önemli Olan Yerler Arasındaki Farklılığa Dair Kruskal Wallis-H Testi Sonucu	75
Çizelge 4.10. Cinsiyet ile Turizm Açısından Bölgenin Tanıtımı İçin Önemli Olan Yerler Arasındaki Farklılığa Dair Mann Whitney U Testi Sonucu.....	78
Çizelge 4.11. Çalışma mekanları ve temsil ettikleri peyzaj tipleri	79
Çizelge 4.12. GöP görsel kalite betimsel sonuçları	80

Çizelge 4.13. OrP görsel kalite betimsel sonuçları	81
Çizelge 4.14. DoP görsel kalite betimsel sonuçları	83
Çizelge 4.15. DaP görsel kalite betimsel sonuçları	84
Çizelge 4.16. DeP görsel kalite betimsel sonuçları	86
Çizelge 4.17. MaP görsel kalite betimsel sonuçları	88
Çizelge 4.18. KüP görsel kalite betimsel sonuçları	89
Çizelge 4.19. YaP görsel kalite betimsel sonuçları	91
Çizelge 4.20. Fakültelerin durumlarına göre görsel kalite parametrelerinin değerlendirilmesi (Kruskal walis test).....	93
Çizelge 4.21. GöP: farklılıkların fakültele göre tespiti için BONFERRONİ testi.....	96
Çizelge 4.22. OrP: Farklılıkların İçin Bonferroni Testi.....	97
Çizelge 4.23. DaP: Farklılıkların Fakültele Göre Tespiti İçin Bonferroni Testi	97
Çizelge 4.24. DeP: Farklılıkların fakültele Göre Tespiti İçin Bonferroni Testi	98
Çizelge 4.25. KüP: Farklılıkların Fakültele Göre Tespiti İçin Bonferroni Testi	99
Çizelge 4.26. Yaylalar: Farklılıkların Fakültele Göre Tespiti İçin Bonferroni Testi	100
Çizelge 4.27. Fakültele göre pozitif ve negatif duyguların en yüksek ortalama değerleri ve ait olduğu peyzaj tipleri	100
Çizelge 4.28. Cinsiyete göre görsel kalite parametreleri arasında anlamlı farklılıklar.	101
Çizelge 4.29. Cinsiyete göre görsel kalite parametreleri arasında anlamlı farklılıklar.	102
Çizelge 4.30. Görsel kalite anket formunun pozitif ve negatif duygulara göre ortalama puanları	103
Çizelge 4.31. Negatif ve pozitif duygulara göre en yüksek en düşük puan alan peyzaj tipleri	103
Çizelge 4.32. Belirlenen peyzaj karakterlerinin ortalama görsel kalite değerleri.....	105
Çizelge 4.33 Pozitif ve negatif duygular arasındaki korelasyon analizi	105

1. GİRİŞ

Doğanın parçası olan insanın, büyük şehirlerde yaşarken, asıl habitata olan doğa ile bağı güçlü bir şekilde koruyabilmesi ve aynı zamanda sürdürülebilir kültürel gelişimi için kullanılan tekniklerin toplamı bize rekreasyon ve peyzaj kavramını bir bütün olarak tanımlama imkanı vermektedir. Kentsel büyümenin artması ile birlikte kent insanının rekreasyon ihtiyaçlarının giderilmesi kapsamında kendilerini daha mutlu, huzurlu ve güvenli mekanlara olan ihtiyacı olduğu söylenebilir.

Kalın (2004) belirttiği gibi yaşam çevremizin parçası olan kentler gelişim ve değişim göstermektedir. Bu değişimin planlar doğrultusunda gelişmesi sağlanarak yaşadığımız kentin daha rahat ve konfor veren çevrelere dönüşmesine imkan verir. Bu nedenle insan ve çevre arasında olan etkileşimler incelenerek mekanların planlama süreçleri için tasarımcaya gerekli ipuçları verecektir.

Kentsel peyzajın kalitesi, yüksek ya da düşük yaşam kalitesi seviyelerinin bir göstergesi olarak kullanılabilir (Gavriliadis 2016). Kentsel gelişimde yüksek binalar önemlidir, ancak yüksek binalardan kaynaklanan peyzaj yıkımı ve görsel kirlilik daha fazla dikkat çekmektedir (Lin *et al.* 2018). Doğal peyzaj kaynaklarının korunması ve kentsel alanlara ve yerleşim bölgelerine görünürlüğün artırılması, insan yerleşiminin yaşanabilirliğinin artırılmasında önemli olmaktadır (He 2005).

Görsel kalite değerlerinin kullanıcıların kişisel özellikleri ile olan ilişkilerini belirlemeye çalışmak rekreasyonel alanların kalitesini ve kullanıcıların memnuniyetini geliştirmek açısından önemlidir (Polat 2012). Genel olarak peyzaj kalitesi, bir peyzajın biyofiziksel özellikleri ile insan izleyicinin algısal ve araştırma süreçleri arasındaki etkileşimden kaynaklanır. Peyzaj ile insan arasında etkileşiminin yanında, insanı manzaraya olan yorumu ve beklentileri sosyal ve kültürel yapı modelini, biyofiziksel peyzaj özelliklerini ve süreçlerini belirlenmesi açısından gereklidir (Daniel 2001). Görsel kalite analizi bir bölgede yaşayan insanlar arasında tercihlerin ne derece farklılık gösterdiğini anlamak,

peyzaj tipinin belirlemede ve çevre yönetimi açısından önemlidir. Popülasyonlar arasında tercih yapma konusundaki yüksek fikir birliği, genel teorik peyzaj değerlendirme modellerini mümkün kılacak ve genel peyzaj yönetimi modellerinin kültürler arasında uygulanmasına katkı sağlayacaktır (Hägerhäll *et al.* 2018).

Robert (2018), bir bölgedeki yerler arasındaki görsel etkileşimleri ortaya çıkarmak ve ölçmek için peyzaj görünürlüğünün haritalanması, özellikle görsel etki çalışmaları bağlamında günümüzde yaygın bir uygulamadır. Peyzaj görünürlüğü haritaları aynı zamanda kalkınma seçeneklerini değerlendirmede ve çeşitli zorluklarla karşılaşan bölgeler için geleceği öngörmede güçlü bir yardımcı rolü üstlenmektedir.

Görsel değerlendirme doğal peyzaj özelliklerine sahip alanların benzersiz özellikleri sürdürülebilirliği sağlamaya yardımcı olduğu gibi farklı bitki örtüsü ve ekosistemleri görsel çekiciliğinin korunmasına katkı sağlamaktadır. Son yıllarda, doğal alanlara olan talep rekreasyon ihtiyaçları karşılması kadar bu alanların korunması ve sürdürülebilirliği de önemli olmuştur. Sürdürülebilirlik kavramı ekolojik bir bakış açısıyla ifade edilmekle birlikte, çalışmalar görsel yönün de önemli bir bileşen olduğunu göstermektedir (Eroğlu *et al.* 2018).

Baylan (2019)'ın belirttiği gibi, yeryüzünde binlerce yıldır süre gelen insan-doğa etkileşiminde kültürel süreçlerden etkilenmemiş çok az doğal alan kaldığından, günümüzde içinde bulunduğumuz hemen her peyzaj, kültürel peyzaj niteliği taşımaktadır. Bugün kültürel peyzajlarının en başlıca karakteristiklerinden biri ise; değişim olduğu söylenir.

Kültürel miras kavramı, yerleşik miras, peyzaj fizyolojisi ve çeşitli maddi olmayan kültürel değerleri ile ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, bugüne kadar çok çeşitli kültürel miras göstergeleri geliştirilmiştir. Kültürel ekosistem hizmetleri tutarlı bir şekilde tanınır, ancak henüz kültürel ekosistem çerçevesi içinde yeterince tanımlanmamış veya entegre edilmemiştir. Sosyal ve davranış bilimlerinde, kültürel ekosistem yaklaşımından önce ve dışında kültürel hizmetlerle ilgili önemli bir model, yöntem ve veri bütünü geliştirilmiştir.

Peyzaj estetiği, kültürel miras, dış mekan rekreasyonu ve ruhsal önemdeki çalışmaların seçici bir şekilde incelenmesi, daha geniş kültürel ekosistem kümeleriyle tutarlı bir şekilde kültürel hizmetleri sosyoekolojik modeller açısından operasyonel olarak tanımlamak için fırsatlar göstermektedir (Daniel *et al.* 2012).

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA)'nın 2005 raporuna göre, 20. yüzyıl, dünya nüfusunda hızlı kentleşmenin yaşandığı bir yüzyıl olarak ifade edilmiştir. Kentsel nüfusun oranı 1900'de %13 (220 milyon) iken, 1950'de %29'a (732 milyon), 2005'te %49'a (3,2 milyar) yükselmiş ve 2007 yılında, dünya nüfusunun yarısından fazlası kentlerde yaşamaya başlamıştır. UNFPA'nın tahminine göre, 2030 yılında nüfusun %60'ının (4.9 milyar) 2050 yılında da % 66'sının kentlerde yaşayacağı tahmin edilmektedir. Türkiye'de de 1950'li yıllarda sanayileşme ve nüfusun kentlerde toplanmasına yönelik çabalar olmakla beraber, tarım ağırlıklı bir ekonomiye sahip olmuştur. 1950 yılından sonra sanayileşme ile birlikte kentleşme hızı artmıştır. 1950 yılında kentsel nüfusun toplam nüfusa oranı %25 iken 2016 yılında %92,3'e (73,6 milyon) ulaşmıştır.

Son yıllarda, şehirleşme taleplerinde, özellikle küresel ve çok düzeyli bir bağlamda sürekli artan kentsel karmaşıklığa yanıt olarak daha iyi yönetimin gerektiğini gösterir. Genellikle, iyi bir yönetim planı olmamasından kaynaklı vatandaşlara kolaylıklar sağlanır ki bu durum kentsel dokunun görsel olarak bozulmasına neden olmaktadır. Örneğin, kent merkezlerine pazarlama ajansları, kısıtlayıcı politikaların olmamasından kaynaklı görsel kirlilik yaratan görsel ışıklar olarak ortaya çıkan reklam panoları gibi çeşitli dış mekan reklamları yerleştirmektedirler. Aynı zamanda katı atık dökümlerine, dağınık asılı iletişim tellerine, yerleşimlere, gecekondulara, kötü yol altyapılarına, tarihi binaların harap olmasına, hava kirliliği, toprak ve su kirliliği hem evre kirliliği hem de görsel kirliliği de neden olmaktadır. Görsel kirlilik diğer kirlilik türlerinin aksine, hem politika hem de uygulamada kentsel yaşamın en ihmal edilen yönü olarak kalmıştır (Wakil 2019).

Yaşanılan evre insan refahına, rekreasyonel eğlence ihtiyaçlarına, kültürel ekosistem hizmetlerine, yerel kimliklerin ortaya çıkması gibi faktörler üzerinde önemli bir rol

oyunmaktadır. Sosyal ağlar üzerinden yapılan coğrafi etiketli fotoğraflarda paylaşılan görüntüler, kültürel ekosistem hizmetleri hakkında giderek daha çekici bir bilgi kaynağı haline gelmektedir. Bu peyzaj fotoğrafları, insanlarla manzara ilişkilerinin önemini, manzaralarda insan uygulamalarını ve kültürel ekosistem hizmetleri bakımından değeri olabilecek peyzaj özelliklerini sunmaktadır. Manzaraların estetik güzelliğinin ötesinde geniş bir kültürel ekosistem hizmetleri grubunun nasıl değerlendirileceği ve ilgili peyzaj özelliklerinin nasıl tanımlanacağı kültürel ekosistem hizmetleri sağlamak ve kültürel ekosistem hizmetleri arasındaki değişimleri belirlemek adına ortaya çıkan bir yaklaşımdır (Oteros-Rozas *et al.* 2018).

Bu çalışma, Gümüşhane Üniversitesinin farklı fakültelerinde okuyan öğrencilerine görsel kalite anketi uygulanmasına dayanmaktadır. Gümüşhane ilinden doğal ve kültürel özellikleri ile dikkat çeken alanlar belirlenmiş ve bu alanlardan fotoğraflar çekilmiştir. Farklı fakültelerde okuyan öğrencilerin doğal ve kültürel alanlara nasıl baktıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda belirlenen özelliklerin peyzaj tasarımlarına yansıtılması amaçlanmıştır.

Öğrencilerin farklı manzara türlerini görsel olarak nasıl algıladıklarını anlamak için sürdürülen bu çalışmanın daha iyi okunabilirliğini sağlamak amacıyla, çalışmanın sonraki bölümlerinde rekreasyon kavramı, kentsel rekreasyon planlama, doğal ve kültürel peyzaj, görsel kalite analiz kavramları hakkında literatür çalışmalarına yer verilmiştir.

1.1. Rekreasyon Tanımı ve Özellikleri

Rekreasyon kavramı üzerine literatürde birçok tanımlamalar yapılmış olup genel olarak “boş zamanlarda yapılan gönüllü faaliyetler” tanımı yer almaktadır. Ağduman (2014), rekreasyon tanımında boş zaman olarak geçen ifade yerine ülkemizde “serbest zaman” ifadesinin de kullanıldığını belirterek, diğerine göre tercih edilebilmektedir. Bu ifade, zamanın boş olmayacağı düşüncesi ile kavramın “serbest zaman” ifadesi bir tercih nedeni olarak sunulmaktadır.

Rekreasyonla ilgili bazı temel kuralları şöyle sıralayabiliriz (Anonim, 2019a);

- Sportif, kültürel ya da sanatsal bir faaliyetin, rekreatif faaliyet olabilmesi için baskı ve zorunluluktan uzak bir şekilde, gönüllü olarak yapılması gerekir.
- Rekreatif faaliyetlerin plan ve organizasyonu kişilerin kendi inisiyatifinde olmalı; yani kişiye özgürlük hissi vermelidir.
- Rekreasyonel etkinliklere; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, ekonomik durum, sosyal statü gibi özelliklerden bağımsız olarak herkes katılabilir.
- Etkinlikler açık veya kapalı alanlarda yapılabilir. Doğa yürüyüşü ya da denizde yüzme açık alan faaliyetidir. Müze ziyareti de kapalı alan faaliyeti olabilir.
- Mevsimlere bağlı olmaksızın her mevsime uygun rekreatif faaliyet yapılabilir.
- Rekreasyonun amacı; kişilere mutluluk ve haz vermesidir. Böylece insanlar zorunlu faaliyetlerinde kaybettikleri enerjiyi tekrar kazanır ve stres atar.
- Kendini ifade edebilme, ihtiyaçlarını tatmin etme, iletişimi artırma sosyalleşme yönünde olumlu katkıları vardır.
- Toplumun değer yargılarına, gelenek ve göreneklerine ters değildir.

Karaküçük (2014) tarafından rekreasyon, yeniden yaratma anlamındaki klasik yaklaşımına göre; rekreasyon, kişiyi zorunlu iş ve etkinliklerinden sonra yenileyen, dinlendiren ve gönüllü olarak yapılan faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Rekreasyon etkinlikleri için boş zamanın ortaya çıkabilmesi, zamanın verimli bir şekilde planlanmasına bağlı olduğunu ifade etmektedir.

Günümüzde hızlı kentleşme ve halkın rekreasyonel ihtiyaçlarındaki artış ve değişimler, turizm ve ulaşım gereksinimleri rekreasyon alanlara duyulan ihtiyacı büyük ölçüde arttırmıştır. Zamanla mevcut sanayi kuruluşlarının şehir dışına taşınması, yeni kurulacaklar içinde şehir dışında yerler aranmaya başlanması, gelişen teknoloji, ekonomik ve politik çıkarlarla kopan kent-rekreasyon alanları ilişkisinin yeniden sağlanması için bir fırsat oluşturmuştur (İnan 2005).

Bireylerin veya belli bir toplumun rekreasyonel aktivitelerini gerçekleştirmesi ya da katıldıkları rekreasyon etkinlikler daha iyi koşullarda yapabilmesi için çeşitli kriterler sağlanmalıdır. Bu kriterlerden en öncelikli olanları ise zaman, yeterli ekonomik güç ve rekreasyonel faaliyetleri yapacak mekanları kapsamaktadır (Büyükyeğen 2008).

Yapılan araştırmalar, insanlık tarihi boyunca rekreasyon faaliyetlerinin çeşitli şekillerde gerçekleştirildiğini göstermektedir. Eski çağlardan bugüne kadar süreç içinde şartların değişmesine bağlı olarak, rekreasyon faaliyetleri çeşitlenmiş ve artmıştır. En temel özellikleri ise; planlı veya plansız olarak yapılması, her yaş ve cinsiyetteki insanların katılmasına imkân vermesi, insanların serbest zamanlarını istedikleri şekilde, özgürce değerlendirmesine imkân sağlamasıdır. Tarih boyunca her dönemde rekreasyon insanlar için evrensel bir gereklilik olmuştur. İnsanlar rekreasyon faaliyetleriyle kendilerinin yapabilecekleri şeylerin yani potansiyellerinin farkına varabilirler. Bu faaliyetler esnasında yaratıcılıklarını kullanabilirler ve dolayısıyla da ihtiyaçlar hiyerarşisi'nin en üst basamağında bulunan kendini gerçekleştirme ihtiyacını da bu şekilde giderebilirler (Sevil vd 2012).

Rekreasyon etkinlikleri hangi çeşit olursa olsun hepsinin ortak amacı, insanın fiziksel ve ruhsal açıdan kendini iyi hissetmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Günümüzde insan serbest vakitlerin önemli bir ihtiyaç olduğu düşüncesi yeni yaşam biçimleri ortaya çıkarmıştır. Bu yaşam biçimlerini şekillendiren rekreasyon aktiviteleri, hem çeşit, hem de katılım sağlayan insanlar bakımından sürekli zenginleşmiştir (Karaküçük 2014).

Kent insanın tercih ettiği yer ve mekanlar, rekreasyon sektörünün hangi parçası olursa olsun görsel açıdan dikkat çeken alanlardır. Orman, su ögesi, tarihi doku, renklilik, bitki çeşitliliği, otantik yapılar, bakir alanlar insanların bir bakış açısında içinde görsel güzellik açısından ilgi çekici manzaraları oluşturan doğal alanlardır. İnsanların çevre bilincinin artmasıyla birlikte son yıllarda rekreasyon turizm alanlara yönelik seyahatlere olan ilginin artmasının nedenlerini

- kentin itici gücünden uzaklaşma isteği,

- doğal ve kültürel mekanlara olan taleplerin artması,
- özel araç sahipliğinin artması,
- serbest zamanların artması,
- ulaşımda yaşanan gelişmeler,
- yeni yerleri görme isteği,
- sosyal medya, tanıtım imkanlarının artması,
- yeni alışkanlıklar,
- ekonomide yaşanan iyileşme,
- tur şirketi çeşitliliğinin artması,

olarak sınıflandırabiliriz.

1.1.2. Rekreasyon planlama kavramı

Rekreasyon planlamalarında temel amaç; çevreyi fonksiyonel, estetik, güvenli, heyecan verici ve verimli bir hale getirerek yaşadığı çevreyi korumak ve geliştirmektir.

Mekanın kullanıcıya iyi bir etki bırakması rekreasyon planlama şeklinin ve yönteminin belirlenmesine bağlıdır. Bir turizm gelişimi, doğal veya kültürel peyzaj alanlarına sahip değilse, beklenen kazançları sağlamaz ve gelişemez. Turizm iyi planlandığında ve doğal ve kültürel varlıkların korunması sağlandığında çeşitli şekillerde çevrenin sürdürülebilirliği sağlanabilir (Rüzgar 2016). Bu kapsamda yeşil alanların, su kalitesinin ve hava kalitesinin iyileştirilmesi, önemli doğal alanların ve yaban hayatının korunması bunlardan sadece birkaçıdır.

Rekreasyonel faaliyetler turizm sektörünün bir parçası olduğu gibi kentsel yaşamın da önemli bir boyutunu oluşturur. Dolayısıyla daha yaşanabilir kentlerin varlıklarını sürdürebilmek için rekreasyon alanları oluşturmak, geliştirmek ve bunları korumak gerekmektedir. Kişi başına düşen rekreasyon alanı ve yeşil ortam, günümüz koşullarında bir kentin kalitesini ve yaşanabilirliğini doğrudan etkilemektedir. Yaşam biçimi açısından

insanlara özgür, ucuz ve kolay bir şekilde doğadan ve kültürel varlıklardan yararlanma imkânı sunmak yöneticilerin görevidir (Düner 2016).

Rekreasyonun toplum üzerinde fiziksel, toplumsal ve psikolojik olmak üzere pek çok faydası olduğu bilinmektedir. Kent yaşamının gürültü ve kirliliğinden uzak, açık ve yeşil alanlarda rekreasyonel faaliyetler gerçekleştirilmesi öncelikli sıradadır. Özellikle kent ormanları, doğal peyzaj değerleri açısından kentin açık yeşil alan sistemini oluşturan önemli birer kaynaktır. Çünkü bu alanlardaki hava kalitesi daha yüksek olduğundan insanlar kendilerini hem fiziksel hem de psikolojik açıdan daha dinç, sağlıklı ve mutlu hissetmektedirler (Kiper ve Öztürk 2011). Bu nedenle kent yaşamında rekreasyon planlamalar, insanlara daha iyi hissettirecek alanların sağlanması açısından önemlidir.

İnsanların evlerin dışındaki konfor arayışı, şehir sakinlerinin hem fiziksel hem de psikolojik ihtiyaçlarını karşılamaya odaklanmıştır. Kentsel rekreasyon alanlarının görsel kalitesi ile bu alanların yapısal ve bitki örtüsü peyzaj unsurları arasındaki ilişkiler açısından; su yüzey alanının, yaya yürüyüş yollarının genişliğinin, rekreasyon alanlarının işlevinin, bitki kompozisyonunun, bitki renk kompozisyonunun ve bitki tür çeşitliliğinin bir peyzaj alanının görsel kalitesini olumlu yönde etkileyebileceği görülmüştür (Polat ve Akay 2015).

Bir alanın turizm ve rekreasyon alanı olarak planlanması için doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin farkındalığının belirlenmesi önemlidir. O alanda yaşamını sürdüren, aynı zamanda alana ziyaretçi olarak gelen halkın da talepleri, yaşadıkları alanda turizm ve rekreasyon alanları planlanması konusunda istekli ve katılımcı olmaları, alana erişilebilirlik de çok önemli bir husustur (Rüzgar 2016).

1.2. Doğal Peyzaj Kavramı

İnsan etkisi olmadan oluşan çevrenin insan eli değmeden günümüze bozulmadan geldiği görülen alanlar doğal peyzaj sınıfa girmektedir. Kısaca insanın hiç değiştirmedeği ve kendi doğal düzenini koruyabilen peyzaj sınıfıdır.

Doğal alanlar karşımıza insan etkisinin yer almadığı, tamamen doğanın kendini zaman içerisinde farklı etkenlerin bir araya gelmesi sonucu ortaya çıkar (Keseci 2017).

Doğan (2018), Yazgan vd (2013)'nin doğal peyzajın yapmış olduğu tanımına yer vererek, insan etkisine çok az görüldüğü, hatta hiçbir antropojen etkiye mağruz kalmamış ve doğa koşullarının etkisiyle ortaya çıkan düzeni içinde baş başa bırakılmış alanlar olarak tanımlar. Doğal peyzaj, sürekliliği olan parçaların bütünü olmakla birlikte onu meydana getiren öğeler ise form, düzgü, doku ve renk zaman içinde devamlı değişime uğrayarak ve gelişim gösterdiğini belirtmiştir.

Çetin (2008)'de doğal peyzajı, doğada kendiliğinden oluşan obje ve özelliklerin tarihsel süreçlerden geçerek insan vb. dış etkenlerce doğallığı bozulmamış çevre olarak tanımlamaktadır ve doğal çevreyi canlı ve cansız olmak üzere iki gruba ayırmaktadır. Canlı öğeleri insan, bitki ve hayvan toplulukları oluştururken cansız öğeleri ise hava, su, toprak ile yer kabuğunu oluşturan katmanlar ve yeraltı kaynakları olarak sınıflandırmaktadır.

Keseci (2017)'nin belirttiği gibi doğal peyzaj, insanın doğaya müdahalesinin henüz başlamadığı peyzaj alanlarıdır. Doğal peyzajı oluşturan fiziki unsurları topografya, iklim, toprak, jeoloji, hidroloji, flora ve fauna olarak detaylandırmıştır. Bunun sonucunda insanların bu peyzajı kendi faaliyetleri sonucu şekillendirmesi, onu değişikliğe uğratması ve kendi karakterini yansıtacak şekilde işlemesi ile kültürel peyzaj kavramı ortaya çıkmaktadır.

1.3. Kültürel Peyzaj kavramı

Doğal peyzajın insan etkisi ile değiştirilmesi sonucunda doğal düzenin bozulması ile oluşan alanlar kültürel peyzaj niteliği kazanmaktadır. Kültürel peyzajda kendi içinde basit şekilde kentsel ve kırsal peyzaj olarak sınıflandırılmaktadır.

Nitekim Gökçe ve Açıksöz (2015), peyzajı, kendisini oluşturan doğal ve kültürel elemanlara göre “doğal peyzaj” ve “kültürel peyzaj” olmak üzere iki sınıfa ayrıldığını belirterek; doğal peyzaj, insan eli ile değiştirmedığı ya da çok az değiştirdiği, kendi doğal düzenini koruyan alanlar olarak tanımlanırken; Çöteli (2012), 1992 yılında Dünya Mirası Konvansiyonu tarafından doğal ve kültürel miras alanlarının kültürel peyzaj kavramı altında toplandığını ve kültürel peyzajın “doğa ile insanın el ele vererek oluşturduğu her türlü insani, kültürel, simgesel boyutlar gösteren ve sosyal, ekonomik, kültürel güçlerce ve doğal çevre eliyle yaratılan fiziksel kısıtların ve olanakların etkisiyle toplumun ve yerleşmenin zaman içerisinde geçirdiği evrimi açıklayan kültürel nitelikler” olarak tanımlandığı belirtmiştir.

Kültürel peyzajlar; kültürel ve doğal kaynakları bir arada bulduran, evcil hayvanlar veya yaban hayatının da içerisinde bulunduğu, tarihi geçmiş, aktivite veya kişi ile bağlantılı içerisinde olan veya bir diğer kültürel ve estetik değerlere sahip bir coğrafi alan olarak ifade edilir. Bununla birlikte insan aktivitelerinden bir şekilde etkilenen daha geniş bir tanımlamayı vurgulamaktadır. Kültürel peyzajın bir parçası olan arazi yapısı, toprak varlığı, vejetasyon gibi doğal elemanlar aynı zamanda onun gelişiminin de temelini oluşturmaktadır (Kaya 2016; Doğan 2018).

Çöteli (2012)’ nin bahsettiği üzere Madran ve Özgönül (1999)’e göre kültürel peyzaj; insan topluluğunun süre gelen zaman içerisinde evrimini, yer ve mekan içindeki davranış şekilleri ve yerleşim şekilleri sonucunda insan ve doğal elemanların bir araya gelerek almış olduğu şekildir. Bu nedenele kültürel peyzajın barındırdığı anılar ve tüm somut - soyut kavramlar çok geniş bir mirası kapsamaktadır. Yine Robert (2009)’ın Kültürel peyzaj alanları hem doğal hem inşa edilmiş dokuların birbirine geçmesi, insanın arazi ile çevreye uyumu ve onları kullanması sonucu ortaya çıkmış bitkiler, suyolları, bahçeler, çitler, mezarlıklar, yapılar ve köy meydanları gibi özel yerler olduğunu vurgulamıştır.

İnsan tercih ettiği peyzaj özellikleri sürekli araştırma konusu olmuştur. Bishop (2018) basettiği Lothian (2017) ’ın peyzaj tercihi konusundaki 1388 yayını incelemesinden elde edilen bulguları şu şekilde vermiştir (Çizelge 1.1).

Çizelge 1.1. Bishop (2018)'un uyarladığı peyzaj tercihi konusundaki 1388 incelemesinden elde edilen bulgular (Lothian 2017)

Arazi Kullanımı	<ul style="list-style-type: none"> • Kentsel, endüstriyel veya ticari kullanımlara doğal ve tarımsal arazi kullanımı her zaman tercih edilir. • Kültürel Miras özelliği taşıyan bina ve yapıların bulunduğu manzaralar. • Geleneksel temiz, düzenli çiftlikler. • Çiftliklerdeki ağaçlar ve çalılar peyzajı güçlendirir ve tercih edilmesini sağlar. • Monokültür alanlar içerisinde çeşitli zengin çayırların bulunduğu alanlardan daha az tercih edilir.
Arazi formu	<ul style="list-style-type: none"> • Peyzaj tercihleri yükseklik, diklik, kayalık ve arazi formlarının ölçeği ile artar.
Arazi örtüsü	<ul style="list-style-type: none"> • Ağaçların varlığı peyzaj kalitesini artırır. • Ne çok fazla ne de çok az ağaç optimum değildir, en iyisi kısmi muhafazalı, tam muhafazalı değil ılımlı bir yoğunluktur. • Ormanlar benzer şekilde çok yoğun olanları değil, daha açık olanlar tercih edilir. • Kozalaklılar, tanıtıldıkları ülkelerde ancak olumsuz görüldüğü yerlerde, yerli oldukları yerlerde olumsuz olarak görülebilirler. • Geniş yapraklı yaprak döken ağaçlar kozalaklı ağaçlara göre tercih edilir. • Ağaçlar önemli fizyolojik ve psikolojik faydalar sağlar. • Kesilmiş, kesilmiş ağaçlar, inceltme ve özellikle net kesimli ormanlar çok sevilmez.
Su	<ul style="list-style-type: none"> • Suyun, peyzaj tercihleri üzerinde muhtemelen tüm özellikleri ile derin ve olumlu bir etkisi vardır. • Peyzaj kalitesine katkısı görsel önemi, kenar ve alan uzunluğu, yansımaları, dalgaları, temizliği, doğallığı ve rengi ile sağlamaktadır.
Çeşitlilik	<ul style="list-style-type: none"> • Doğallığın yanı sıra, manzaradaki çeşitlilik (veya çeşitlilik veya karmaşıklık) manzara kalitesini olumlu yönde artırır. • Katkıda bulunan özellikler arasında toprak formu, toprak örtüsü, su ve renk bulunur.
Renk	<ul style="list-style-type: none"> • Renkler peyzaj kalitesini artırabilir ve belirli tonlar kültürel alanları ve yerel ortamları yansıtabilir. • Bulut örtüsü, • Ağır bulut örtüsü, özellikle doğal ve kırsal alanların peyzaj kalitesini düşürür. • Birkaç bulut peyzaj kalitesini artırabilir.
Sesler	<ul style="list-style-type: none"> • Doğal sesler, özellikle su, peyzaj kalitesini artırırken yüksek sesle gelen uçaklar ve trafik sesleri peyzaj tercihi olumsuz etkilemektedir.
Vahşi	<ul style="list-style-type: none"> • Sınırlı çalışmalar, vahşi yaşamın varlığının peyzaj kalitesi üzerinde küçük ama olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir.

1.4. Görsel Peyzaj Kalite Kavramı

İnsanın mekan tercihlerini olumlu yönde etkileyecek unsurları belirlemek, görsel etki değerleri yüksek çevre ve mekanların ortaya çıkmasına yardımcı olmak, mekanda bulunan kültürel ve doğal unsurların bireylerin üzerinde etkisini belirlemek, yeni mekanlar yaratarak yeniliklere yer verirken bireylerin çevresel tercihlerini tespit etmek kısaca insan- çevre arasındaki bağın araştırılması açısından Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi kavramı ortaya çıkmıştır.

Nitekim Gökçe ve Açıksöz (2015)'ün yer verdiği üzere Akpınar (2011)'in görsel peyzaj analizi peyzaj planlama çalışmalarında peyzaj kalitesi hakkında yorum yapılmasını ve planlama sürecinde kararların alınmasına yardımcı bir değerlendirme olduğunu belirtmiştir. Alanın mevcut görsel karakteristiği hakkında bilgi elde etmek ve peyzajda görülebilecek olası değişimlere karşı duyarlılığı saptamayı amaçlamaktadır. Gültürk (2013) ise görsel peyzaj kalitesi; ekolojik, sosyolojik ve psikolojik etmenleri kapsayan bir kavramdır olarak tanımlamaktadır. Güzellik ile aynı manayı taşıyan görsel kalite, nesnel bir terimdir. Bireyler, akıllarında oluşturduğu peyzaj kavramıyla, içerisinde buldukları peyzajı karşılaştırarak bir sonuç çıkarırlar. Çıkan sonuç göreceli olmakla beraber görsel kaliteyi ortaya koymaya yardımcı olduğuna değinmiştir.

Kalın (2004), Rapoport (1977)'un çevresel kalite, insanları tatmin eden doğal ve insan yapısı çevrenin kaliteleri ve bu kalitelerin insanların duyguları, davranışları veya performanları üzerindeki pozitif veya negatif etki ve anlamları kapsamında her türlü duygusal kalite" tanımına yer vermiştir ve çevreden alınan farklı uyarıların insanlar üzerindeki değişimler ve davranış etkileri şu şekilde sınıflandırmıştır (Çizelge 1.2).

Çizelge 1.2. Çevreden alınan farklı uyarıların Motivasyon durumuna göre duygusal değişim ve davranış üzerindeki etkileri (Kalın 2004'den uyarlanmıştır)

DUYGULAR (negatif ve pozitif etki)	<ul style="list-style-type: none"> • Tercihler / memnuniyeti göre eşlik ettiği ilgi, tahmin • İlgi ve yüksek tercih/ memnuniyet durumları (sevinç, neşe, eğlence: pozitif etkiler) • Sakinlik, huzur doluluğu içeren tercih/ memnuniyetin eşlik ettiği ılımlı- Orta derecede ilgi • İlgi, korku veya anksiyetinin eşlik ettiği beğenmeme (negatif etkiler) • Korku, uyarı, belirsizlikten biri veya hepsinin eşlik ettiği ilgi ve beğenmeme (negatif etkiler)
DUYGUSAL DEĞİŞİM	<ul style="list-style-type: none"> • Yükselir • Başlangıç düzeyi yüksekse devam eder. Başlangıç düzeyi düşükse yükselir • Başlangıç seviyesi yüksekse düşer • Ani yükseliş
DAVRANIŞ VE FONKSİYON	<ul style="list-style-type: none"> • Keşif yaklaşımı • Süre gelen tercih ve aktivite desteklenir; meydan okuyan aktiviteye girilir. • Psikofiziksel restorasyon; küçük bir taramayla tetikte olmayan ilgi • Tehdide ilişkin-örneğin uzak durma ve kaçış • Taramayla tetikte bir dikkat

Acar vd (2011) bahsettiği gibi bu konu ile ilgili Daniel ve Vinning (1983) tarafından peyzaj kalitesi hakkında çalışmaların yapıldığı, Daniel ve Vinning, “görsel kalite” kavramını “kalite” terimi üzerinde yorumlayarak; bir şeyin (çevre) sahip olduğu mükemmellik derecesi ve herhangi bir şeyi (çevre) ne olduğu yapan özelliklerin tümü; karakteristik elemanlar, nitelikler olarak iki farklı tanımda bulunur. Aynı zamanda peyzaj kalitesi boyutunun farklı araştırmacılar tarafından faydalanarak farklı biçimlerde adlandırıldığını ifade etmektedirler;

- Daniel, Wheeler, Boster ve Best (1973) ve Zube (1974) “Peyzaj kalitesi” (scenic quality),
- Brush (1979), “Görsel çekicilik” (visual attractiveness),
- USDA (1974), “Görsel kalite” (visual quality),
- Freimer ve arkadaşları (1981), “Estetik kalite” (aesthetic quality)

- Buhyoff ve Wellman (1978), “Peyzaj tercihi” (landscape preference)

Kiper vd (2017), Görsel algı, duyular yardımıyla çevreden bilgi edinme eylemi olup (Göler 2009); söz konusu görsellik, güzellik, hoşnutluk, estetik gibi kavramlarla tanımladığını ifade etmiştir (Daniel 2001). Bu nedenle görsel algı, beğeni ve rekreasyonel tercihler üzerinde etkili olup, alan kullanımlarının planlaması ve kaynak yönetimi karar verme-strateji geliştirme aynı zamanda yönetim aşamaları üzerinde ve birçok çalışmada bir değişken olarak yer aldığı görülmektedir.

Kaplan ve Hepcan (2004)’a göre görsel (etki) değerlendirme çalışmaları, bir yerin ya da güzergahın görsel niteliklerini, mekân kurgusunu ve de sosyal yaşamını algısal temelde (göz başta olmak üzere tüm duyu organlarıyla) fonksiyonel bir ilişki içinde değerlendirmeye dayanmaktadır. Buradaki söz konusu değerlendirme ekonomik olmaktan öte, kullanıcının değer yargılarına göre belirlenen ve felsefi bir olgu olan estetik değerdir.

Keleş vd (2018), görsel kalite değerlendirmesi doğal, kültürel ve tarihi kaynaklara yönelik envanter çalışmalarının oluşturulması; planlama ve yönetim kararlarının ve tarihsel kimliğe entegre olan düzenlemelerin ve çevresel kalitenin artırılması için gereklidir. Görsel peyzaj kalite değerlendirmesi, hem ülkemizde hem de dünyada Avrupa Peyzaj Sözleşmesi bağlamında planlama çalışmaları için kullanılan yöntemlerden biridir. Peyzajın görsel karakteri hem doğal-insan yapımı eserlerden hem de fiziksel-biyolojik kaynaklardan oluşur. Değerlendirme, kültürel mirasın korunmasına tabi alanların bir listesini içerir; fiziksel peyzaj bileşenlerinin çeşitli faktörlerini ve tercihlerini ortaya koymaya yardım etmektedir.

Peyzaj alanlarında insanların algı ve tercihlerin belirlenmesi son yıllarda insanın çevre kalitesine vermiş olduğu önem ile üzerinde durulması gereken bir konu haline gelmiştir. Bu sayede insanların mekan tercihleri etkileyebilecek farklı mekânsal istekleri ve doğa ile olan bağının kendine kattığı bağlayıcı gücün kaynağının belirlenmesi için adımlar atılmıştır (Polat ve Önder 2011).

Çakıcı ve Çelem (2009); peyzaj algısına yönelik çalışmaların temelde peyzaj değerlendirmesinin bir parçası olduğunu belirtmektedirler. Peyzaj değerlendirmesi yapılırken genellikle değerlendirilen peyzajın, bazı ölçütleri ne kadar karşıladığı belirlenmeye çalışılır. Peyzaj algısının değerlendirmesinde bu ölçütler genellikle estetik veya peyzaj tercihleri olmaktadır (Parsons ve Daniel 2002; Palmer 2003).

Aşur ve Alphan (2018), görsel peyzajın içerdiği çeşitli biyofiziksel özelliklerin kentlerin gelişimi ve ilgili rekreasyon, yerleşimler ve korunması gereken alanlar gibi konuları farklı şekillerde etkilediğini ifade etmiş ve araştırmış oldukları çalışmalarda (Benson *et al.* 1998; Michael *et al.* 2002; Özus ve Dökmeci 2006) konut alıcıları seçtikleri konutların kararını verirken manzara kalitesinden pozitif yönde etkilendiklerini tespit etmişlerdir.

Özhancı ve Yılmaz (2011), özellikle dış mekanda bulunan rekreasyon alanlarının tercih edilmesi nedenleri arasında, insanların açık havaya yönelme isteği ve o alanın görsel peyzaj karakter çekiciliği etkilidir. Bir peyzaj görseline ait özellikler doğal, açık, çeşitli, gizemli, uyumlu, perspektif sunan, düzenli ve güven verici olduğu sürece alanın manzara çekiciliğini de o derecede etkileyen unsurlar arasında gösterilir. Bu çalışmalarda yapılması gerekli önemle, peyzaj estetik kalitesinin çevresel yönetimindeki önemi göz önünde bulundurularak, peyzajın görsel estetik yapısının planlama kararlarına dahil edilerek yürütülmesini sağlamaktır (Aşur ve Kaplan 2018).

1.4.1. Görsel peyzaj kalite değerlendirmesine gerek duyulan nedenler

İnsanlar fiziksel ve duygusal olarak kendilerini iyi hissettikleri ortamları tercih ederken görsel kalite ve manzaranın kalitesine önem vermektedir. Bu kapsamda insanların içinde bulunduğu veya bulunacağı çevrenin insanlar üzerindeki etkisinin hazırlanan görseller ile algısal veya duygusal yönden yorumlanması ve değerlendirilmesi, bunun sonucunda tercih edilen en iyi görselin belirlenmesine yönelik “görsel peyzaj kalitesi analiz” çalışmaları yapılmaktadır.

Nitekim yapılan görsel kalite analiz çalışmaları ile insanların tercihleri günümüze kadar sürekli sorgulanmıştır ve peyzaj değişimlerinin insanlarını üzerinde bırakmış olduğu etkileri belirlemek için farklı peyzaj tipleri keşfedilerek ihtiyaca dönük çalışmalar yapılmıştır ve Aşur ve Alphan (2018), günümüzde görsel peyzaj birimlerinin kalitesinin değerlendirilerek ortaya koyulmasına; görsel kaynakların yönetiminde, alan kullanım planlama ve tasarım çalışmaları sırasında öncelik durumunu koruma, onarım, güçlendirme, gizleme karar verme ve geliştirme aşamaları için gerek duyulduğunu belirtmiştir.

Yine Enön (1992) ve Uzun (2018), bireyler üzerinde çevresel tercihlerin belirlenmesinde görsel kalite analiz çalışmaları; algılanabilirlik, faktörlerin ve fiziksel peyzaj bileşenlerinin tanımlanmasını ve gruplandırılmasını sağlamak, belirli bir peyzajın estetik yönden cazip olup olmadığını değerlendirilmesi ve bunun nedenlerinin belirlenmesi, teknik kuramları, insanların anlama yetilerinin işleyişini, çeşitli sosyal gruplar arasındaki farkları, eğitim farklılıklarını daha iyi anlamak için, farklı kültürlerden ve çeşitli alt gruplardan (kadın/erkek, genç/yaşlı, ziyaretçi/yerli ve benzeri) peyzaj tercihlerini belirleyebilmek üzere veri toplamaktır en önemli faktörler arasında olduğunu belirtmiştir.

Rekreasyon alanlarının tercih edilirken dikkat edilen en önemli etken görsel kalitenin yüksek olmasıdır. Kullanıcılara yansıyan görsel kalite, bireylerin rekreasyon alanlarında mutlu ya da mutsuz hissetmelerini, heyecan ve merak duymaları gibi duyguların ortaya çıkmasına büyük oranda katkı sağlamaktadır. Planlama ve tasarım aşamalarında, alanda mevcut durumda bulunan görsel kaliteye sahip doğal ve kültürel kaynakların değerlendirilmesi, çevreden alınan verimi üst noktalara taşımaktadır. Bu nedenle, görsel anlamda yüksek değere sahip peyzaj öğelerinin, alanın çekiciliğini artırması yöre halkına ruhen ve madden katkı sağlar. Bunun yanında turizme katkıda bulunur ve böylece, bölge ve ülke ekonomisine ek bir değer katar (Clay and Daniel 2000; Özgeriş ve Karahan 2015).

Görsel peyzaj karakterinin niteliği rekreasyon turizm alanlarının tercihinde etki etmekte önemli bir rolü vardır. Bir alanın görsel peyzaj yapısı ne kadar doğal, çeşitli, uyumlu, açık, gizemli, perspektif sunan, güven verici, düzenli ise o alanın manzara çekiliği de aynı

oranda yüksektir. Bu kapsamda çalışmalar yapılırken, peyzaj estetik kalitesinin çevresel yönetiminde üstlendiği rol dikkate alınmalı, peyzajın görsel estetik yapısı planlama süreçlerine dahil edilmesi önemlidir (Özhancı ve Yılmaz 2011).

Rekreasyonel açıdan, doğal çevrenin temel bileşenini, manzara veya görsel kalitesi oluşturmaktadır. Önem taşıyan peyzajlar manzara açısından yalnız onları yaşayan bireylere yararlı olması dışında alanın çekiciliğine de önemli katkılar sağlamaktır. Bundan dolayı da bölgenin bulunduğu bölgeye ekonomik yararları da olduğu söylenir. Nedeni ise görsel karakter, bir turistik/rekreasyonel deneyimin tüm kalitesini etkilemesidir (Clay ve Daniel 2000). Bununla birlikte Özgüç (1999) planlama aşamasında, yörenin görsel niteliğinin saptanarak analizinin yapılmasının, görsel kaynakların korunması için en doğru yöntem olduğundan bahsetmiştir (Özgeriş ve Karahan 2015).

Sonuç olarak görsel kalite analizlerinin yapılmasına gerek duyulan nedenleri

- insanların mekana bakışını değerlendirmek,
- herhangi bir mekan üzerinde insanların pozitif ve negatif duygularını ayırt etmek,
- farklı mesleklerdeki insanların mekana bakışını analiz etmek,
- insanların kendini huzurlu hissettiği pozitif mekanları bulmak,
- doğal alanların insanlar üzerinde oluşturduğu etkiyi belirlemek,
- kültürel elemanların bireyler tercihlerinde nasıl etki bıraktığını tespit etmek,
- rengin insan duygusu üzerindeki etkisini bitkilerle belirlemek,
- su, çim, bitkisel materyal vb. peyzaj unsurların görsel tercihe etkisini belirlemek,
- peyzaj yapısal elemanlarının mekan tercihleri üzerine doğrudan bir etkisi olup olmadığını bulmak,
- peyzajın görsel estetik yapısını belirleyerek planlama süreçlerine dahil edilmesine katkı sağlamak,
- turistik/rekreasyonel alanların peyzajın bireylere yararlı olması açısından çekiciliğinin belirlenmesi,

olarak sınıflandırabiliriz.

1.4.2. Görsel peyzaj kalite değerlendirmesinde kullanılan modeller

Bu alandaki ilk çalışmalar Amerika Birleşik Devletleri'nde 1969 Ulusal Çevresel Politika Yasası'nın ortaya çıkması sonucunda önemli adımlar atılmıştır. Daha sonra ki süreçlerde peyzaj politikalarının ve yasalarının çıkması ile paralel olarak peyzajın görsel kalitesini değerlendirmeye yönelik adımlar daha hızlı atılmış ve bu alanda yöntemlerin geliştirilme çalışmalarına hız kazanmıştır. Bu konu üzerinde hem algısal hem de uzman tabanlı peyzaj estetiği değerlendirme yöntemlerine pek çok meslek disiplininden (ormancılık, coğrafya, peyzaj mimarlığı, psikoloji vb.) katkı sağlanmıştır (Çakıcı 2007).

Peyzajın görsel algısı, seçim ve değerlendirmeleri üzerine yapılan görsel peyzaj değerlendirme çalışmaları incelenmiş; görsel peyzaj değerlendirme ölçütleri belirlenmek için kullanılan parametreler psikolojik, fiziksel yaklaşım modeli ve biyofiziksel başlıkları altında gruplandırılmıştır.

Psikolojik yaklaşım modeli (Halk Modeli-Sübjektif model): Berlyne (1974) ve Kaplan (1979)' in da desteklediği, manzaranın estetik değerlerinin bakan kişinin gözünde olduğu görüşüne dayanan "Psikolojik yaklaşım modeli"nde manzara, fiziksel unsurlar düşünülmeden sadece psikolojik faktörler dikkate alınarak, komplekslik, gizem, okunaklılık, anlaşılabilirlik, uyum, yenilik veya güzellik gibi peyzaj tercihini etkileyen önemli nitelikler-sıfatlar açısından değerlendirilmektedir (Dinçer 2011; Gültürk 2013).

Aynı zamanda Kalın (2004), Acar ve Sakıcı (2008) ve Bell (1993)'e göre algısal ve duyuşsal parametreler: doğallık, alışılmışlık, tanıdıklık, tarihsellik, mekan kimliği, canlılık, aşinalık, bakımlılık, düzenlilik, heyecan vericilik, rahatlatıcılık, dinlendiricilik, ilginçlik, çekicilik, gizemlilik, memnun edicilik, davetkarlılık, konforluluk, etkileyicilik ve gösterişlilik parametreleridir (Aşur ve Alphan 2018).

Fiziksel yaklaşım modeli (Uzman Modeli-Objektif Model): Değerlendirmeyi uzman kişilerin yaptığı bu model, peyzaj karakteri ve peyzaj estetiği, peyzajın görsel analizinde kullanılır. Bu modelde estetik değerler bir kişinin peyzajdan aldığı memnun edici hisler değerlendirilerek belirlenir (Acar vd 2011). Esas olarak, manzaranın güzelliğine etkisi

olduğu düşünölen ve kapsamı açıklanmış peyzaj özellikleri ve peyzaj öğeleri dikkate alınarak arazi envanterinin oluşturulmasını içeren bir modeldir (Elinç 2011)

Aşur ve Alphan (2018), günümüzde, görsel kalitesi yüksek peyzaj düzenlemeleri yapılırken, öncelikle, algılanan peyzaj görsel kalitesinin nesnel ölçümünün yapılması gerekmektedir. Uzman temelli görsel peyzaj değerlendirme yönteminde, çalışma alanının fiziksel özellikleri için genellikle puanlama yöntemi kullanılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan görsel peyzaj sörveyinden belirli kriterlere göre belirlenen görsel peyzaj değeri, belirlenen alanların fiziksel özellikleri, tasarım elemanları (renk, doku, çizgi vb.) ve ilkeleri (denge, tekrar, zıtlık vb.) kapsamında değerlendirilmektedir.

Psikofiziksel yaklaşım modeli: Uzman modeline göre nispeten bu modelin savunucuları peyzaj karakteri ve peyzaj estetiğindeki benzerlikleri dile getirir. Peyzaj karakteri vejetasyon ve diğer karakteristik özellikleri taşıyan peyzaj tiplerini birleştirilir. Bu bağlamda peyzaj karakteri peyzaj manzarasının sınıflandırmasında karşımıza çıkar. Katılımcıların belirlemiş olduğu fotoğraf gruplarını benzer peyzaj özelliklerine göre araştırmacılar tarafından her birini değerlendirir daha sonra peyzaj estetiği bir peyzajın bıraktığı duygusal reaksiyon belli bir ölçüde ifade edilir (Acar vd 2011).

Daniel and Vining (1983) çalışmalarında özellikle duyguları uyaran terimler üzerinde durarak peyzaj estetiğini estetik kalite, manzara kalitesi, görsel cazibe, peyzaj tercihi, peyzaj kalitesi ve peyzaj güzelliği gibi bir peyzaja bakıldığında memnun edici duygular ifade etmiştir. Peyzajın görsel kalitesinin belirlenmesi, bir peyzajın fiziksel özelliklerinin analizi yapılarak kullanıcı tercihlerinin saptanması sağlanır. Bu model günümüzde halen önemini korumakta ve bu model temelinde, fiziksel peyzaj özelliklerine ait envanterin bir arada değerlendirilerek psikofizikçiler, çevresel uyaranların fiziksel özellikleri ile kullanıcının algısal tepkileri arasındaki mutlak kantitatif ilişkileri ortaya çıkarmak amacıyla araştırma yapmaktadır (Gültürk 2013).

1.5. Çalışmanın Amacı

Gümüşhane ili, tarihi ve doğal güzellikleri bakımından zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Aynı zamanda tarih boyunca birçok uygarlıklara ev sahipliği yaptığından çok kültürlü yapısı, alternatif rekreasyon alanların gelişimine olanak sağlamaktadır. İl turizminin geliştirilmesi için oldukça önemli bir işleve sahip mağara, yayla, dağ, doğa, bisiklet ve kış turizmi aday bakir bir alternatif turizm potansiyeline sahiptir.

Bu araştırmanın amacı, Gümüşhane kenti ve yakın çevresinin doğal, kültürel ve görsel zenginliklerini göz önüne alarak görsel kalite algısının çevre tercihlerinde etkili olduğu öngörüsü ile, görsel peyzaj açısından çekicilik gösteren alanlarının tanımlanmaktadır. Aynı zamanda üniversitenin farklı fakültelerinde okuyan öğrencilerin mekân değerlendirmeleri, çevrenin pozitif ve negatif algısı ve bakış açıları dikkate alınarak üniversitelerin tasarım süreçlerinde sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının oluşturulmasında önerilerinin belirlenmesi hedeflenmiştir.

Çalışmada kullanıcı grubu mekân tercihlerini karşılaştırmak amacıyla Gümüşhane Üniversitesi'nde farklı bölümlerinde eğitim alan öğrencilerden oluşmaktadır. Mekan tercihlerini karşılaştırarak aralarında istatistiki olarak farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek için anket çalışması ile mekânsal planlamalarda ihtiyaca dönük olarak insanların kendini iyi hissedeceği peyzaj tasarımlarına yer verilebilmesi için katılımcıların görsel algılamada değerlendirme biçimleri, mekân tercihleri, algılama düzeyleri ve mekânın duygular üzerindeki negatif ve pozitif etkisinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışmanın sonucunda rekreasyonel kullanımlar, sosyal ve kültürel etkinlik alanlarının planlaması ve rekreasyon açısından peyzaj tasarımına dayalı öneriler sunulmuştur.

2. LİTERATÜR ÖZETLERİ

Çalışmanın bu bölümünde literatürde yer alan üniversite öğrencilerine uygulanan daha önce gerçekleştirilmiş bazı çalışmalar ve doğal- kültürel, rekreasyon alanlar üzerine görsel kalite analizi değerlendirilmeleri ilgili olarak daha önce yapılmış olan bazı çalışmalar yer verilmiştir.

2.1. Üniversite Öğrencilerine İle Yapılan Bazı Görsel Kalite Analiz Çalışmaları

Erenci (2006), Kocaeli Üniversitesi Umuttepe yerleşkesinde bulunan, 1104 öğrenci, 56 öğretim elemanı, 7 idareci, 41 memur olmak üzere, toplam 1208 kişiye anket uygulamıştır. Anket; kişilerin yerleşkedeki serbest zamanının tespitini, etkinlik tercih önceliklerini, rekreasyon ve organizasyon kavramları ile ilgili sorularını içermektedir. Çalışma sonucunda serbest zaman etkinliklerine iştirak etme davranışının ankete katılanların mesleklerine, yaşlarına ve cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği, serbest zaman etkinliklerinin zararlı alışkanlıkların edinilmemesinde etkili olduğu, serbest zaman etkinlikleri sağlığa ve çalışma performansına olumlu etki gösterdiği, serbest zaman etkinliklerine katılımında ekonomik ve kültürel etmenlerin etkilerinin olduğu, farklı bölümlerdeki kişilerin etkinlik tercihlerinin birbirinden farklı olduğu gibi durumlar ortaya konmuştur.

Dramstad *et al.* (2006), çalışmada sürekli değişen tarım alanları üzerine uzaktan algılama verilerini kullanarak, biyolojik çeşitlilik, kültürel miras ve rekreasyon gibi değerlerle ilgili olarak arazi örtüsü / arazi kullanımındaki değişiklikler çıkarılmıştır. Uzaktan algılamaya dayalı izleme programlarında peyzaj yapısının göstergelerinin görsel peyzaj tercihleri ile korele olup olmadığı test edildi. Norveç' te yürütülen bu çalışmanın anket grubunu yerli ve yerli olmayan öğrenciler oluşturmaktadır. Toplam veri setini kullanarak, arazi türleri, yama sayısı ve arazi tipi çeşitliliği dahil olmak üzere, tercihler ile mekansal ölçümler arasında anlamlı pozitif korelasyonlar bulunmuştur. Ek olarak, görüntülerde su görünmese bile, haritalanan görüntü alanında suyun bulunduğu yerlerde tercih puanları yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bulut and Yılmaz (2009), yapmış oldukları çalışmada, görsel kalite değerlendirme yöntemi ile yüksek görsel rezerv değerleri taşıyan farklı sulak türleri arasındaki en çok tercih su türlerini belirlemek istemiştir. 128 üniversite öğrencisi, görsel kalite anketinde altı su havzasını sıraladı. Sonuçlar, kentsel su manzarası en çok tercih edilen kategori iken, nehir manzarasının en az tercih edildiğini göstermiştir. Tercih edilen ikinci su manzarası, şelale (kırsal alandaki) manzarasıydı ve üçüncüsü ayakta su manzarası olduğunu tespit etmiştir.

Polat (2012), Kent parkı kullanıcılarının memnuniyetini belirlemek için yapmış olduğu çalışmada, kent parklarının bitkisel ve yapısal bazı unsurlarını değerlendirmek için, kent parkları içerisinde bulunan birimlerin kullanıcılar tarafından beğenisi ile doğallık derecesi arasındaki ilişkileri saptamaya çalışmıştır. Foto-anket yöntemi ile 276 gönüllü öğrenciye sorulan sorular sonucunda doğallık derecesi ile ilgili değerlerin düşük olduğunu ancak görsel kalite ile doğallık derecesi arasında çok güçlü pozitif ilişkilerin bulunduğunu saptamıştır.

Yao *et al.* (2012), bir fotoğrafta yer alan özellikleri belirlemek amacıyla yapılan anketlerin korelasyon, regresyon ve faktör analizleri yoluyla doğal manzaralarına olan katkısını değerlendirmiştir. Araştırmada kullanılan fotoğraflar arasında karayolları, nehir kenarı yeşillikleri, konut bahçeleri ve evlerin etrafındaki yeşil alanlar yer alıyor ve her bir manzara türü yedi fotoğrafla gösterilmiştir. Toplamda, 141 üniversite öğrencisi ve diğer 41 katılımcı, her peyzaj türünün fotoğrafını en yüksek en düşük tercihe göre sıralamaları istenmiştir. Sonuçlar, öğrencilerin tercihlerinin benzer olduğunu göstermektedir.

Eroğlu *et al.* (2018) yaptıkları çalışmada, farklı peyzaj özelliklerine sahip alanlarda tercihlerini belirlemek için toplam 43 katılımcı (23 öğrenci, 16 yerel halk ve dört öğretim görevlisi) ile görsel bir kalite analizi yapılmıştır. Bu alanların görsel niteliklerinin belirlenmesinde, her habitat tipini temsil eden tipik görüntüler (her biri için üç fotoğraf) gösteren toplam 24 fotoğraf kullanılmıştır. Algısal parametreler göz önünde bulundurularak katılımcılar tarafından her fotoğrafa verilen noktalara göre görsel kalitenin değerlendirilmesi yapılmıştır. Sonuç olarak, görsel kalitedeki farklılıkların,

katılımcıların demografik durumlarından, habitat tiplerindeki farklılıklardan, rekreasyon eğilimlerinden ve habitatların korunma durumundan etkilendiğini tespit etmiştir.

2.2. Görsel Kalite Yöntemi İle Yapılan Çalışmalar

Herzog and Bosley (1992), bir grup katılımcının sakinliği ve tercihi arasındaki ilişkiye belirlemek amacıyla dört tanımlayıcı değişken için 66 doğal renk ayarı slaydı uygulamıştır. Sakinlik, Alan-Orman, Büyük Su Oluşumları ve Sisli Dağlar kategorilerinde tercih edilenden daha yüksek puan alırken, en çok tercih edilen ise Acele Su kategorisi olmuştur. Sonuç olarak, huzur derecelendirme puanlarına göre tercih puanları ile daha güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu söylemiştir. Huzur ve tercihin birbiriyle ilişkili olduğu tespit etmiştir.

Michael *et al.* (2002), göl manzarasının taşınmazın gölü görme açısına göre konutlara kattığı değerini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda su manzarası ile rahatlama duygusunu suyun hareketleri ile ilişkili olduğu bunun sağladığı psikolojik bir iyileştirmeye katkı sağladığını belirterek; su manzarası olan konutların daha çok tercih edildiğini ifade etmişlerdir. Sonuç olarak; göl manzarası ne kadar iyi görüldüğüne bağlı olarak, insan kendini daha rahatlamış hissettiği mekanlara olan tercihlerini o kadar arttığını ifade etmişlerdir.

Arriaza *et al.* (2004), yaptıkları araştırmada, doğrudan ve dolaylı peyzaj değerlendirme yöntemleri ile tarımsal peyzajlarda görsel kalite değerlendirmesi için bir metodoloji ortaya koymuşlardır. Ankette kullanılan fotoğraflarda yer alan insan yapımı unsurları, ve doğal alanları içeren çoğunlukla tahıl ve zeytin ağaçlarından oluşan tarım alanları ve park görüntüleri yer almaktadır. 226 katılımcıya her biri 16 fotoğraf içeren 10 farklı kategori sunulmuş ve en iyi dört ve en kötü dört resmini sıralaması yapılmıştır. Sonuçlar, peyzaj görsel değerinin vahşi doğası, iyi korunmuş insan yapımı elemanların varlığı, bitki örtüsü yüzdesi, su miktarı, dağların varlığı ile birlikte arttığını göstermektedir.

Kaplan *et al.* (2006), Bu çalışmada, kırsal ve kentsel kesimli arazilerin görsel kalitesi ile ilgili hayvancılık çiftlikleri ve çevresi ile ilgili temel kaygılar ve tercihlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Mevcut doğal ve kültürel özelliklerin peyzaj üzerindeki olumsuz veya olumlu etkilerini görsel bağlamda değerlendirmiştir. Çalışma alanı, Türkiye'nin batı ucunda yer alan, İzmir ilinin yedi kırsal veya kentsel kesim bölgesini kapsamaktadır. 30 izleyiciden oluşan bir panelden toplam 116 dakikalık görüntüyü değerlendirmesi istendi. Bu 58 dakikalık videonun izlenmesini ve 58 dakikalık 250 kaydın 58 slayt değerlendirmesini içermektedir. Sonuçlar, hayvan çiftlikleri genellikle manzaralarla uyum sağlamamış veya görsel olarak iyi uyum sağlamadığını göstermiştir.

Müderrişoğlu *et al.* (2006), yapmış oldukları görsel kalite analiz çalışma kapsamında Adapazarı, Düzce ve Bolu'da ağaç formlarının üzerine yapılan çalışmada, anket sonuçlarına göre görsel kalitesi en yüksek olan ağaç şeklinin piramit yapılı görünüme sahip olduğu ve ağaç formlarının görsel kalitesinin değerlendirilmesinde katılımcıların bireysel eğilimlerinin etkili olduğu tespit edilmiştir.

Kıroğlu (2007), Erzurum kenti ile kentin yakın çevresinde yer alan altı farklı rekreasyon alanları üzerine farklı peyzaj karakterine sahip alanların görsel kalitelerinin belirlenmesi amacıyla 120 kişiye anket uygulanarak görsel kalite analizi yapılmıştır. Çalışma alanlarını temsilen örnek görüntüler belirlenmiş, her bir çalışma alanından 8 adet fotoğraf kullanılmış katılımcılar tarafından algısal parametreler göz önünde bulundurularak her bir fotoğrafa puan verilmiş ve çalışma alanlarının peyzaj kalitesi belirlenmiştir.

Bulut ve Yılmaz (2008), yaptıkları çalışmada görsel kalite değerlendirme yöntemi ile görsel kaliteye sahip en yüksek değer alan şehir manzarası, ikincisi jeolojik yapı manzarası ve üçüncü doğal manzaradır olmak üzere üç peyzaj türü ortaya çıkarmıştır. Görsel kalite değerlendirmesi sonuçları, kentsel yapı, jeolojik yapı ve bölgenin doğal kaynaklarının da görsel değere sahip olduğunu göstermiştir. Örneğin, doğal peyzajlarda doku seviyesi azaldıkça ve jeolojik yapıda yeşil alanlar arttıkça, görsel tercihler oranı arttığına değinerek bölgedeki görsel kaynak kullanımı ile ilgili bazı önerilerde bulunmuştur.

Ode (2008), yaptığı çalışmada peyzaj algısı ile ilgili dokuz teori temelli kavramdan türetilen görseller kullanılarak peyzaj görsel karakterinin yakalanmasını hedeflemiştir. Bu doğrultuda peyzaj estetiği teorisi ile görsel göstergeler arasında bağlantılar kurmayı ve böylece peyzaj göstergelerinin gerçekte ne anlama geldiğini keşfetmeyi amaçlamaktadır. Soyut görsel kavramlardan ölçülebilir görsel göstergelere kadar olan adımlar açıklanmakta, peyzaj tercihleri ve algı kuramlarına bağlantılar verilmektedir. Makalenin odak noktası, sunulan göstergelerin olası veri kaynaklarının sunumunu içeren göstergelerin uygulanmasıdır. Rapor, önerilen bir filtreleme işlemi ile uygun peyzaj göstergelerinin seçimine ilişkin bir tartışmayı içermektedir.

Acar ve Güneroğlu (2009), Trabzon kentinde çizgisel bitki kompozisyonlarının üzerine yapmış oldukları çalışmada görsel algıdaki farklılıkları belirlemek amacıyla öncelikle *Ligustrum japonicum*, *Biota orientalis* ve *Hydrangea macrophylla* başta olmak üzere toplam 32 adet bitki türünü belirlenmiştir. Kullanıcılara uygulanan çizgisel bitki kompozisyonlarına ait fotoğraflar ile görsel kalitesi analizi değerlendirilmesi ve anketler sonucunda çizgisel bitki kompozisyonların %70 oranla herdem yeşil türlerden oluştuğu ve estetik görünen çizgisel bitki kompozisyonlarının daha çok tercih edildiği saptanmıştır.

Cañas *et al.* (2009), basit istatistiksel teknikleri kullanarak halkın bir manzara tercihini tahmin etmek için bir model geliştirmiştir. Model fiziksel, estetik ve psikolojik nitelikler olarak gruplandırılmış, belirli manzaralar üzerinde 42 peyzaj değişkenine 183 kişilik bir ankette halkın ifade ettiği tercihlerin sonuçları karşılaştırılmıştır. Tercihler arasında toprak kullanımı veya renk gibi bazı manzara özellikleri arasında güçlü bir pozitif ilişki olduğu gözlemlenmiştir.

Çakıcı ve Çelem (2009), kentsel açık ve yeşil alanların görsel peyzaj algısının değerlendirilmesinde kent parklarına ait 25 adet fotoğraf üzerinden kullanıcı grubu ve uzman grubu olmak üzere iki ayrı anket çalışması gerçekleştirmiştir. Değerlendirmeler sonucu düzenlilik, açıklık, bakımlılık seviyelerinin ve doğal elemanların varlığının mekan tercihleri üzerine doğrudan etkili olduğunu belirlenmiştir.

Sezen ve Yılmaz (2010), Kuzey ile Doğu arasındaki rekreasyonel turizm açısından önemli bir yere sahip olan Soğanlı Dağı'na yönelik yürütülen araştırmasında doğal ve kültürel kaynakları tanımlanmış mevcut ve öneri turizm-rekreasyon değerleri ortaya koyulmuştur. Bu araştırma alanı incelendiğinde dağ turizmi, yayla turizmi, çim kayağı, botanik turizmi, kış turizmi, yayla turizmi, trekking, atlı doğa yürüyüşü, dağ bisikleti, kamp turizmi, yamaç paraşütü, foto safari, jeep-safari, olta balıkçılığı, kuş gözlemciliği açısından uygun olduğu ortaya çıkmıştır.

Bulut *et al.* (2010), yapmış oldukları çalışmada Erzurum ili sınırları içerisindeki tortum vadisinde bulunan su peyzajları üzerine görsel kalitesini hesaplamışlardır. Altı su peyzajı 120 üniversite öğrencilerine yapılan anket ile görsel kalite analizi uygulanmıştır. Öğrencilerin en çok manzaralar şelale, göl, dağ gölü ve nehir manzaralarını tercih ettiği tespit edilmiştir.

Irmak ve Yılmaz (2010), tarafından Erzurum çevresinde 8 farklı çalışma bölgesi belirleyerek, alanları temsil eden çiçekli bitki, tarihi eser, nehir, göl gibi su öğeleri, orman, çayırılık alanlar, jeolojik oluşumlar ve kırsal peyzaj karakterlerine ilişkin görsel peyzaj kalitesi uygulanmıştır. Çalışma alanlarından çekilen fotoğraflar 150 katılımcı tarafından 15 ayrı parametrede değerlendirilmesi istenmiştir. Çalışma sonucunda 9 parametrede en yüksek 8. Bölge (Erzurum-Tortum-Uzundere Yol Güzergahı) en yüksek puan ortalamalarını aldığını tespit etmiştir.

Ode (2010), karmaşıklık peyzaj fonksiyonları için göstergelerin geliştirilmesinde ortaya çıkan bir kavram olarak vurgulamış ve görsel kalite üzerine etkisini araştırmıştır. Karmaşıklık algısının boyutlarını oluşturan faktörleri ve bunların tutarlılıkla nasıl ilişkili olduğunu, peyzaj deneyimi açısından karmaşıklıkla etkileşime giren bir etkene değinmektedir. Bu çalışma peyzaj göstergelerinin peyzaj tercihiyle nasıl ilişkilendirileceği konusunda bazı önerilen modeller verilmiştir.

Elinç (2011), Kent parklarına yönelik görsel kalitesinin değerlendirme çalışmasında Alanya ilçesinin önemli iki kent parkı çalışma materyali olarak belirlenmiştir. Bu kent

parklarında hem yerli hem yabancı kullanıcılar üzerine foto-anket uygulayarak her iki parkı örnekleyen 10'ar adetlik iki fotoğraf ile (1-5) manzara güzelliğini değerlendirmiştir. Her iki kent parkında da manzara güzelliği ile seçilen tüm parametreler arasında istatistiksel açıdan önemli ilişkiler olduğunu tespit etmiştir. Sonuçta kent parkı planlama, tasarım ve yönetim çalışmalarına yönelik öneriler sunmuştur.

Özhancı ve Yılmaz (2011), Erzurum kenti ve kentin yakın çevresinde yer alan bazı rekreasyon alanlarının görsel peyzaj kalitesi yönünden değerlendirme kapsamında yaptıkları çalışmada farklı peyzaj karakterine sahip alanların 25 görsel kalitesinin belirlenmesi yönünde tercihleri belirlemek üzere, 120 kişiyle görsel kalite analizi gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamında her bir alandan 8 adet fotoğraf kullanılmış ve çalışma toplam 48 adet fotoğrafla değerlendirilmeye sunulmuştur. Çalışmada algısal parametreler göz önüne alınarak katılımcılar tarafından her bir fotoğrafa puan verilmiş ve böylece çalışma alanının görsel kalitesi ortaya konulmuştur.

Polat vd (2011), yapmış oldukları çalışmada Konya kent merkezi yakın çevresinde yoğun kullanılan üç rekreasyon alanı seçilerek görsel kalite değerlendirme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma alanında çekilen fotoğraflar ile foto-anket hazırlanarak 409 kişi ile değerlendirme yapılmıştır. Çalışma sonucubda Gelecekte, peyzajlara yönelik etkili planlama yapabilmek ve iyi bir yönetim sağlamak için plancılar, yerel yönetimler ve kullanıcılara fayda sağlayacak öneriler getirilmiştir.

Uzun and Müderrisoğlu (2011), Kars ve Ardahan'da görsel peyzaj kalitesini yönetimine göre yürütülen araştırmadaa arazi formu, bitki örtüsü, su, renk, bitişik manzara etkisi, enderlik ve kültürel değişimler etkenlerini kullanarak bir yöntem geliştirilmesini hedeflemişlerdir. Dik yamaç ve yüksek dağlar gibi evrensel anıt alanları doğal alanları kültürel alanlara göre daha çok tercih edildiğinden, peyzaj tasarımlarında bu tarz alanlara daha çok yer verilmelidir. Kentlerde bitkisel tasarımlarda bölgenin doğal kaynak değerlerinden yararlanılmalıdır.

Aklıbaşında (2013), Yahyalı ilçesi ve yakın çevresinin görsel kalite analizi sonucunda, ilçenin manzara güzelliğinin puanlarına en çok tercih edilen peyzaj tipinin şelaleler olurken daha sonra sırasıyla vadi oluşumları, ormanlık alanla, köy yerleşimleri ve dağlık alanlar tercih edilmiştir. Bu sonuçlar, su varlığının görsel etkisinin yüksek olduğunu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Gültürk (2013), Tekirdağ ili kıyı bandının, görsel peyzaj kalite analizi çalışmasında kullanıcı grupları arasında mekan tercihinde farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla 45 adet fotoğraf ve bu fotoğraflar ile yapılan foto-anket hazırlanarak. Her iki gruba da aynı anket çalışması uygulanmıştır ve anket çalışmasında her bir parametreyi değerlendirilmeleri istenmiştir. Uzman grubun sonuçlarına göre yeşil alanın veya doğanın hakim olduğu fotoğrafları en çok tercih ettiği tespit edilirken; kullanıcı grubun ise yapısal elemanları hakim olduğu fotoğrafları tercih ettiği görülmüştür.

Çelik ve Açıksöz (2014), yaptıkları çalışmada Amasra örneğinde çalışmada görsel peyzaj analizi kullanılarak, halk ve ilgili uzman grubunun doğal ve kültürel yapıyı korumasındaki yaklaşımları etik açıdan değerlendirilmiştir. Sonuçta kent merkezi ve yakın çevresi peyzajlarının korunmalarının olası olabileceği ifade edilmiştir.

Fathi *et al.* (2014), yaptıkları çalışmada çevre estetiğinin ve otoyollardaki mevcut yol kenarı bitki örtüsünün doğal güzelliğinin önemini kullanıcıların (sürücülerin) tercihlerinin katkısının gerekliliğini tartışmaktadır. Tahran kentindeki bazı otoyolların peyzaj estetiği ve kalitesi konusundaki görüşlerinin sonucunda yol kenarındaki bitki örtüsünü, kullanıcıların çoğunluğu için karayolu manzarasının en önemli unsurları olarak göstermektedir. Yüksek binalar, tarihi veya kültürel yerler, tarım arazileri, sokak aydınlatması ve yolcu panoları için daha düşük düzeyde bulunmuştur.

Fitzpatrick *et al.* (2014), yapmış oldukları çalışma kapsamında net alanın büyüklüğü ile yol kenarı bitki örtüsünün varlığı arasındaki hız ve yanal konum arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Elektronik ortamda, 100 lisanslı sürücüye dağıtılan statik bir değerlendirme yöntemi ile dört net alanın boyutu ve yol kenarı bitki örtüsü yoğunluğu kombinasyonları

içeren hem gerçek hem de sanal yolların hız seçimleri verileri toplamıştır. Alanda orta berrak zon / yoğun bitki örtüsü veya büyük berrak zon / yedek bitki örtüsü olan karayolları için gözlemlenen hızlar, statik değerlendirme katılımcılarının seçtiği hızlarla ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışma, karayolu güvenliğini artırabilecek net bölge tasarımı ve sürücü davranışı arasındaki ilişkiyi başarıyla göstermiştir.

Huang (2014), Washtenaw ilçesinin peyzaj özelliklerini tanımlayarak görsel kalitesini değerlendirme yöntemi kullanmıştır. Bu yöntemle çalışmada peyzaj kalitesi harita üretimi, görülebilen alanın kalite analizi, görsel kalite puanı hesaplaması yapılarak 50 manzara fotoğrafı, anketlerde katılımcılara gösterilip, anketçilerin sezgilerine dayanarak en az ve en çok tercih edilen her fotoğrafın peyzaj tercihinin sıralaması istenmiştir. Sonuç olarak daha doğal özellikleri olan manzaraların daha kaliteli oldukları saptanmıştır.

Özhancı *et al.* (2014) yaptıkları çalışmada Atatürk Üniversitesi kampüsünün merkezinden çekilen görüntüler ile 81 katılımcıya ilkbahar ve sonbahar dönemlerini temsil eden toplam 10 görüntü ile görsel değerlendirme yapmışlardır. Genel olarak, mevsimlik bitki örtüsü döneminde insanlar çevrede daha güvenli hissettikleri tespit edilmiştir. Katılımcılar çevreyi estetik olarak tercih etmiş ve tam yapraklanma döneminde kendilerini daha güvende hissetmişlerdir. Nihai veriler göz önüne alındığında, tercih ile güvenlik arasında pozitif bir ilişki olduğu keşfedilmiştir.

Belinay vd (2015), Antalya kenti ve yakın çevresindeki bazı tarihi alanların görsel peyzaj kalitesi yönünden değerlendirilmesi amacıyla, Perge, Sillyon ve Aspendos alanları arasındaki yollar, tur bisikleti yapmak amacıyla oluşturulan yeni rotalarla birbirlerine bağlanarak, yollar üzerindeki peyzaj değerleri incelenmiştir. Yollar üzerinde belirli aralıklarla panoramik görüntüler ile belirlenen parametrelerle peyzajın görsel kalitesi ve peyzaj özellikleri değerlendirmeye alınmıştır.

Düzgüneş ve Demirel (2015), Atındere Vadisinden yapmış oldukları gözlemler doğrultusunda alanı 7 farklı peyzaj karakterine ayrılmıştır. Çekmiş oldukları 425 fotoğraf arasından her bir peyzaj karakterini temsil eden 4'er fotoğraf seçilerek, ilgili fotoğraflar

farklı meslek disiplinlerinden oluşan 30 kişilik uzman grup tarafından çeşitli parametrelere göre değerlendirmeleri istenmiştir. Çalışma sonucunda görsel açıdan tercih edilen peyzaj karakterlerinin en etkin olan bileşenler doğallık derecesi, bitki örtüsüyle kaplı olma durumu ve bitki örtüsü olduğu tespit edilmiştir.

Gültürk ve Şişman (2015), yapmış oldukları Tekirdağ ili kıyı şeridinin görsel peyzaj kalite analizi çalışmasında, alana ait 45 adet görüntü kullanılarak hazırladıkları foto-anket sorularını kullanıcı ve uzman gruba aynı anket çalışması uygulanmıştır. Anket çalışmasında her bir görüntü farklı yedi parametre bakımından Likert ölçeğinde 1-5 puan aralığında değerlendirmeleri istenmiştir. Çalışma sonucunda Uzman grubun yeşil alanın veya doğanın hakim olduğu mekanların en çok tercih edildiği; kullanıcı grubu ise yapısal elemanların hakim olduğu mekanların da tercih ettiği tespit edilmiştir.

Polat and Akay (2015), kentsel rekreasyon alanlarının görsel kalitesi ile bu alanların yapısal ve bitki örtüsü peyzaj unsurları arasındaki ilişkileri ziyaretçilerin ve kullanıcıların tercihleri açısından değerlendirmiştir. Çalışma alanlarında 409 kişiyle birebir görüşme fotoğraf anketleri uygulamıştır. Elde edilen bulgulara göre, su yüzey alanının, yaya yürüyüş yollarının genişliğinin, rekreasyon alanlarının işlevinin, bitki kompozisyonunun, bitki renk kompozisyonunun ve bitki türlerinin çeşitliliğinin bir peyzaj alanının görsel kalitesini olumlu yönde etkileyebileceği belirtilmiştir. Ayrıca, bitki kompozisyonu içinde çalı tipi bitki eksikliğinin görsel kalite üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğunu tespit edilmiştir.

Ren and Kang (2015), yaptıkları çalışmada ekolojik bir su manzarası içinde, akustik konfor, manzara deneyiminin önemli bir unsur olduğu; ancak, sesler ve peyzaj faktörleri arasındaki ilişkiler konusunda hala bir çalışma eksikliği olduğu belirtmiştir. Bu kapsamda, görsel-işitsel deneylere dayanarak üç görsel peyzaj faktöründen etkilenen akustik konfor incelenmiştir. Sonuçlar, peyzaj faktörleri 11 tip sesin akustik konforunu farklı şekillerde etkileyebilse de, daha yüksek akustik konforlar ile sonuçlanan görsel-işitsel eşleştirme bağlamlarının düzenli olarak sunulduğunu göstermektedir. Peyzaj objelerinin etkisinin analizi, insanların katılımına ilişkin seslerin akustik konforlarının,

doğal peyzaj objelerinin etkisi altındakilere kıyasla yapay peyzaj objeleriyle arttığını, doğal peyzaj objelerinin de doğal seslerle yakından eşleştiğini göstermektedir.

Ak ve Kaya (2016), Düzce Üniversitesi Yerleşkesi içerisinde farklı noktalardan 15 adet fotoğraf kullanmışlardır ve yüksek lisansını tamamlamış 30 kişiden oluşan öğretim elemanın katılımı ile, görsel peyzaj indikatörlerini göz önüne alarak değerlendirmeleri istenmiştir. Değerlendirme kapsamında, örnek alana uygunluğuna göre mekânsal karakteristiklerden yararlanılarak bir görsel ölçüt modelleme oluşturulmuştur. Sonuç olarak, belirlenen kriterler doğrultusunda çim alanların “görsel kalite” ve “görsel algı” bağlamında en önemli olduğu tespit edilmiştir.

Dupont *et al.* (2016), yaptıkları çalışmada, insan izleme modelinin teorik öngörüsü olan göze çarpanlık haritalarının, kırsal kesimden kentlere kadar değişen manzara fotoğraflarını çekerken 42 gözlemcinin gözlerini izleyerek elde edilen insan odak haritalarıyla ne kadar iyi ilişki kurulduğunu belirlemek amacıyla analizler yapılmıştır. Sonuçta insan gözlem güvenilir öngörülerini kullanarak kullanılabileceğini ve böylece bir manzaradaki hangi unsurların dikkatini çekeceğini tahmin edebildiğini gösteren nispeten yüksek bir korelasyon ile belirginlik haritalarını elde edilmiştir. Sonuç olarak sınırlı sayıda bina içeren kırsal alanlardaki görüntüleme modelinin tahminlerinin en güvenilir olduğu gösterirken daha kentleşmiş arazilerde ise bu güvenilirliğin azaldığını göstermiştir.

Yalçinyavuz ve Yılmaz (2016), Erzincan kentinde bulunan farklı özelliklere sahip 5 adet rekreasyon alanı belirleyerek 2013-2014 yılı ocak ayları arasında anket çalışması yapmıştır. Yapılan 650 adet ankette 524 kadarı değerlendirme sonucunda kent halkının rekreasyona bakış açısı, alan tercihleri ve rekreasyonel ihtiyaçları incelenmiştir. Anketlerin analizi sonucunda, katılımcıların %36,1'i yürüyüş ve gezinti yapmak, %31,9'u ise piknik yapmak amacıyla rekreasyon alanlarını tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Araştırma istasyonları içinde en fazla ziyaretçi alan yerler doğal peyzaj öğelerine sahip kırsal rekreasyon alanları tercih ettiklerini ortaya koymuştur.

Aşur (2017), Karasu, Van, Edremit, Dönemeç (Engil) ve Göründü Sulak alanlarının görsel peyzaj kaliteleri ve rekreasyonel kullanım potansiyellerinin belirlenmesi amacıyla 5 puan üzerinden 10 kişilik bir uzman gruba su varlığı (berraklığı), bitki varlığı, komşu manzara, topoğrafik çeşitlilik, doğal elemanlar ve kültürel varlığı üzerinden biyofiziksel parametrelere göre görsel kalite analizi gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda alanların görsel peyzaj kalitesi esasına dayanarak rehabilitasyon ve benzeri çalışmaların uygulanması gerektiğini tespit etmiştir.

Kiper vd (2017), görsel kalite algısının çevre tercihlerinde etkilediğini ifade ederek, Kıyıköy' ün görsel peyzaj açısından çekicilik gösteren bölgeleri tanımlamıştır. Bu kapsamda görsel peyzaj analizi ile; uzman ve gözlemci grubundan oluşan katılımcıların Kıyıköy'e ilişkin 12 adet fotoğrafı, çeşitli parametreler açısından çeşitli ölçeklerde değerlendirmeye sunulmuştur. Değerlendirmeler sonucunda; her iki grubun tercihlerinde benzerlikler olduğu görülmüştür. Bununla birlikte doğal bitki örtüsü ile deniz ve kıyısının uyumlu bir bütünlük oluşturduğu, algılanabilir, topografik çeşitliliğin gözlemlendiği, doğal ve yapay elemanların uyumlu ve düzenli bir şekilde bulunduğu görüntüler görsel açıdan olumlu olduğunu ortaya koymuşlardır.

Özhancı ve Yılmaz (2017), tarafından farklı rekreasyon alanlarının görsel açıdan değerlendirilmesi üzerine yapmış oldukları çalışmada Üniversite yerleşkesi, dağ ekosistemleri, kırsal/köy peyzajı ve rekreasyonel peyzaj tiplerini temsil eden örnekler kullanarak Pozitif algılanan peyzajlarda kalite ifadesinin devamlılığı için öncelikler ve negatif algılanan peyzajlar için, peyzajın gerçek değeri yönünde değişim değerlendirmeler yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre yüksek puan alan temel bileşenleri doğallık, canlılık ve su iken, en düşük puanlı mekanların negatiflik algısını oluşturan etkilerin ise insan yapımı unsurlar, uyumsuzluk ve tipolojik zayıflık olabileceği belirtilmiştir.

Surat (2017), kent parkları üzerine görsel kalite çalışmasında iki farklı kullanıcı grubuna uzman grup ve kullanıcı grubunda olmak üzere toplamda 55 kişiye hazırlanan anket formlarını uygulamıştır. Çalışma sonucunda Uzman grubun en beğenilen fotoğrafların

düzenlilik, sadelik, bakımlılık karakterisitklerinin peyzaj tercihlerinde etkili olduğu tespit etmiştir. Bununla birlikte beğeni tercihleri, tercih ölçütleri ve mekansal karakterisitkler arasında olan ilişkilere bakıldığında, tutarlılık, okunaklılık ve gizemlilik tercih ölçütlerinin kişilerin görsel peyzaj algı değerlendirmesinde en önemli ölçüt olduğu saptamıştır.

Hermes *et al.* (2018) Doğal alanlar ve tarımsal peyzajların estetik değeri, kırsal turizmi ve yaşam ortamının kalitesini belirlemek amacıyla görsel değerlendirme analizi yapmıştır. Bu alanların taşıdığı peyzaj özelliklerini görsel kalitesi ile belirlemek amacıyla, dört farklı peyzaj özelliğinin (nokta yeşil unsurları, doğrusal yeşil unsurlar, mahsul çeşitliliği ve hayvancılığın varlığı) fotogerçekçi peyzaj görselleştirmeleri kullanılarak bir yöntem kullanmıştır. Katılımcıların yaklaşık %70'i yapılandırılmış manzaraları tercih ederken, katılımcıların yaklaşık %30' u karşıt tercihlere sahipti. Tercihlerin, bireyin eğitim düzeyi, cinsiyeti veya yaşı gibi sosyo-kültürel geçmişine de bağlı olduğunu tespit etmiştir.

Lin *et al.* (2018), çalışma kapsamında bina yüksekliği ve göl genişliğinin göl manzaraları için halkın tercihlerine etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda iki ortak göl senaryosuyla tasarlayarak, binaların yükseklik ve gölü görme açısına göre dokuz farklı göl manzarasını 50 katılımcı tarafından psikolojik değerlendirme yöntemi ile değerlendirilmesi istenmiştir. Sonuçlar, arka planda dağların olduğu göl manzaraları için, göl çapında bir eşiğin 0,6 km ile 1,8 km arasında olduğu tespit edildi. Bu eşiği kullanarak, Orta Görüş aralığı yeniden sınıflandırılabilir, böylece bu aralıktaki bir göl genişliği belirli bir bina yüksekliği kısıtlamasına karşılık gelebilir. Bu bulgular şehir planlamacılarına referans verir ve göllerin göl genişliğine göre kategorize edilebileceğini ve bu kategoride bina yüksekliğinin daha uygun şekilde sınırlandırılacağı önerilmiştir.

Otero- Rozas *et al.* (2018) yaptıkları çalışmada, Avrupa'daki beş farklı alanda (Estonya, Yunanistan, İspanya, İsveç ve İsviçre'de) peyzaj özellikleri çıkarılarak Flickr ve Panoramio platformlarına yüklenen 1.404 fotoğrafın üzerine analizini yapmıştır. Anketleri dört farklı peyzaj özelliği temsil eden resimler ile kültürel ekosistem hizmetleri,

rekreasyonun dağlık alanlarla (karasal rekreasyon) ve su kütleleriyle (sucul rekreasyon) ilişkisini belirlemiştir. Peyzaj çeşitliliği ile kültürel ekosistem hizmetleri çeşitliliği arasında pozitif ama zayıf bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Sonuçlar, ekosistem hizmetleri araştırmalarında coğrafi etiketli fotoğrafların kullanımında artan bir eğilim karşısında ve Avrupa kültür manzaralarındaki peyzaj değerlerinin ortaya çıkarılması ve karşılaştırılması açısından ilgi çekici olmaktadır.

Huang and lin (2019), yaptıkları çalışmada görsel algıyı anlamının bir aracı olarak göz takip teknolojisi olduğunu belirterek insanların tercih ettiği renk kompozisyonunun, karmaşıklığın ve peyzaj tercihinin peyzaj fotoğraflarının görüntüleme davranışına etkilerini incelemiştir. Peyzaj mimarlığı geçmişine sahip uzmanlar tarafından, manzara fotoğraflarını, dağ manzaralarını, su manzaralarını, açık manzaraları ve orman manzaralarını temsil eden dört kategoriye ayırmıştır. Toplamda iki denekte iki ayrı ekranda 20 fotoğraf setini toplam 45 denekten görüntülemesi istendi. Sonuç olarak, daha yüksek renk tonu ve çeşitliliğinin görsel kaliteyi etkilediğini tespit etmiştir.

Mirghaed *et al.* (2019), İran'ın kuzeyindeki Golestan Eyaleti'ndeki Gharasoo havzasının görsel peyzajın değerlendirilmesi için ekolojik ve görsel kriterler arasındaki etkileşimi araştırmıştır. Çalışmada, estetik kalite ve mekansal tercihlerini ilişkisini belirlemek için Pearson korelasyonu uygulandı. Sonuçlar, eğim, yükseklik, bitki örtüsü tipi ve bitki örtüsü yoğunluğu kriterlerinin estetik kalite değerlendirmesinde en yüksek etkileşime ve etkilere sahip olduğunu ortaya koydu. En yüksek ağırlıklar sırasıyla bitki örtüsü tipine, bitki örtüsü yoğunluğuna, nehir görünürlüğüne ve şelale görünürlüğüne bağlandı. Sonuçlar, su havzasının güney bölgelerinin, kuzey bölgelerine göre daha yüksek estetik bir kaliteye sahip olduğunu göstermiştir.

Çizelge 1.3. Görsel kalite analiz yönteminde kullanılan parametrelere göre yapılan çalışmalar

Yazarlar Yayın yılı	ve Anket uygulanan grup	Yöntemde Kullanılan parametreler
Kalın (2004)	Uzman grup	Doğallık, süreklilik, algılanabilirlik, yenilik, güven, karmaşıklık-çeşitlilik, tutarlılık ve anlamlılık
Çakçı ve Çelem (2009)	Uzman grup ve Kullanıcı grup	Düzenli- Karmaşık, Açık- Kapalı, Bakımlı- Bakımsız, Basit-Çeşitli
Acar (2011)	Uzman grup ve kullanıcı grup	Doğallık, süreklilik, algılanabilirlik, Yenilik- Gizem, Karmaşıklık-Çeşitlilik, Tutarlılık ve anlamlılık
Elinç (2011)	Kullanıcı grup	Manzara, uyum, doğallık, bakım, açıklık, düzen, hareket, heyecan verici, güven
Polat (2012)	Uzman Grup	Doğallık
Gültürk (2013)	Kullanıcı ve uzman grup	Doğallık, uyum, bakım, açıklık, düzen, güven ve manzara
Belinay (2015)	Uzman grup	Doğallık, Çeşitlilik, uyum, açıklık, gizem, perspektif, güven, düzen, Arazi şekli, Manzara Güzelliği, Renk Değeri
Düzgüneş ve Demirel (2015)	Uzman grup	Bitki örtüsü, topoğrafya, doğallık- su kaynağı, insan yapımı elementlerin varlığı, renk
Polat ve Akay (2015)	Kullanıcı grup	Bitki örtüsü, yapısal elemanları, su kaynağı, renk
Gültürk ve Şişman (2015)	Kullanıcı ve uzman grup	Doğallık, uyum, bakım, açıklık, düzen, güven ve manzara

Çizelge 1.3. Devamı

Ak ve Kaya (2016)	Uzman grup	Uyumlu- Uyumsuz, Basit- Karmaşık, Doğal- Yapay, Açık-Kapalı, Düzenli-Düzensiz, Heyacan verici-sıkıcı, Güvenli-Güvensiz
Dupont (2016)	Gözlemci grup	Güven
Aşur (2017)	Uzman grup	Su varlığı, bitki varlığı, topoğrafik çeşitlilik, komşu manzara, doğal elemanlar, kültürel varlıklar
Kiper vd (2017)	Uzman ve gözlemci grup	Tercih ölçütlerine göre (Doğallık, uyum, okunabilirlik, arazi şekli rekreasyonel değer) Mekansal Karakteristikleri ile ilişkin karşıt sıfatlar (Doğal olmayan-doğal, Uyumlu-uyumsuz, Kapalılık hissi, açıklık hissi, sade-çeşitli, Algılanmayan-algılanabilirlik)
Özhancı ve Yılmaz (2017)	Kullanıcı Grup	Görsel tercih, doğallık, canlılık, büyüleyicilik, ilginçlik, bütünlük
Uzun (2018)	Kullanıcı grup	Uyum, Doğallık, Bakımlılık, Açıklık, Düzen, Hareketli, Heyacan verici, Güven, Manzara Güzelliği, Çeşitlilik, Doğal Malzeme
Hermes et al. (2018)	Gözlemci grup	nokta yeşil unsurları, doğrusal yeşil unsurlar, mahsul çeşitliliği ve hayvancılığın varlığı
Huang and Lin (2019)	Uzman Grup	Peyzaj formu, çizgi, renk ve doku
Mirghaed et al. (2019)	Gözlemci grup	Topoğrafya, arazi örtüsü ve arazi özellikleri

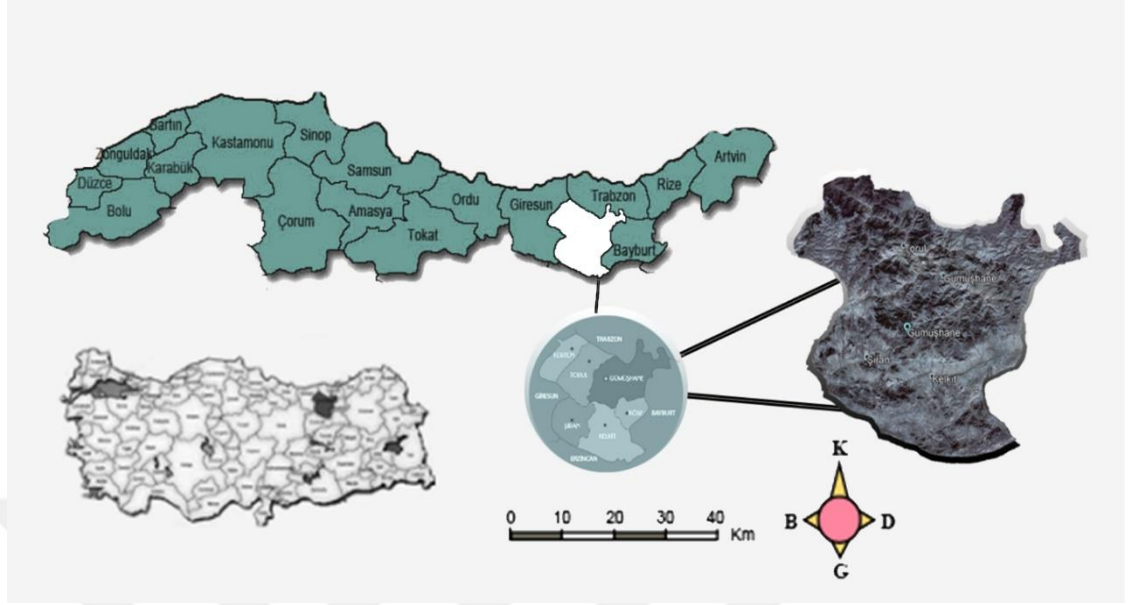
3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Çalışma alanının ana materyali Gümüşhane ili olup, bu ilde yer alan bazı rekreasyon alanları üzerine çalışılmıştır. Bu bölümün ilk kısmında Gümüşhane İlinin ait bilgiler sonraki kısımlarında merkez de yer alan bazı rekreasyon alanları ve anket çalışmaları Gümüşhane Üniversitesi öğrencilerine yapıldığı için yerleşkenin mevcut durumu hakkında bilgiler verilmiştir. Son olarak görsel anket analiz formunda yer alan çalışma alanları hakkında ayrıntı bilgiler verilmiştir. Araştırma alanlarına ait çeşitli yönleriyle tanımlayan haritalar ile ilgili plan, proje, fotoğraf ve diğer materyallerden yararlanılmıştır.

Karadeniz Bölgesi'nin Doğu Karadeniz bölümü sınırları içerisinde yer alan Gümüşhane ili 38 ° 45' - 40 ° 12' doğu boylamları ile 39 ° 45' - 40 ° 50' kuzey enlemleri arasında olup, doğusunda Bayburt, batısında Giresun, kuzeyinde Trabzon, güneyinde Erzincan illeri yer almaktadır. Deniz seviyesinden yüksekliği ise yaklaşık 1210 m. ve yüzölçümü 6575 km²'dir (Anonim, 2019b).

Yeryüzü şekilleri bakımından iki farklı özelliği genel olarak dağlık ve engebeli bir arazi yapısına sahip Gümüşhane ilinin güney kesiminde yüksek bir plato olan Şiran, Kelkit ve Köse ilçeleri, kuzey kesiminde ise dar ve derin vadilerle birbirinde ayrılmış ve yüksek dağların bulunduğu Merkez, Torul ve Kürtün ilçeleri yer almaktadır (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Araştırma alanının konumu

Harşit çayı boyunca çizgisel bir dağılım gösteren Gümüşhane ili yerleşiminin dağların arasında vadi boyunca dağılımı, eğimli alanda farklı yapılanmaları yansıtan ilginç bir deseni vardır. Son yıllarda kent merkezinde özellikle Harşit Çayının iki yakasına yaslanmış gece kondulaşan, köhneleşen ve risk teşkil eden kentsel alanlar kentsel dönüşüm ile yenilenecek modern konutlara yer dönüştürülmüştür (Şekil 3.2).

Şekil 3.2. Gümüşhane kenti genel kentsel dokusu (Haziran 2019) A:Karakol köprüsü B: Kente bakış C: Yeni yapılan modern binalar D: Harşit çayından bir görüntü

3.1.1. Gümüşhane kentinin tarihi gelişimi

Gümüşhane ili 19. yy.'da Trabzon'a bağlı olup, Rus birliklerinin 7 Temmuz 1915 yılında Gümüşhane'ye girmesi ile şehrin tüm köy ve kasabaları yağmalanıp, işgal edilmiştir. Ermeni baskılarına maruz kalan bölge, Kafkas Kolordu Komutanı Kazım Karabekir önderliğinde, birlikler ile Doğu bölgesine doğru ilerleyerek işgal altında olan tüm yerleri ele geçirmiştir. 15 Şubat 1918 tarihi de Gümüşhane'nin işgal altından kurtuluşu olarak tarihe yazılmıştır. Cumhuriyetin ilanı sonucunda, Gümüşhane 1925 senesinde il olmuştur (Anonim, 2019c).

Trabzon limanı ile Doğu Anadolu arasındaki konumu ve Gümüş madenleri dolayısıyla 16.-18. yüzyıllar arasında ekonomik olarak güçlü bir kent özelliği gösteren Gümüşhane yerleşmesi madenlerin kapanması, Osmanlı-Rus Savaşları, Ermeni nüfusun tehciri, I.

Dünya Savaşı'ndaki Rus İşgali ile Türk nüfusun büyük bir kısmının şehri terk etmesi, Rum nüfusun mübadele ile göçü sonrası terk edilmiştir. 1920'lerde 4 km kuzeye taşınmıştır. Yeni Gümüşhane yerleşimi Harşit Çayı Vadisi boyunca kuzeybatı-güneydoğu istikametinde, çevredeki yamaçların yerleşime elverişsizliği sebebiyle genişliği yer yer 100 metreye inen, yaklaşık 9 kilometre uzunluğunda bir alana yayılmaktadır (Dolu 2012).

3.1.2. Ulaşım

Doğu Karadeniz bölgesinde bulunan Gümüşhane ili Doğu Anadolu ile Doğu Karadeniz'i birbirine bağlayan bölgedeki en önemli geçiş noktasıdır. Kentin Karadeniz bağlantı noktasını Zigana Dağı üzerinden devlet karayolu oluşturmakta olup, Trabzon ile Gümüşhane illeri arasında yapımı süren ve tamamlandığında dünyanın ikinci, Avrupa'nın ise 14,5 kilometre ile en uzun karayolu tüneli olacak Zigana Tüneli inşaatı devam etmektedir. Gümüşhane iline tek ulaşım karayolu olup, Bayburt kenti ile beraber ortak havaalanı yapımına devam edilmektedir. Gümüşhane şehir geçişi trafiğini düzenleyen 11,25 km'lik Gümüşhane Çevre Yolu' açılmasıyla bu yol transit trafik ile şehir içi trafiğini birbirinden tamamen ayırmakta olup, şehir içindeki trafik yoğunluğunu da azaltmıştır. Çevre yolu ile Gümüşhane üzerinden doğu-batı ve kuzey-güney istikametinde seyahat eden vatandaşlarımıza da daha güvenli ve konforlu bir seyahat imkânı sağlamaktadır (Anonim, 2019d).

3.1.3. İklim

Gümüşhane iklim özellikleri bakımında Doğu Anadolu ile Karadeniz bölümü arasında bir geçiş özelliği göstermektedir. Bölge iklimi Yüksek Zigana dağının Karadeniz'in bunaltıcı nemli havasına set çekerek, Doğu Karadeniz İklimi' ne oranla daha sert, Kop dağının engeliyle de Doğu Anadolu'dan gelen şiddetli soğuklarını engelleyerek Doğu Anadolu İklimi'ne göre daha yumuşak bir yapı göstermektedir. İl merkezinde yazları oldukça kurak, kış ve bahar ayları ise yağışlı geçen bir iklim yapısı mevcuttur (Anonim , 2019e).

Metoroloji Genel Müdürlüğü'nün 1961-2018 yılları arası illere ait mevsim normelleri istatistiki verilerine bakıldığında; Gümüşhane ilinde yıllık ortalama yağış 462,1 mm'dir. Yağışın yıl içerisindeki dağılımı hemen hemen düzenli yayılım göstermektedir. Gümüşhane ili rasat verilerine göre yıllık ortalama sıcaklığı 9,7 °C, en sıcak ay olan Temmuz ayının ortalama sıcaklığının 20,2 °C, en soğuk ay olan Ocak ayının ortalama sıcaklığının ise -1,7 °C olduğu görülmektedir. Yağışların en çok görüldüğü aylar Nisan ve Mayıs ayları, en az yağış alan aylar ise Temmuz ve Ağustos aylarıdır. Yıllık hâkim rüzgâr batı yönünden esmektedir (Anonim , 2019f).

3.1.4. Flora ve fauna varlığı

Karadeniz Bölgesi ve dolayısıyla da Gümüşhane, Avrupa-Sibirya Fitocoğrafya Bölgesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Ancak il genelinde yağış ve sıcaklık rejimlerinde görülen farklılık, değişik bitki topluluklarının yetişmesine zemin hazırlamıştır. Gümüşhane'nin geçiş özelliği bitki örtüsüne de yansımıştır. Vadi tabanlarından ve düzlük alanlarından dağlık kesimlere doğru, kültür arazisi dışında kalan yamaçlarda genel olarak step formasyonu hâkimdir. Yöredeki step, yaşama devresi çok kısa olan genelde parlak renkli çiçekli otsu formasyonlardan oluşur. Bu formasyon içerisinde geven (*Astragalus*) ve sığır kuyruğu (*Verbascum*) öbeklerine rastlanır (Atalay 1994).

Çimen Dağlarında yükseltinin 1500 m'yi ulaştığı yerlerde gözlenen kızılçam (*Pinus brutis*), ardıç (*Juniperus communis*) ve meşe (*Quercus* sp.) türlerinin hâkim olduğu orman kümeleri bulunur. 2000 m'den sonra göknar (*Abies nordmanniana*) hâkimdir. Göknar Gümüşhane Dağları'nın güneye bakan yamaçlarında 1800 m'ye kadar inmektedir. Göknarın arasında karaçam (*Pinus nigra*) ve sarıçam (*Pinus slyvestris*) türleri de yer yer yoğunluk kazanmaktadır. 1800 m'den daha aşağıda sarıçam ve karaağaç (*Ulmus*) ormanın belirgin türleridir. Harşit Vadisi'nde tabana doğru kültüre alınmış çeşitli meyve ağaçları (vişne, elma, armut, kiraz, ceviz vs.) vardır. Zigana Dağları'nın güney yamaçlarında orman örtüsü nispeten daha zengindir. Zaten orman örtüsünün en yoğun olarak bulunduğu yöreler Zigana Dağları civarı ile Karanlıkdere, Tersun Dağı civarları ve Boyluca-Karamustafa köyleri hattıdır. Bu alanlarda 1500 m'lere kadar kayın (*Fagus*

orientalis), gürgen (*Carpinus betulus*), karaağaç (*Ulmus sp.*), kızılalağaç (*Alnus glutinosa*), akağaç (*Acer trautvetteri*), meşe (*Oercus*), kavak türlerinden oluşan karışık orman görülmektedir. 1900 m'den 2300 m'ye kadar ladin (*Picea*) ve sarıçam (*Pinus slyvestris*) ormanları hâkimdir. 2300 m'den sonra orman bodurlaşmaya başlamakta ve yerini yüksek dağ çayırlarına bırakmaktadır (Köksal 2004).

2018 Çevre Durum Raporu Verilerine göre, Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından “Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi” ile ülke genelinde biyolojik çeşitlilik çalışmaları başlamıştır. Bu proje ile “Gümüşhane İlinin Karasal ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme İşi” kapsamında gerekli bütün arazi ve literatür çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Gümüşhane İline ait bütün flora ve fauna zenginliği ortaya konulmuştur ve 2569 bitki taksonu tespit edilmiştir. Literatür taramasında ise 1.863 tür belirlenmiştir. Saptanan toplam endemik sayısı 326 olup, bu endemiklerin 187 tanesi LC kategorisinde yer almakta ve koruma gerektirmemektedir. Toplam 326 endemik taksondan 6 tanesi lokal endemiktir. Endemik ve ender taksonlardan IUCN'e göre 4 tanesi Kritik Tehlikede (CR), 19 tanesi Tehlikede (EN), 27 tanesi Zarar Görebilir (VU), 19 tanesi Tehlike Altına Girebilir (NT), 5 tanesi Az Tehdit Altında (LR) kategorilerinde yer alırken 10 tanesinin durumu bugüne kadar açıklığa kavuşturulmamış olmasına (DD) karşılık bunlar üzerinde çalışmalar sürdürülmektedir. Endemizm oranı incelendiğinde ise, ilde flora açısından bu oranın % 12,7 olduğu tespit edilmiştir (GÇDR 2018).

Fauna varlığına bakıldığında, “Gümüşhane İlinin Karasal ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme İşi” kapsamında yapılan literatür ve arazi incelemeler ile edilen bilgiler sonucunda 155 kuş, 56 memeli, 17 sürüngen, 5 amfibi ve 9 iç su balığı kayıt altına alınmıştır. Gümüşhane ilinde “2018 Gümüşhane Çevre Durum Raporuna” Literatür çalışmasında 55 tür belirlenmiş, arazi gözlemleri ile 49 memeli türü tespit edilip, bunlardan Uzunkulaklı Kafkas Yarasası literatür çalışmaları ile tespit edilen toplam memeli sayısı 56 olarak kayıtlara geçmiştir (GÇDR).

3.1.5. Gümüşhane ili sınırları içerisinde doğal sit alanları, tabiat varlıkları, anıt ağaçlar

Gümüşhane tarihi ve doğal kaynakları yönünden zengin bir çeşitliliğe ev sahipliği yapmaktadır. Nadir bulunur bir jeolojik oluşum Karaca Mağarası bölgede koruma altındaki tabiat varlıkları arasında yer almaktadır. İlin turizm etkinlikleri çerçevesinde Karaca Mağarası ilk sırada yer alır, şehre gelen turist sayısında önemli bir artış yaratmıştır. Tomara Şelalesi ve Limni Gölü Tabiat Parkı, olarak tescil edilmiş önemli varlıklar arasında bulunmaktadır. Avrupa'nın, doğal yetişmiş en yüksek ladin ve köknar ağaçlarını barındıran Örumcek Ormanları, Artabel Gölleri Tabiat Parkı, Santa ve Sadak Harabeleri, İmera Manastırı, Çakırkaya Manastırı ve Çağırğan Baba Türbesi yine önemli varlıkları arasında yer alır (Gümüşhane İli Master Planı) (Çizelge 3.1). Öte yandan, Alp siteminin oluşturduğu genç kayaçlar, tescil edilmeyi bekleyen daha başka doğa harikaları sunmaktadır (GÇŞİM).

Çizelge 3.1. Doğal sit alanları, tabiat varlıkları, anıt ağaçlar

	Adı	İlçe	Belde/Köy	Merkeze mesafesi	Koruma Durumu
1	Süleymaniye Mah (Eski Gümüşhane)	Merkez	-	4 km	Kentsel Ve 3.Derece Doğal Sit
2	Santa Harabeleri	Merkez	Dumanlı	136 km	3.Derece Arkeolojik Ve 1. Ve 3. Derece Doğal Sit Alanı
3	Mağara + Kaya Kilisesi	Merkez	İkisu	141 km	Tabiat Varlığı Koruma Alanı
4	İkisu Mağarası	Merkez	İkisu Köyü Bahçecik Mah.	19 km	Tescilli Tabiat Varlığı
5	Akçakale Mağarası	Merkez	Akçakale Arsa Mah	7,1 km	Tescilli Tabiat Varlığı

Çizelge.3.1. Devamı

6	Akçaağaç Yapraklı Üvez Ağacı (4 Adet)	Merkez	Akgedik Köyü	26 km	Tescilli Tabiat Varlığı
7	Uluköy Çitte Köprü Uluköy Çifte Köprü	Kürtün	Uluköy	80 km	1.Derece Doğal Sit Alanı
	Örümcek Ormanları		Uluköy	60 km	8 Ağaç Tescil (Türkiyenin En Uzunlu)
8	Tomara Şelalesi	Şiran	Seydibaba	110 km	Tabiat Koruma Alanı Anıtı
10	Doğal Oluşumlu Karstik Taşlar	Şiran	Babacan Köyü	103 km	1.Derece Doğal Sit Koruma Alanı
11	Kırklar Mağarası	Köse	Salyazı	73 km	Tescilli Tabiat Varlığı
12	Arılı Mağarası	Torul	Arılıköyü	33 km	Tescilli Tabiat Varlığı
13	Karaca Mağarası	Torul	Cebeli	19 km	Tescilli Tabiat Varlığı Koruma Alanı
14	Kaya Mağarası	Kelkit	Ünlüpınar	46 km	Tabiat Varlığı Değil

3.1.6. Gümüşhane ilinde bulunan bazı kent parkları

Gümüşhane ili kent merkezinin eğimli yapıda olması nedeniyle kademe kademe oluşturulan mekanlarda, konutların ve diğer yapıların dışında kalan alanlarda bitkisel doku fazla görünmemektedir. İl genelinde kentsel alanlar, kırsal alanlardan daha baskındır. İnsanlar rekreasyon ihtiyaçlarını büyük bölümünü yapılan gözlemlere göre ilde 2016-2018 yılları arasında düzenlemesi yapılmış olan 3 adet park alanında giderdiği söylenebilir (Çizelge 3.2).

Çizelge 3.2. Kent merkezinde yer alan bazı park alanlarına ait bilgiler

Park Alanları	Yapım Tarihi	Mevcut Birimler
Sema Doğan Yaşam Alanı	2016-2017	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 8 adet çeşme ➤ 30 adet kamelya ve her kamelyanın barbeküsü ➤ 24 adet piknik masası ➤ Bisiklet yürüyüş yolu ➤ 800 kişilik kır düğün alanı ➤ Şarküteri –market ➤ Basketbol voleybol spor oyun alanları ➤ 200 m² çocuk oyun alanı ➤ Otopark
Fatih Meydan Park alanı	2017-2018	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kafeterya oturma alanları ➤ İki adet açılır kapanır şemsiye altında masa ve sandalyelerle oturma alanlar ➤ Meydana piknik masaları ve oturma alanları
Atatürk Gençlik Parkı	2016-2018	<ul style="list-style-type: none"> ➤ İki katlı 200 araçlık kapalı otopark ve üzerinde rekreasyon alanları ➤ Çocuk Oyun Alanı ➤ Basketbol sahası ➤ Açık kapalı kermes alanı ➤ Hemen yan tarafındaki yapay şelale ve oturma alanları

Gümüşhane'de kültür varlığı olarak tescilli tarihi konaklar ise restore edilerek, Kültür Sanat evi olarak hizmet vermekle birlikte, özel davet ve kutlamalarda, şirket eğitimlerinde ve yemeklerinde vb. özel etkinliklerde de hizmet ederek, insanların dinleme ve diğer ihtiyaçlarını (Sekil 3.3) karşılamaktadır (Çizelge 3.3).

Şekil 3.3. Gümüşhane konakları geleneksel Türk mimarisinde önemli bir yere sahiptir (2019) a.) Balyemez Konağı b.) Özdenoğlu Konağı c.) Ataç Konağı d.) Süleymaniye Çay Bahçesi

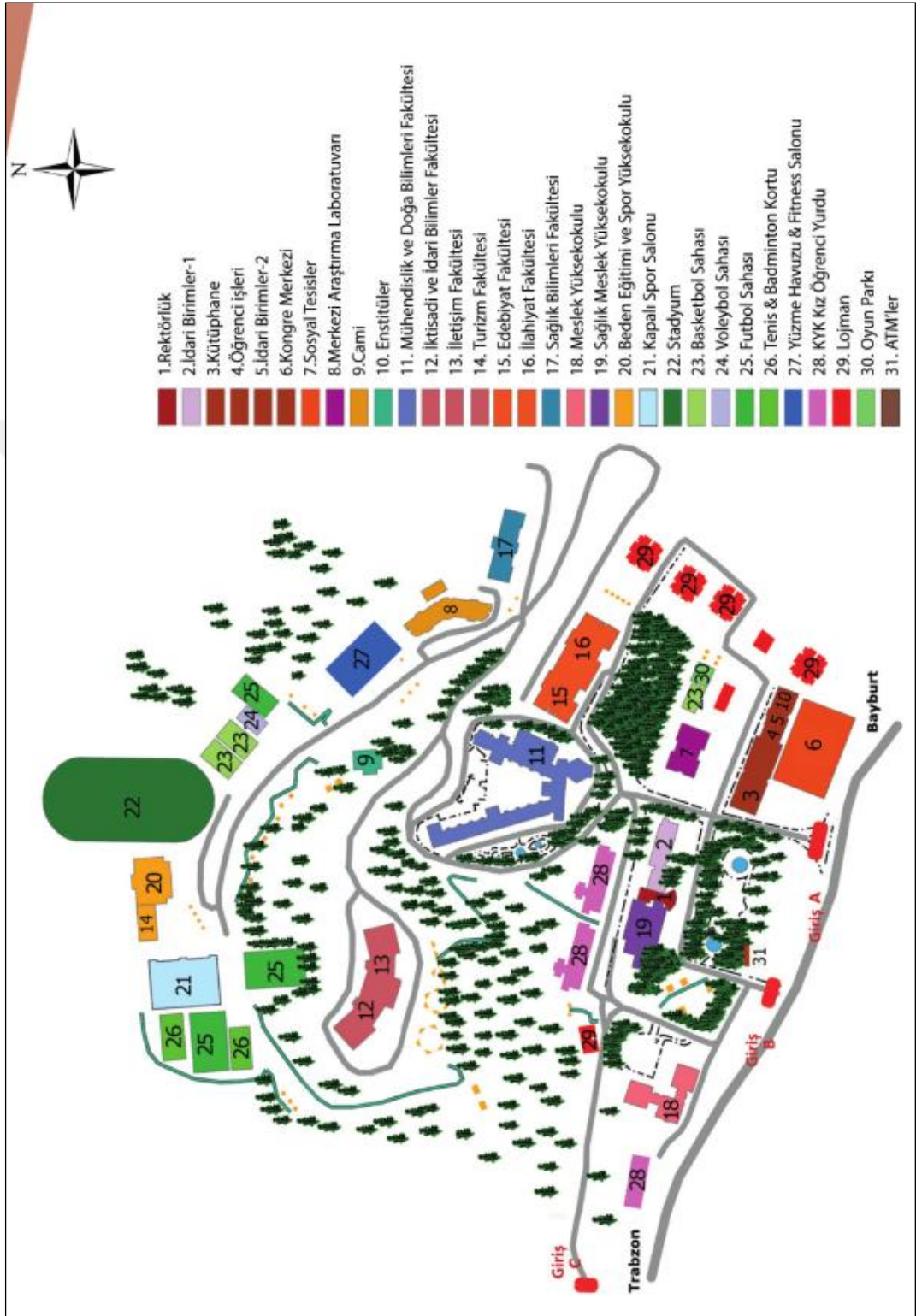
3.1.7 Gümüşhane üniversitesi yerleşkesinin mevcut durum analizi

Şehir merkezinden yaklaşık olarak 5 km doğuda kalan Gümüşhane Üniversitesi'nde, Gümüşhanevi Kampüs Alanı ve ilçelerde bulunan Kelkit Aydın Doğan Yerleşkesi, Şiran Mustafa Beyaz Yerleşkesi, Kürtün Yerleşkesi, Torul Yerleşkesi, İrfan Can Köse Yerleşkesi ile toplam 1.662.389,82 m² alana kurulu 2 enstitü, 7 fakülte, 2 yüksekokul, 10 meslek yüksekokulu, 8 uygulama ve araştırma merkezi bulunmaktadır (Anonim, 2018g).

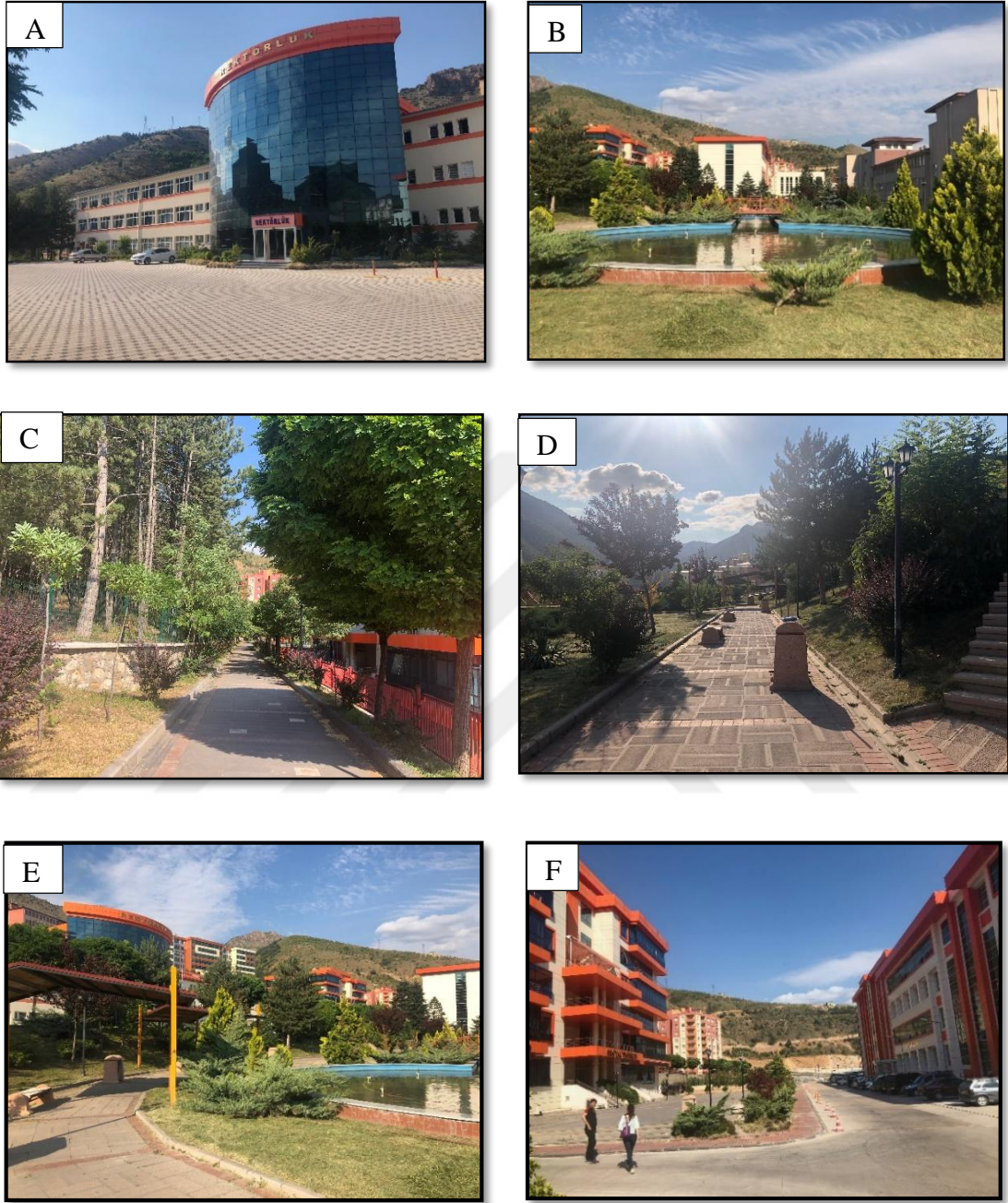
2008 yılında kurulan üniversitede öğrenci sayısı 4.420 iken 11 yıllık süre içerisinde de bugünkü zaman dilimine kadar öğrenci sayısında sürekli bir artış gerçekleştiği görülmektedir (Anonim, 2018g). Bu durum, Gümüşhane üniversitenin yıllara göre artan nüfus artışıyla, 2019' da bu sayı 18.932'ye ulaşmıştır.

Gümüşhane Üniversitesi yerleşkesi (Şekil 4.1) içerisinde rektörlük, fakülte, yüksekokul ve Meslek Yüksekokulları binalarının yanı sıra lojman, Kredi Yurtlar Kurumu, cami ve öğrencilerin sosyo-kültürel bakımdan kendilerini geliştirmelerini sağlayacakları 100 kişilik kapalı spor salonu, 1 adet futbol sahası, 1 adet tenis sahası, 1 adet basketbol sahası, 1 adet voleybol sahası ve yarı olimpik yüzme havuzundan oluşan spor kompleksi; kafeterya, yemekhane, hobi odaları ve misafirhane gibi mekanlarda bulunmaktadır (Şekil 3.4).

Şekil 3.4. Gümüşhane Üniversitesi yerleşke planı 2018 (Anonim , 2019h)

Şekil 3.5. Gümüşhane Üniversitesinden görünüm (Haziran 2019) A: Rektörlük Binası B: Rektörlük Önünde bulunan açık-yeşil alan C: Yerleşke içinden yürüyüş yolundan bir görüntü D: Açık oturma alanlarından bir görüntü E: Yerleşke alanı F: Sosyal hizmet binası ve kütüphane binası

Çalışma kapsamında Gümüşhane Üniversitesi'nde farklı bölümlerinde eğitim alan öğrenciler araştırma örneklemi olarak belirlenmiştir ve 1) Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, 2) Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, 3) Edebiyat Fakültesi, 4) Turizm

Fakültesi, 5) BESYO, 6) İlahiyat Fakültesi, 7) Sağlık Bilimleri Fakültesi, (**Şekil 3.6**) olmak 511 öğrenci ile anket uygulaması yapılmıştır.

Şekil 3.6. Gümüşhane üniversitesinde anket uygulanan alanların dağılımı

3.1.8. Gümüşhane ilinde seçilen çalışma alanları

Doğal varlıklara ve zengin kültürel değerlere sahip olan Gümüşhane şehri bulunduğu konum itibariyle tarih boyunca birçok uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Bu kapsamda hâlihazırda, farklı turizm çeşitliliğine olanak sağlamaktadır. Böylece yöre, alternatif turizm ve turistik ürün çeşitliliği konusunda diğer birçok merkeze göre avantajlar sunmaktadır. Ancak buna rağmen turizmde istenilen noktaya gelememesi, Gümüşhane'nin coğrafi konumu itibari ile merkez dışında kalmış olması ile açıklanabilir. Gümüşhane ve çevresinde farklı peyzaj karakterlerine sahip 8 çalışma alanında, orman, tarihi eser, şelale, göl gibi su öğeleri, yayla, orman, dağlık alanlar, jeolojik oluşumlar ve ekolojik peyzaj karakterlerine ilişkin öğeleri barındıran alanlara ait görüntüler oluşturmaktadır.

Yürütülen çalışma Gümüşhane kenti ve yakın çevresindeki Limni Gölü Tabiat Parkı (Torul), Örümcek (Kürtün) Ormanı Tabiat Koruma Alanı, Tomara (Şiran) Şelalesi Tabiat Parkı, Zigana Dağı, Taşköprü yaylası, Karaca (Torul) Mağarası, Santa Harebeleri ve kent merkezinde özgün Gümüşhane evleri turizm ve rekreasyon alanlarında, 8 farklı peyzaj tipolojisinde yürütülmüştür. Çalışma kapsamında yayla peyzajı için Zigana bölgesi ve Santa Harabelerine ait yayla görüntüleri seçilmiştir. Çalışma alanlarına ait bilgiler Çizelge 3.3’ de verilmiştir.

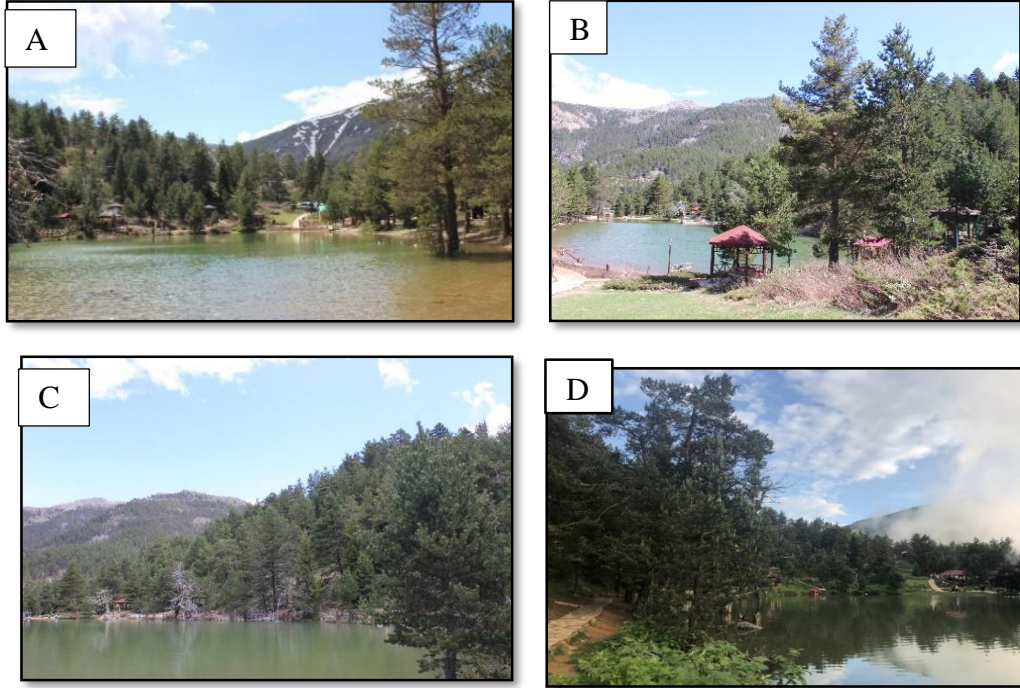
Çizelge 3.3. Sekiz alandan oluşan çalışma mekanları ve özellikleri

Sıra	Çalışma mekanları	Peyzaj Tipi	Kısaltmalar
1	Limni Gölü	Göl Peyzajı	GöP
2	Örümcek Ormanı	Orman Peyzajı	OrP
3	Tomara Şelalesi	Doğal Su Peyzajı	DoP
4	Zigana Dağı	Dağ Peyzajı	DaP
5	Taşköprü Yaylası	Dere Peyzajı	DeP
6	Karaca Mağarası	Mağara Peyzaj	MaP
7	Gümüşhane Evleri	Kültürel Peyzaj	KüP
8	Yaylalar	Yayla Peyzajı	YaP

Şekil 3.7. Çalışma alanlarının Gümüşhane ilindeki konumları

Limni Gölü: Limni Gölü, yaklaşık 2000 m yükseklikte Torul İlçesi, Zigana Köyü'nde bulunan Saronay yaylasında yer almaktadır. Göl civarında zengin orman alanları ve tabiat güzellikleri turizm açısından yaz kış ziyaret edilebilecek iyi bir alternatif rekreasyon alanı oluşturmaktadır (Şekil 3.8). Limni Gölü 11.07.2011 tarihinde Tabiat Parkı ilan edilmiş olup, 72 ha alana sahiptir. Gölün bulunduğu noktada yer alan eşsiz peyzaj ve sahanın pek çok yerinde var olan etkileyici manzara yöreye bu açıdan büyük bir üstünlük katmaktadır (GÇDR).

Şekil 3.8. Limni gölüne ait manzaralar A: göl ve orman manzarası 1 (2018 Haziran) B: Göl ve orman manzarası 2 (2019 Temmuz) C: Göl manzarası 3 (2018 Mayıs) D: Limni gölüne genel bakış (2018 haziran)

Limni Gölü, 1999 yılında mesire yeri olarak ilan edilmiş olup, 25.06.2004 tarihinde A Tipi Mesire Yeri (A Tipi Mesire Yeri: Yüksek ziyaretçi potansiyeline sahip, çadır, karavan, motorkaravan ve bungalov tipi tesislerle sadece geceleme ve/veya geceleminin yanında günübirlik kullanım imkânı da sağlayan sahaları) statüsü de almıştır (Aydın 2017).

Örümcek Ormanı: Doğayı gözlemlediğimizde doğal yaşlı orman özelliği taşıyan Örümcek Ormanları, görkemli orman manzaraları oldukça korunmuş, insanların tahrip etmediği büyüleyici bir doğa parçasıdır. Dünyanın önemli biyolojik çeşitlilik alanlarından biri olan bu bölge, her yaştan ve çaptan ağaç ve çalılarının dağılımını gördüğümüz bu ormanda hem iğne hem geniş yapraklı ağaçlarının bir arada yayıldığını görmekteyiz. Doğal ve sürdürülebilirliğin örneği olan örümcek ormanları sonbahar döneminde yeşilin, sarının ve turuncunun birbirine karışarak sunduğu peyzaj değerleri görülmesi gereken eşsiz güzellikleri ile kendine en yakışan mevsimin sonbahar olduğunu ispatlar niteliktedir (Şekil 3.9).

Gümüşhane İli, Kürtün İlçesi sınırlarları içerisinde yer alan, 263 ha alana sahip Örümcek ormanları 07.01.1998 tarihinde Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından 1998 yılında “Tabiatı Koruma Alanı” olarak ilan edilmiştir. Doğal yaşlı orman niteliği taşıyan Örümcek ormanları, Avrupa ve Kafkasların en boylu ve çaplı Ladin ve Gökmar fertlerini bünyesinde barındırmaktadır. 400-500 yaşında olan ağaçların oluşturduğu tabiat anitleri ile birlikte bir ağaç müzesi niteliğindedir (Günaydın vd 2013).

Şekil 3.9. Örümcek Ormanına ait görüntüler (fotoğraf: Recep Ergin)

Tomara Şelalesi: Gümüşhane'nin Şiran İlçesi sınırları içerisinde bağlı Seydibaba Köyü içerisinde bulunan 7 ha alana sahip Tomara Şelalesi, 11.07.2011 tarihinde Tabiat Parkı İlan edilmiş ve Şiran İlçesi'ne yaklaşık 25 kilometre uzaklıkta bulunmaktadır. Dağın eteğinden 40 ayrı yerden çıkan şelalenin en önemli niteliği kayalardan gelen suyun, yaklaşık 30-40 metre yükseklikten aşağıya doğru akmasıdır (Şekil 3.10). Tomara Şelalesi, 3 km sonra Kelkit Çayı ile birleşmektedir. Tomara Şelalesi, diğer şelaleler gibi akarsu yataklarından beslenmeyip, kaynağını dağın yamacındaki kayaçlardan alması diğerlerinden ayıran en önemli özelliklerinden biridir (Günaydın vd 2013).

Şekil 3.10. Tomara şelalesine ait görüntüler (2018 Mayıs)

Zigana Dağı: Antik çağdan bugüne kadar Zigana dağları (Şekil 3.11) 2032 m rakımdan geçit vermesi ile bilinir. Günümüzde Zigana geçiti olarak bilinen bu bölge, Karadeniz ile Doğu, İç Anadolu kültürlerini hem ayıran ve hem de birleştiren kapıdır (Aydın 2017). Özel bir ekosisteme sahip Zigana Coğrafyası, barındırdığı zengin biyoçeşitliliği ve endemizmi ile dünya ölçeğinde korunması gereken en önemli 200 bölge ve 23 sıcak noktadan birisi olan Kafkasya ekosisteminin güney batı ucunda yer almaktadır (Erüz 2016).

Şekil 3.11. Zigana dağına ait görüntüler (2019 Haziran)

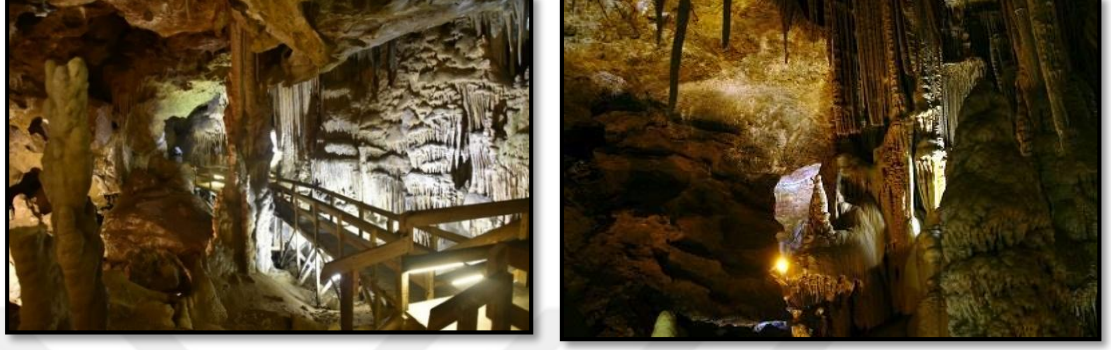
Taş Köprü: Taşköprü yaylası, Gümüşhane il merkezine yaklaşık 50 km. mesafede Çorak köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Taşköprü yaylası ve yakın çevresinde yükselti değerleri 2100 m ile 2706 m (Fırın Dağı) arasında değişir. Orman üst sınırı üstünde yer alan Taşköprü yaylası, yaklaşık 2100-2200 m yükselti kuşağında bulunmaktadır. Bundan dolayı bölgenin flora özelliklerini genel olarak bakıldığında çıplak yamaçlar ve nemli Alpin çayırliklar oluşturmaktadır (Doğanay 2010). Taşköprü Yaylası ismini, bölgede bulunan Taşköprü'den almaktadır (Şekil 3.12).

Şekil 3.12. Taş Köprüye ait görüntüler (Nisan 2018)

Karaca Mağarası: Gümüşhane İli' nin 17 km. kuzeybatısında ve Torul ilçesine bağlı Çebeli köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Denizden 1550 m. yükseklikte yer alan bu mağaranın damlataşı şekilleri, sarkıtları, dikitleri, sütunları, bayrak şekilleri, org desenli duvarları, mağara çiçekleri, incileri ve traverten basamakları bulunmaktadır (Anonim ,

2019ı). Mağaranın toplam alanı 1500 m. ve uzunluğu ise yaklaşık 100 m'dir. Damlataşları oluşumları bakımından hem çok zengin renk ve şekilleri arz eder (Şekil 3.13).

Şekil 3.13. Karaca mağarasına ait görünümler (Fotoğraf: Recep Ergin)

Gümüşhane Evleri: İl genelinde yaklaşık 50 kadar tarihi konak bulunmaktadır. Günümüze kadar az sayıda konağın gelmesinin nedeni, yıkılarak yerlerine modern evlerin inşa edilmesidir. Fakat kalan 50'ye yakın konak restore edilerek turizm dünyasına kazandırılmaktadır (Aygün 2009).

Genel olarak geniş meyve bahçelerinin içerisinde bulunan Tarihi Gümüşhane evleri iki katlı olduğu görülmektedir. Gümüşhane evlerinin mimari yapısını oluşturan faktörler kentin tarihi, coğrafi yapısı, iklim şartları, bölgede bulunan yapı malzemesi ve yaşam biçimi olarak sıralanmaktadır. Özellikle müstakil özelliğe sahip evlerin başlıca yardımcı alanları bahçede helâ, ahır-samanlık, mutfak, hamam-çamaşırhane gibi bölümlerdir. Bu yapıların ana yapı malzemesini taş, kerpiç, ahşap ana yapı malzemelerini oluştururken; damlarda sac, kiremit, toprak gibi malzemeler, bacalarda ise tuğla kullanılmaktadır (Şekil 3.14) (Günaydın 2013).

Şekil 3.14. Gümüşhane evleri karakteristik yöre mimarisi gösterir (Mart 2017)

3.2. Yöntem

Araştırmada ilk olarak literatür çalışmasına yer verilmektedir. Konu içerisinde yer alan kavramlar doğrultusunda ilgili literatür çalışmaları incelenmiştir. Çalışma alanının doğal ve kültürel peyzaj analizi yapılmış ve veri tabanı oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında, çalışma alanlarından çekilen fotoğraflardan, arazi üzerinde yapılan gözlem ve incelemelerden yararlanılmıştır.

Çalışma kapsamında esas olarak, manzara güzelliğine etkisi olan veya olduğu düşünülen peyzaj özellikleri ve öğeleri göz önünde bulundurularak arazi envanteri oluşturulmuştur. Çalışma, literatürlerin değerlendirilmesi, görsel kalitede değerlendirilecek fotoğrafların seçimi, görsel kalitenin sorgulanması, anketlerin yapılması, anketlerin istatistiki analizinin yapılmasından oluşan 4 aşamadan oluşmaktadır.

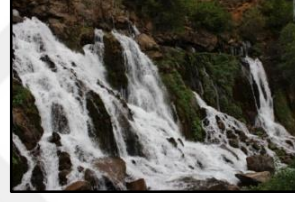

3.2.1. Görsel kalite analizi için fotoğrafların seçimi

Konu kapsamında araştırma alanları çoğu kez ziyaret edilerek, alanlara ait 2018 yılı İlkbahar ve yaz dönemlerinde gerçekleştirilen fotoğraflama çalışması sonucu toplam 800 fotoğraf çekilmiştir. Atatürk Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü akademisyenlerine yapılan sunum (Şekil 3.15) ile peyzaj karakterini temsil eden, kullanılacak 40 tane fotoğraf seçilmiştir. Analizde 8 peyzaj tipine ait 3'er fotoğraf değerlendirilmiştir. Söz konusu çalışma alanlara ait resimler seçilirken bitkisel çeşitlilikleri, güvenliği, turizm çeşitliliği gösteren ve tarihi eserleri, ormanlık alanları, göl ve şelale gibi suya dayalı peyzajları, ilginç jeolojik oluşumlar ile yöresel kırsal peyzaj oluşumlarının varlığı dikkate alınmıştır. Fotoğrafların seçiminde her peyzaj tipi için üç fotoğraf belirlenirken bakış açısının ve görüntünün benzer uzaklıklardan çekilmiş olmasına dikkat edilmiştir. Aynı tip için fotoğrafların benzerliği bakan kişide algıyı daha güçlendirmektedir (Daniel 2001).

Şekil 3.15 Atatürk Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü akademisyenlerine yapılan sunum (Ağustos 2018)

Söz konusu çalışma alanlara ait resimler seçilirken bitkisel çeşitlilikleri, güvenliği, turizm çeşitliliği gösteren ve tarihi eserleri, ormanlık alanları, göl ve şelale gibi suya dayalı peyzajları, ilginç jeolojik oluşumlar ile yöresel kırsal peyzaj oluşumlarının varlığı dikkate alınmıştır (Şekil 3.16).

Karaca Mağarası				MaP
Taşköprü Yayılası				DeP
Zigana Dağı				DaP
Tomara Şelalesi				DoP
Örümcek Ormanı				OrP
Limni Gölü				GöP

Şekil 3.16. Görsel peyzaj kalitesi uygulanan peyzaj karakterleri

3.2.2. Fotoğrafların görsel kalite amaçlı sorgulanması

Çalışmada anket grubunu öğrencilerin mekan tercihlerini karşılaştırmak amacıyla Gümüşhane Üniversitesi'nde farklı bölümlerinde eğitim alan öğrenciler araştırma evrenini oluşturmaktadır. Mekan tercihlerini karşılaştırarak aralarında istatistiki olarak farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla anket geçerlilik oranı yüksek olması açısından öğrenci sayısı fazla olan fakülte ve yüksek okullar belirlenerek aynı anket soruları belirlenen gruplara sorulmuştur.

Ak ve Kaya (2016), uzman gruptan oluşan 30 kişiye, Elinç (2011), 159 kişiden oluşan uzman gruba, Güneroğlu ve Bekar (2018), 150 kullanıcıya anket uygulamıştır. Bu çalışmada ise İşletme Fakültesi (İBF), Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi (Mühendislik), Sağlık Meslek Yüksekokulu (MYO), Edebiyat Fakültesi (Edebiyat), Turizm Fakültesi (Turizm), Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu (BESYO), Sağlık Bilimleri Fakültesi (Sağlık Bilimleri), İlahiyat Fakültesi (İlahiyat) olmak üzere alınan etik kurul izinlerinden (Ek 1) sonra 01.05.2019- 15.05.2019 tarih aralığında toplam 511 öğrenci ile bire bir anket uygulaması yapılmıştır (Ek 2).

Fakülteler mevcut öğrenci kapasitesinde değişiklik gösterdiğinden fakültele göre ankete katılan öğrenci sayısında farklılık göstermiştir. İBF (19), Mühendislik (102), MYO (90),

Edebiyat (50), Turizm (46), BESYO (51), Sağlık Bilimleri (88) İlahiyat (65) fakültesi olmak üzere 8 farklı fakültede 511 öğrenciye anket uygulanmıştır.

Son yıllarda görsel peyzaj kalite değerlendirmesi ile ilgili yapılan (Acar 2011, Gültürk 2013, Özhancı ve Yılmaz 2017, Uzun 2018) çalışmalardan yararlanılmıştır. Aynı zamanda (Clay and Daniel 2000; Elinç 2011; Düzgüneş ve Demirel 2015; Dupont 2016; Ak ve Kaya) çalışmalarından doğallık derecesi, manzara güzelliği, peyzaj tipleri ve fiziksel, psikolojik, yönetsel, demografik özellikler ve kavramsal incelenmiştir.

Yapılan literatür taramalarından faydalanarak peyzaja ait fiziksel özelliklere ilişkin kullanıcı tercihleri belirlemek amacıyla görsel algıya dayalı yürütülen bu çalışmada, Aşur ve Alphan (2018)'nin bahsettiği, Kaplan (1979)'ın desteklediği Psikofiziksel yaklaşım modelinden yararlanılmıştır.

Anketin uygulanması sırasında, toplu olarak projeksiyon ile sunum yapılmış, çalışma sahasına ait kısa bilgiler verilmiştir. Tanıtımın ardından farklı fakültelerde eğitim alan öğrencilerin fotoğraflara ilişkin puanlarını verecekleri iki aşamalı puanlama sunumuna geçilmiştir. İlk aşamada tüm örnek alanlarının fotoğrafları, 3'er saniye süre ile deneklere gösterilmiştir (Şekil 3.17). Öğrencilerin fotoğraflara 1-5 arası puan vermeleri istenmiştir (Likert ölçeği ile 1-5 arasında puanlanmıştır). En beğendikleri veya en pozitif duygular hissettiklerine 5 puan en az duygu hissettiklerine 1 puan vermeleri istenmiştir. Nitekim benzer yöntem (Düzgüneş ve Demirel 2015; Ak ve Kaya 2016; Özhancı ve Yılmaz 2017) kullanmışlardır. Öğrencilerin puanlamadan önce bilgilendirilmesi fotoğraflar hakkında az da olsa bir fikir sahibi olmalarını sağlamıştır. Hazırlanan görsel kalite değerlendirme tablosunda fotoğraflar pozitif (mutluluk, huzur, güven, heyecan) ve negatif (rahatsız edici, korku verici, güvensiz) duyguların belirlenmesine yönelik anket formu hazırlanmıştır (EK 3). Katılımcılar değerlendirmelerini kişisel görsel kalite zevklerine göre puanlandırmışlardır.

Şekil 3.17. Görsel kalitenin belirlenmesine yönelik anket çalışmaları

3.2.3. Anket sorularının hazırlanması

Üniversitede farklı fakültelerde eğitim alan toplamda 511 öğrencinin, çalışma alanlardan memnuniyet durumları ve taleplerini ortaya koymaya yönelik yapılan bu çalışma için hazırlanan anket formu, 1. Kısımda öğrencilerin bireysel özellikleri, 2. Kısımda mekan tercihleri, 3. Kısımda Gümüşhane ilinin Rekreatif değerlerine yönelik genel sorular ve 4. Kısımda ise görsel algılamada değerlendirme mekânın duygular üzerindeki etkisini belirlemek için görsel kalite anket formu yer almaktadır.

3.2.4. Anket Sorularına İstatistiksel analiz

Bu çalışmada elde edilen veriler Beş farklı istatistiksel analiz yöntemi kullanılmıştır.

- Birincisi grupları arasındaki ilişkiler incelenirken Ki-Kare (χ^2) Analizi Uygulanmıştır.

- İkinci ve üçüncüsü, gruplar arasındaki farklılıklar incelenirken değişkenlerin normal dağılımdan gelmemesi durumunda **Mann Whitney U** Ve **Kruskal Wallis-h** Testlerinden Yararlanılmıştır. Fakülteler ile, turizm açısından bölgenin tanıtımı için önemli olan yerler arasındaki farklılığa dair ve çalışma alanları arasında parametreler arasında değişkenliği belirlenmek amacıyla **Kruskal Wallis -h Testi** Uygulanmıştır.
- Dördüncü olarak tercihlerde, hangi fakülteler arasında farklılıkların olduğunu belirlemek amacıyla **Bonferroni** testi uygulanmıştır.
- Son olarak beşinci yöntem Negatif ve pozitif duygular arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için **Korelasyon Testi** uygulanmıştır.

Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi olarak 0,05 kullanılmış olup; $p < 0.05$ olması durumunda değişkenlerin normal dağılımdan gelmediği, $p > 0.05$ olması durumunda ise değişkenlerin normal dağılımdan geldikleri belirtilmiştir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Gümüşhane Üniversitesi yerleşkesi içinde eğitim alan farklı bölümlerde öğrenim gören 511 öğrenci ile yüzyüze ve görsellerin gösterilmesi sonucunda anket uygulaması tamamlanmıştır. Aynı zamanda rekreasyon değeri olan peyzaj alanlarının öğrenciler üzerindeki pozitif duygular (mutluluk, huzur, güven, heyecan) ve negatif (rahatsız edici, korku verici, güvensiz) duyguları görsel kalite analiz ile tespit edilmiştir. Uygulanan analiz sonuçları aşağıda verilmiştir.

4.1. Gümüşhane Üniversitesi Öğrencilerinin Mekan Tercihlerine Yönelik Görsel Algı Değerlendirme Sonuçları

Anket çalışmasına katılan 511 kişi değerlendirildiğinde, ankete katılanların çoğunluğunun kadınlardan (%57) oluşmaktadır. Öğrencilerin büyük bölümünü mühendislik fakültesine gidenler (102 kişi) oluşturmaktadır. Öğrenciler ortalama 4 saatlerini sosyal medyada geçirmektedirler. Öğrencilerin çoğunluğu (266 kişi) yaklaşık 5-10 arası kitap okuduğu görülmüştür. Yine öğrencilerin büyük çoğunluğu (364 kişi) apartmanda oturduğunu işaretlemiştir. (Çizelge 4.1). Öğrencilerin gelir ve yaş aralığı hemen hemen birbirine yakın olduğunu düşünüldüğünden demografik özelliklerinden yaş ve gelir düzeyleri sorulmamıştır.

Çizelge 4.1. Ankete katılan öğrencilerin genel özellikleri

Öğrencilerin Genel Özellikleri		N (Sayı)	%
Fakülte	İbf	19	3,7
	Mühendislik	102	20
	MYO	90	17,6
	Edebiyat	50	9,8
	Turizm	46	9
	BESYO	51	10
	İlahiyat	65	12,7
	Sağlık bilimler	88	17,2
	Toplam	511	100
	Cinsiyetiniz	Erkek	217
Kadın		289	56,6
Cevapsız			
Toplam		506	100

Çizelge 4.1. Devamı

Gün İçinde Sosyal Medyada Gün İçinde Ortalama Ne Kadar Vakit Geçiriyorsunuz? İşaretleyiniz.	8 Saat	56	10,96
	6 Saat	78	15,26
	4 Saat	180	35,23
	2 Saat	147	28,77
	1 Saatten Az	45	8,81
	Hiç	5	0,98
	Toplam	511	100
Bir Yılda Okuduğunuz Yaklaşık Kitap Sayısını İşaretleyiniz.	20 Ve Daha Fazlası	89	17,42
	15—9	71	13,89
	10—5	266	52,05
	Hiç	85	16,63
	Toplam	511	100
İkametgah Ettiğiniz Binanın Özelliğini İşaretleyiniz.	Tek Katlı Bahçe	75	14,68
	Tek Katlı Bahçesiz	18	3,52
	Apartman	364	71,23
	Bahçeli Site	54	10,57
	Toplam	511	100

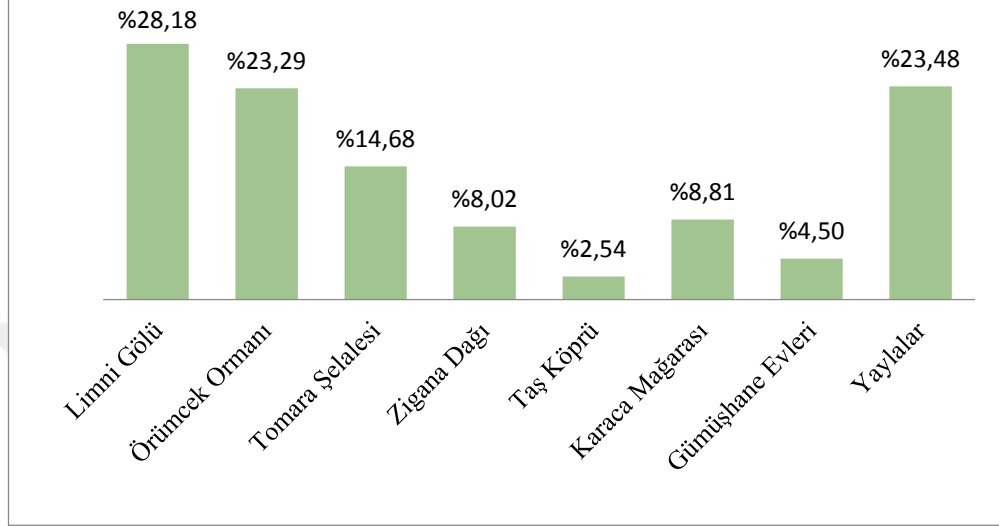
Ankete katılan öğrencilerin 1. Bölüm anket sorularının değerlendirmelerine bakıldığında % 88,7'si Gümüşhane Kenti'ni rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamadığını belirtmiştir. Rekreasyonel aktiviteyi gerçekleştirilememesi nedeni olarak büyük bir çoğunluk ekonomik durumlarının yetersizliğini (%42,9) belirtmiştir. Serbest zamanlarında Gümüşhane'de en çok kafeleri (%40,5), piknik yerlerini (%25) ve parkları (%15,2) ziyaret etmekte hoşlanmaktadır. Kentsel açık-yeşil alanlarda sırasıyla olmasını istedikleri birimler çim alanlar, su yüzeyleri ve spor alanlarıdır. Üniversite yerleşkesinin rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamadığını belirten (%81,8) öğrenciler, üniversiteye ait açık-yeşil alanları da yetersiz (%87) bulmaktadır. Ders aralarında ise genellikle kantinde zaman geçirmektedirler (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.2. Öğrencilerin rekreasyon alanların yeterliliğine ilişkin değerlendirmesi

Anket soruları	Cevap Seçenekleri	N	%
Gümüşhane Kent Olarak			
Sizin Rekreasyon İhtiyaçlarınızı Karşılıyor Mu?	Evet	58	11,35
	Hayır	453	88,65
	Toplam	511	100
Rekreasyon Aktivitelerinizi Etkileyen En Önemli Faktörü İşaretleyiniz.	Ekonomik Olmayışı	219	42,86
	İzin	24	4,7
	Ulaşım Güçlüğü	82	16,05
	İklim	117	22,9
	Sağlık	20	3,91
	Konaklama Tesislerinin Azlığı	49	9,59
	Toplam	511	100
Serbest Zamanlarınızda			
Gümüşhane’de En Çok Nereleri Ziyaret Etmekten Hoşlanıyorsunuz Ve Kendinizi Rahat Hissediyorsunuz?	Kafeler	207	40,51
	Spor Salonları	51	9,98
	Parklar	78	15,26
	Piknik Yerleri	128	25,05
	Belediye Meydanları	47	9,2
	Toplam	511	100
Kentsel Açık Yeşil Alanlarda Aşağıdakilerin Hangisini Olmasını İstersiniz?	Çim Yüzeyi	217	42,47
	Su Ögeleri	116	22,7
	İlginç Kaya Ve Taş	26	5,09
	Geleneksel Binalar	42	8,22
	Spor Alanları	110	21,53
	Toplam	511	100
Üniversite Yerleşkesi			
Rekreasyonel İhtiyaçlarınızı Karşılıyor Mu?	Evet	93	18,2
	Hayır	418	81,8
	Toplam	511	100
Üniversite Yerleşkesinin Açık Yeşil Alanlarını Yeterli Buluyor Musunuz?	Evet	66	12,92
	Hayır	445	87,08
	Toplam	511	100
Ders Aralarında Nerede Zaman Geçiriyorsunuz?	Kütüphane	56	10,96
	Kantin	332	64,97
	Diğer	123	24,07
	Toplam	511	100

Ankete katılan öğrencilerin çalışma alanları içerisinde “ilk görmek istedikleri alan neresidir” sorusu sorulmuştur ve çalışma alanlarına ait resimleri değerlendiklerinde ilk görmek istedikleri yer olarak Limni Gölü’nü belirtirken, sırasıyla Yaylalar, Örümcek

Ormanı, Tomara Şelalesi ve Karaca Mağarası'nı görmek istediklerini belirtmişlerdir. Taş köprü ise en az tercih edilen rekreasyon alanı olarak görülmüştür (Şekil 4.1).

Şekil 4.1. Ankete katılan öğrencilerin görmek istedikleri alanlar

Ankete katılan öğrencilere çalışma alanlarında “hangi bölgenin turizm açısından tanıtımının yapılması gerekir” diye sorulduğunda önem derecesi 1 ile 8 arasında sıralanması istenildiğinde en öncelikli olarak Limni gölü (3,78) görülmüş ve sırasıyla, Tomara Şelalesi (3,94) ve Örümcek Ormanları (3,98) devam etmektedir. En az turizm değerinin olduğu düşünülen alan ise Gümüşhane evleri olduğu görülmüştür (Çizelge 4.3).

Çizelge 4.3. Turizm açısından hangi bölgenin tanıtımının yapılmasını daha önemli olduğunu düşünüyorsunuz? Sorusunun Frekans Dağılım Tablosu

Turizm Açısından Hangi Bölgenin Tanıtımının Yapılmasını Daha Önemli Olduğunu Düşünüyorsunuz ?	n	Mean	ss
Limni Gölü	511	3,78	2,38
Örümcek Ormanı	511	3,98	2,11
Tomara Şelalesi	511	3,94	2,12
Zigana Dağı	511	4,53	2,16
Taş Köprü	511	5,06	2
Karaca Mağarası	511	4,22	2,11
Gümüşhane Evleri	511	5,47	2,54
Yaylalar	511	4,94	2,64

Yukarıda Şekil 4.1 ve Çizelge 4.3’de verilen sonuçlar değerlendirdiği zaman öğrencilerin görmeyi en çok tercih ettikleri alan Limni Gölü, turizm açısından en değerli gördükleri alan yine Limni Gölüne ait olup aralarında paralel bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğrencilere, çalışma yapılan alanlar içerisinde “hangi alternatif turizm etkinliklerinin olmasını isterseniz” sorusunu değerlendirmeleri istenmiş ve arzu ettikleri her bir aktivitenin işaretlenmesi istenmiştir. Çalışma alanlarına ait hangi alternatif turizm aktivitelerinin arzu edilme durumları değerlendirildiğinde dağcılık aktiviteleri ilk sırada yer almaktadır. Kuş gözlemciliği ve akarsu turizm ise en az tercih edilen aktiviteler arasındadır (Çizelge 4.4).

Çizelge 4.4. Çalışma alanlarına ait hangi alternatif turizm aktivitelerinin arzu edilme durumu

Bu Alanlarda Hangi Alternatif Turizm Aktiviteleri Olabilir?	N	%
Kış Turizmi (Kayak Tesisleri)	141	27,59
Mağara Turizmi	85	16,63
Kuş Gözlemciliği	32	6,26
Akarsu Turizmi (Kano-Rafting)	56	10,96
Dağcılık	176	34,44
Foto Safari	102	19,96
Yüzme	60	11,74
Tracking (Yürüyüş)	132	25,83
Yamaç Paraşütü	119	23,29
Hepsi	85	16,83

Çalışma alanlarında beğenilen özellikleri belirlemek amacıyla alanları temsil eden 7 farklı parametre belirlenmiş ve en çok beğenilen özelliği işaretlenmeleri istenmiştir. Çalışma alanlarının çok beğenilen özellik doğallık olarak belirlenirken, temiz hava ve doğal bitki örtüsü öğrencilerin diğer önemli buldukları değerler olarak tespit edilmiştir (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5. Çalışma alanlarında beğenilen özellikleri

Gördüğünüz Alanlarda En Çok Hangisini Beğeniyorsunuz?	N	%
Tarihi Doku	171	33,86
Doğallık	372	73,19
Özgünlük	95	18,98
Temiz Hava	212	61,45
Doğal Bitki Örtüsü	211	41,68
Yaban Hayatı	89	17,81
Su	87	17,42

4.2.1. Öğrencilerin genel özellikleri ve mekan tercihleri arasında anlamsal farklılıkların değerlendirme sonuçları

Gün içinde sosyal medyada vakit geçirme ile fakülte ve cinsiyet arasındaki ilişki değerlendirildiğine; sosyal medyada 8 saat vakit geçirenlerin %21,43' ünün MYO, 6 saat vakit geçirenlerin %21,79' unun sağlık bilimleri, 4 saat vakit geçirenlerin %19,44' ünün Sağlık Bilimler, 2 Saat vakit geçirenlerin %28,57' sinin Mühendislik fakültesi, 1 saatten az vakit geçirenlerin %22,22' sinin MYO ve "Hiç" cevabını verenlerin %40' sının İlahiyat fakültesinde okuduğu görülmektedir. Gün içerisinde sosyal medyada vakit geçirme durumları ile okunan Fakülteler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2 = 75,486, p < .05$)

Kadınların %66,07' sinin 8 saat, %76,92' sinin 6 saat, %60,56' sının 4 saat, %42,18' inin 2 saat, %46,67' inin 1 saatten az ve %40' mın sosyal medyada aynı şekilde hiç vakit geçirmediği görülmektedir. Gün içerisinde sosyal medyada vakit geçirme durumları ile cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2 = 31,95, p < .05$) (Çizelge 4.6).

Çizelge 4.6. Gün içinde Sosyal medyada Vakit Geçirme ile Fakülte ve Cinsiyet Arasındaki İlişkiye Dair Ki-Kare Testi Sonucu

		Gün içinde sosyal medyada gün içinde ortalama ne kadar vakit geçiriyorsunuz?												Ki-Kare Testi (χ^2)			
		8 saat		6 saat		4 saat		2 saat		1 saatten az		hiç		Toplam		Ki-Kare	p
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Fakülte	İbf	1	1,79	2	2,56	2	1,11	11	7,48	3	6,67	0	0	19	3,72	75,486	0,0001
	Mühendislik	4	7,14	11	14,1	36	20	42	28,57	9	20	0	0	102			
	MYO	12	21,43	16	20,51	29	16,11	22	14,97	10	22,22	1	20	90	17,61		
	Edebiyat	10	17,86	8	10,26	14	7,78	15	10,2	2	4,44	1	20	50	9,78		
	Turizm	7	12,5	7	8,97	20	11,11	6	4,08	5	11,11	1	20	46	9		
	BESYO	11	19,64	11	14,1	19	10,56	3	2,04	5	11,11	2	40	51	9,98		
	İlahiyat	3	5,36	6	7,69	25	13,89	25	17,01	6	13,33	0	0	65	12,72		
	Sağlık Bilimleri	8	14,29	17	21,79	35	19,44	23	15,65	5	11,11	0	0	88	17,22		
	Toplam	56	100	78	100	180	100	147	100	45	100	5	100	511	100		
Cinsiyetiniz	Erkek	19	33,93	18	23,08	71	39,44	85	57,82	24	53,33	3	60	220	43,05	31,95	0,0001
	Kadın	37	66,07	60	76,92	109	60,56	62	42,18	21	46,67	2	40	291	56,95		
	Toplam	56	100	78	100	180	100	147	100	45	100	5	100	511	100		

Bir yılda okunan kitap sayıları ile fakülte ve cinsiyet arasındaki ilişkiye dair ki-kare testi sonucuna göre; 20 ve daha fazla kitap okuyanların %17,98' inin Edebiyat, 10-15 Kitap okuyanların %19,72' sinin Mühendislik, 10-5 kitap okuyanların %16,92' sinin Sağlık Bilimleri ve Hiç kitap okumayanların %29,41' inin Mühendislik okuduğu görülmektedir. Bir yılda okunan kitap sayısı ile, okunan fakülteler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2 = 43,665$, $p < .05$).

Kadınların %64,04' ünün 20 ve daha fazla, %71,83' ünün 10-15, %61,65' inin 10-5 ve %22,35' inin hiç olduğu görülmektedir. Bir yılda okunan kitap sayısı ile, cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2 = 53,315$, $p < .05$) (Çizelge 4.7).

Çizelge 4.7. Bir Yılda Okunan Kitap Sayıları ile Fakülte ve Cinsiyet Arasındaki İlişkiye Dair Ki-Kare Testi Sonucu

Genel Özellikler	Bir yılda okuduğunuz yaklaşık kitap sayısını işaretleyiniz.										Ki-Kare Testi (χ^2)		
	20 ve daha fazlası		10--15		10--5		Hiç		Toplam		Ki-Kare	p	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Fakülte	İbf	5	5,62	1	1,41	11	4,14	2	2,35	19	3,72	43,665	0,0001
	Mühendislik	13	14,6	14	19,7	50	18,8	25	29,4	102	19,96		
	MYO	17	19,1	12	16,9	51	19,1	10	11,7	90	17,61		
	Edebiyat	16	17,9	9	12,6	22	8,27	3	3,53	50	9,78		
	Turizm	6	6,74	7	9,86	26	9,77	7	8,24	46	9		
	BESYO	6	6,74	5	7,04	20	7,52	20	23,5	51	9,98		
	İlahiyat	10	11,2	10	14,0	41	15,4	4	4,71	65	12,72		
	Sağlık Bilimleri	16	17,9	13	18,3	45	16,9	14	16,4	88	17,22		
	Toplam	89	100	71	100	266	100	85	100	511	100		
	Cinsiyet	Erkek	32	35,9	20	28,1	102	38,3	66	77,6	220		
Kadın		57	64,0	51	71,8	164	61,6	19	22,3	291	56,95		
Toplam		89	100	71	100	266	100	85	100	511	100		

Serbest Zamanlarda Gümüşhane' de Ziyaret Edilmekten En Çok Hoşlanılan Yer ile Fakülte Arasındaki İlişkiye Dair Ki-Kare Testi Sonucuna göre; ikamet edinilen bina özelliği ile, serbest zamanlarda Gümüşhane' de ziyaret edilen yerler ve Kentsel Yeşil alanlarda olması istenilen özellikler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($\chi^2 = 77,285, p>.05$)

Kafe' de zaman geçirenlerin %23,19' unun Sağlık bilimleri, Spor salonunda vakit geçirenlerin %35,29' unun BESYO, Parklarda vakit geçirenlerin %15,38' inin İlahiyat, Piknik yerlerinde vakit geçirenlerin %22,66' sının MYO, belediye meydanlarında vakit geçirenlerin %38,3' ünün Mühendislik okuduğu görülmektedir. Serbest zamanlarda Gümüşhane' de ziyaret edilmekten en çok hoşlanılan yer ile, farklı fakülteler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2 = 77,285, p>.05$) (Çizelge 4.8).

Çizelge 4.8. Serbest Zamanlarda Gümüşhane’ de Ziyaret Edilmekten En Çok Hoşlanılan Yer ile Fakülte Arasındaki İlişkiye Dair Ki-Kare Testi Sonucu

Fakülteler	Serbest Zamanlarımızda Gümüşhane’de En Çok Nereleri Ziyaret Etmekten Hoşlanıyorsunuz Ve Kendinizi Rahat Hissediyorsunuz?												Ki-Kare Testi	
	Kafeler		Spor Salonları		Parklar		Piknik Yerleri		Belediye Meydanı		Toplam		Ki-Kare	p
	n	%	N	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
İbf	5	2,42	1	1,96	4	5,13	7	5,47	2	4,26	19	3,72	77,285	0,000
Mühendislik	41	19,81	11	21,57	13	16,67	19	14,84	18	38,3	102	19,96		1
MYO	34	16,43	7	13,73	14	17,95	29	22,66	6	12,77	90	17,61		
Edebiyat	26	12,56	1	1,96	9	11,54	11	8,59	3	6,38	50	9,78		
Turizm	17	8,21	3	5,88	9	11,54	12	9,38	5	10,64	46	9		
BESYO	20	9,66	18	35,29	3	3,85	5	3,91	5	10,64	51	9,98		
İlahiyat	16	7,73	4	7,84	12	15,38	29	22,66	4	8,51	65	12,72		
Sağlık Bilimleri	48	23,19	6	11,76	14	17,95	16	12,5	4	8,51	88	17,22		
Toplam	207	100	51	100	78	100	128	100	47	100	511	100		

Fakülteler ile turizm açısından bölgenin tanıtımı için önemli olan yerler arasındaki farklılığa dair Kruskal Wallis-H Testi uygulanmıştır ve sonuçlara göre Örümcek Ormanı ve Taş köprü çalışma alanlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Diğer alanlar arasında fakülte değişkenleri arasında önemli bir farklılık bulunmamaktadır.

Ankete katılanların fakültelerine göre Örümcek Ormanının turizm alternatifi olduğuna ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılıklarına bakıldığında fakülteler arasında MYO okuyan öğrencilerin örümcek ormanını tercih etmesi diğer fakülteye göre anlamlı derecede yüksektir. Taş Köprü'nün için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılıklarına bakıldığında fakülteler arasında Mühendislik okuyanların Taş köprüyü tercih etmesi diğer fakülteye göre anlamlı derecede yüksektir ($p < .05$).

Turizm alternatifleri bakımından diğer çalışma alanları ile okunulan fakülteler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > .05$) (Çizelge 4.9).

Çizelge 4.9. Fakülteler ile, Turizm Açısından Bölgenin Tanıtımı İçin Önemli Olan Yerler Arasındaki Farklılığa Dair Kruskal Wallis H Testi Sonucu

	Turizm Açısından Hangi Bölgenin Tanıtımının Yapılmasını Daha Önemli Olduğunu Düşünüyorsunuz?	Fakülte			Kruskal Wallis H Testi		
		n	Mean	ss	Sıra Ort	h	p
Limni Gölü	İbf	19	4,21	2,07	275,29	6,735	0,457
	Mühendislik	102	3,41	2,16	223,98		
	MYO	90	4,01	2,44	256,69		
	Edebiyat	50	3,59	2,57	228,05		
	Turizm	46	3,36	2,06	223,35		
	BESYO	51	4,15	2,74	259,35		
	İlahiyat	65	3,76	2,43	242,03		
	Sağlık Bilimleri	88	4,05	2,45	257,96		
	Toplam	511	3,78	2,38			
Örümcek Ormanı	İbf	19	3,74	2,38	225,92	19,95	0,006
	Mühendislik	102	3,51	2,13	212,59		
	MYO	90	4,48	1,98	280,91		
	Edebiyat	50	3,48	1,86	214,26		
	Turizm	46	3,61	2,29	217,61		
	BESYO	51	4,26	2,26	263,27		
	İlahiyat	65	3,98	2,16	246,15		
	Sağlık Bilimleri	88	4,37	1,94	274,08		
	Toplam	511	3,98	2,11			

Çizelge 4.9. Devamı

Tomara şelalesi	İbf	19	4,05	1,72	258,37	10,101	0,183
	Mühendislik	102	3,71	1,93	229,1		
	MYO	90	4,19	2,04	263,84		
	Edebiyat	50	3,5	1,96	219,13		
	Turizm	46	3,55	2,05	217,7		
	BESYO	51	4,08	1,89	255,23		
	İlahiyat	65	3,81	2,15	233,26		
	Sağlık Bilimleri	88	4,42	2,6	271,39		
	Toplam	511	3,94	2,12			
Zigana Dağı	İbf	19	4,05	1,96	212,16	12,242	0,093
	Mühendislik	102	5	1,99	275,85		
	MYO	90	4,37	2,06	234,31		
	Edebiyat	50	3,98	2,36	212,01		
	Turizm	46	4,53	2,28	247,23		
	BESYO	51	5,05	2	278,49		
	İlahiyat	65	4,31	2,1	230,88		
	Sağlık Bilimleri	88	4,45	2,38	240,61		
	Toplam	511	4,53	2,16			
Taş köprü	İbf	19	4,84	2,01	224,71	17,097	0,017
	Mühendislik	102	5,49	1,56	268,5		
	MYO	90	4,6	1,8	206,31		
	Edebiyat	50	5,13	2,31	257,1		
	Turizm	46	5,6	2,2	286,2		
	BESYO	51	4,62	2,26	215,58		
	İlahiyat	65	4,81	2,13	229,34		
	Sağlık Bilimleri	88	5,19	2,01	251,96		
	Toplam	511	5,06	2			
Karaca Mağarası	İbf	19	5	2,24	303,05	12,979	0,073
	Mühendislik	102	4	2,04	232,42		
	MYO	90	3,98	2,03	230,39		
	Edebiyat	50	4,67	2,35	278		
	Turizm	46	3,95	1,95	229,74		
	BESYO	51	3,88	2,07	224,24		
	İlahiyat	65	4,69	2,13	280,38		
	Sağlık Bilimleri	88	4,27	2,11	250,01		
	Toplam	511	4,22	2,11			
Gümüşhane Evleri	İbf	19	6,32	2,24	298,26	10,924	0,142
	Mühendislik	102	5,81	2,4	262,66		
	MYO	90	5,2	2,68	233,66		
	Edebiyat	50	5,63	2,47	251,61		
	Turizm	46	6,05	2,21	273,16		
	BESYO	51	5,61	2,5	252,13		
	İlahiyat	65	5,21	2,62	233,27		
	Sağlık Bilimleri	88	4,88	2,69	216,75		
	Toplam	511	5,47	2,54			

Çizelge 4.9. Devamı							
Yaylalar	İbf	19	3,79	2,84	184,24	7,392	0,389
	Mühendislik	102	5,03	2,61	250,28		
	MYO	90	5,2	2,83	261,88		
	Edebiyat	50	4,35	2,72	215,34		
	Turizm	46	5,07	2,33	247,74		
	BESYO	51	5,07	2,48	251,7		
	İlahiyat	65	5,05	2,51	248,01		
	Sağlık Bilimleri	88	4,92	2,66	244,25		
	Toplam	511	4,94	2,64			

Cinsiyet ile turizm açısından bölgenin tanıtımı için önemli olan yerler arasındaki farklılığa dair Mann Whitney U Testi Sonucu göre; kadınların Örümcek ormanını tercih etmeleri erkeklere göre anlamlı derecede yüksektir. Çalışma alanları arasında sadece örümcek ormanlarının tanıtımı açısından cinsiyetler arasında değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < .05$).

Cinsiyet ve Turizm alternatifleri açısından örümcek ormanı dışında diğer çalışma alanları arasında, cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > .05$) (Çizelge 4.10).

Çizelge 4.10. Cinsiyet ile Turizm Açısından Bölgenin Tanıtımı İçin Önemli Olan Yerler Arasındaki Farklılığa Dair Mann Whitney U Testi Sonucu

Turizm Açısından Hangi Bölgenin Tanıtımının Yapılmasını Daha Önemli Olduğunu Düşünüyorsunuz ?		Cinsiyetiniz			Mann Whitney U Testi		
		N	Mean	ss	Sıra Ort.	z	p
Limni Gölü	Erkek	220	3,92	2,38	251,68	-1,116	0,264
	Kadın	291	3,68	2,39	237,48		
	Toplam	511	3,78	2,38			
Örümcek Ormanı	Erkek	220	3,71	2,09	227,37	-2,459	0,014
	Kadın	291	4,17	2,11	258,87		
	Toplam	511	3,98	2,11			
Tomara Şelalesi	Erkek	220	4,04	2,27	249,39	-0,665	0,506
	Kadın	291	3,86	2	240,9		
	Toplam	511	3,94	2,12			
Zigana Dağı	Erkek	220	4,65	2,28	253,87	-1,139	0,255
	Kadın	291	4,44	2,07	239,27		
	Toplam	511	4,53	2,16			
Taş Köprü	Erkek	220	5,04	2,04	242,03	-0,2	0,842
	Kadın	291	5,08	1,96	244,58		
	Toplam	511	5,06	2			
Karaca Mağarası	Erkek	220	4,17	2,08	244,14	-0,452	0,651
	Kadın	291	4,26	2,13	249,96		
	Toplam	511	4,22	2,11			
Gümüşhane evleri	Erkek	220	5,6	2,48	252,92	-0,94	0,347
	Kadın	291	5,37	2,59	240,96		
	Toplam	511	5,47	2,54			
Yaylalar	Erkek	220	4,86	2,6	239,74	-0,72	0,471
	Kadın	291	5	2,66	248,92		
	Toplam	511	4,94	2,64			

4.3. Gümüşhane'nin Rekreatif Değerlerine Görsel Kalite Analiz Sonuçları

Gümüşhane kenti ve yakın çevresindeki yürütülen çalışma kapsamında 8 farklı peyzaj tipini (Çizelge 4.11) temsil eden görüntüler seçilmiş ve görsel anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan görsel kalite değerlendirme tablosunda fotoğraflar, pozitif (mutluluk, huzur, güven, heyecan) ve negatif (rahatsız edici, korku verici, güvensiz) duyguların belirlenmesine yönelik sorular, Likert ölçeğinde 1, 2, 3, 4, 5 (1=en düşük, 2=düşük, 3=normal, 4=yüksek, 5=çok yüksek) değerlendirilmiştir. Değerlendirilmeler sonucunda betimsel ve istatistiksel analizler yapılmıştır.

Çizelge 4.11. Çalışma mekanları ve temsil ettikleri peyzaj tipleri

Sıra	Çalışma mekanları	Peyzaj Tipi	Kısaltmalar
1	Limni Gölü	Göl Peyzajı	GöP
2	Örümcek Ormanı	Orman Peyzajı	OrP
3	Tomara Şelalesi	Doğal Su Peyzajı	DoP
4	Zigana Dağı	Dağ Peyzajı	DaP
5	Taşköprü Yaylası	Dere Peyzajı	DeP
6	Karaca Mağarası	Mağara Peyzaj	MaP
7	Gümüşhane Evleri	Kültürel Peyzaj	KüP
8	Yaylalar	Yayla Peyzajı	YaP

4.3.1. Göl peyzajı görsel kalite değerlendirmesi

Görsel kalitenin değerlendirilmesi amacıyla Göl peyzajını temsil eden Limni Gölüne ait üç adet fotoğraf kullanılmıştır (Şekil 4.2).

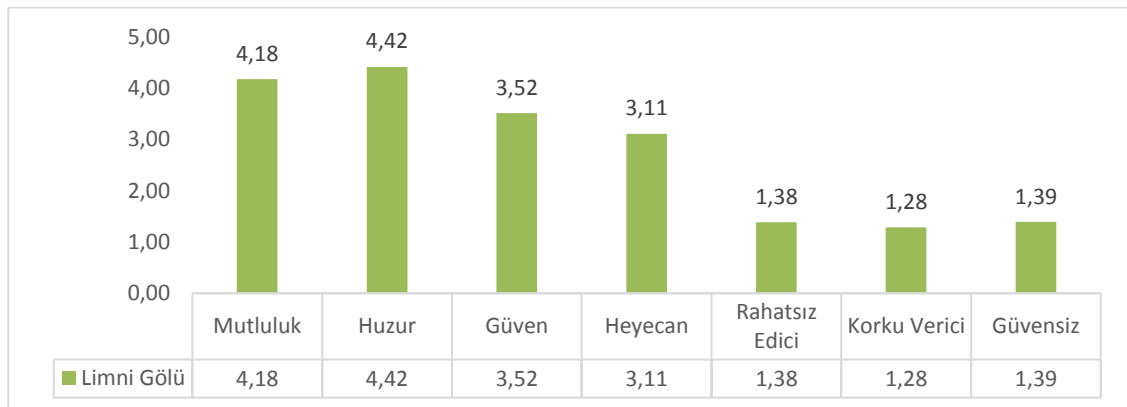
Şekil 4.2. Görsel anket formunda GöP' e ait görüntüler

Görsel anket formunda GöP' e ait görüntüleri, pozitif ve negatif duyguları temsil eden parametrelere göre değerlendiren öğrencilerin ortalama sonuçlarına bakıldığında, pozitif duygulardan en yüksek 4,42 değer ile **Huzur** parametresi, en düşük ise 3,11 değer ile **heyacan** parametresinin puan aldığı görülmektedir. Negatif duyguların ortalama değerlerine bakıldığında ise öğrenciler GöP' ün "**Korku Verici**" parametresinin diğer parametrelere göre daha az değer aldığı sonucu çıkmıştır (Çizelge 4.12).

Çizelge 4.12. GöP görsel kalite betimsel sonuçları

Parametreler (GöP)	Puanlama										N	Ort.	ss	
	1 p		2 p		3 p		4 p		5 p					
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%				
Pozitif	Mutluluk	22	4,4	29	5,8	61	12,3	113	22,7	272	54,7	497	4,18	1,13
	Huzur	13	2,5	19	3,8	39	7,8	104	20,9	323	64,9	498	4,42	0,97
	Güven	51	10,7	40	8,4	144	30,1	97	20,3	146	30,5	478	3,52	1,23
	Heyacan	82	17,1	92	19,2	107	22,3	87	18,2	111	23,2	479	3,11	1,4
Negatif	Rahatsız edici	388	75,9	35	6,8	14	2,7	8	1,6	23	4,5	468	1,38	1,0
	Korku verici	401	85,1	37	7,9	13	2,8	10	2,1	10	2,1	471	1,28	0,8
	Güvensiz	365	78,7	54	11,6	22	4,7	10	2,2	13	2,8	464	1,39	0,9

GöP' e ait diğer görsel kalite değerleri incelendiğinde ankete katılanların çoğunluğu resimlerin kendilerine sırasıyla; pozitif duygulara göre huzur (4,42), mutluluk (4,18), güven (3,52) ve heyecan verdiğini belirtirken, negatif olarak sırasıyla en çok güvensiz (1,39), rahatsız edici (1,38), korku verici (1,28) hissettiklerini ifade etmişlerdir (Şekil 4.3).

Şekil 4.3. GöP'e ait görsel kalite parametreleri

4.3.2. Orman peyzajı görsel kalite değerlendirmesi

Görsel kalitenin değerlendirilmesi amacıyla Orman peyzajını temsil eden son baharda çekilmiş üç adet fotoğraf kullanılmıştır (Şekil 4.4).

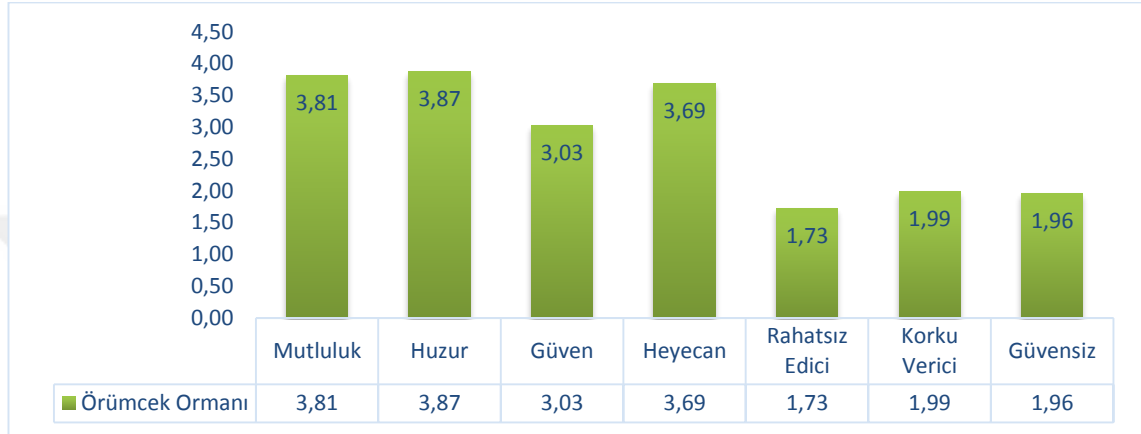
Şekil 4.4. Görsel anket formunda OrP ait görüntüler

Görsel anket formunda OrP’ e ait görüntüleri, pozitif ve negatif duyguları temsil eden parametrelere göre değerlendiren öğrencilerin ortalama sonuçlarına bakıldığında, pozitif duygulardan en yüksek 3,87 değer ile **Huzur** parametresi, en düşük ise 3,03 değer ile **Güven** parametresinin puan aldığı görülmektedir. Negatif duyguların ortalama değerlerine bakıldığında ise öğrenciler OrP ait resimlerin “**Rahatsız Edici (1,73)**” parametresinin diğer parametrelere göre daha az değer aldığı sonucu çıkmıştır (Çizelge 4.13).

Çizelge 4.13. OrP görsel kalite betimsel sonuçları

Parametreler (OrP)	Puanlama										N	Ort.	ss
	1 p		2 p		3 p		4 p		5 p				
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
Mutluluk	40	8,2	45	9,3	83	17,1	116	23,9	202	41,6	486	3,81	1,23
Pozitif													
Huzur	35	7,2	48	9,9	90	18,6	82	16,9	230	47,4	485	3,87	1,30
Güven	95	20,1	89	18,9	104	22	77	16,3	107	22,7	472	3,03	1,44
Heyacan	58	11,9	51	10,5	81	16,7	91	18,7	205	42,2	486	3,69	1,41
Negatif													
Rahatsız edici	303	64,1	74	15,6	45	9,5	24	5,1	27	5,7	473	1,73	1,18
Korku verici	280	58,5	71	14,8	41	8,6	27	5,6	60	12,5	479	1,99	1,42
Güvensiz	288	60,8	57	12,0	41	8,6	33	7,0	54	11,4	474	1,96	1,41

OrP' e ait diğ er görsel kalite değ erleri incelendiğ inde ankete katılanların çoğ unluğ u resimlerin kendilerine pozitif duygulara göre sırasıyla; mutluluk (3,81), huzur (3,87), heyecan (3,69), güven (3,03) verdiğ ini belirtirken negatif olarak sırasıyla korku verici (1,99), güvensiz (1,96), rahatsız edici (1,73) hissettiklerini ifade etmiş lerdir (Ş ekil 4.5).

Ş ekil 4.5. OrP ait görsel kalite parametreleri

4.3.3. Doğ al peyzaj görsel kalite değ erlendirmesi

Görsel kalitenin değ erlendirilmesi amacıyla doğ al peyzaj tipini temsil eden üç adet fotoğraf kullanılmış tır (Ş ekil 4.6).

Ş ekil 4.6. Görsel anket formunda DoP ait görüntüler

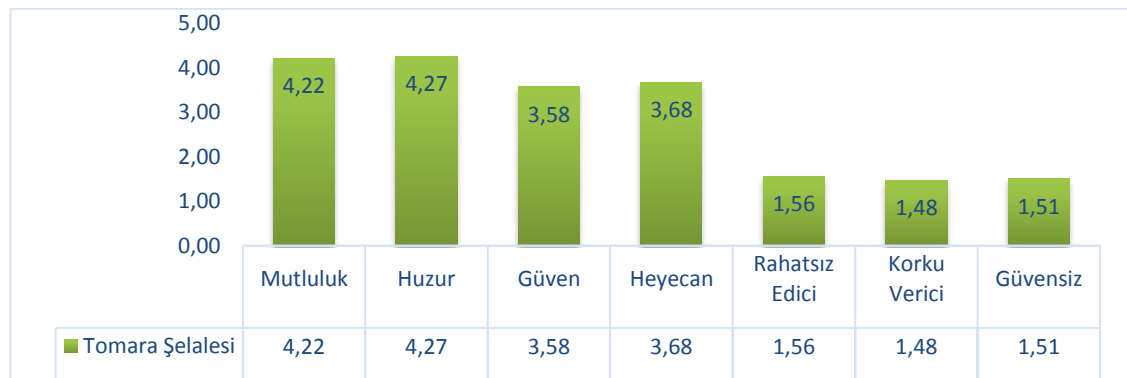
Görsel anket formunda DoP' e ait görüntüleri, pozitif ve negatif duyguları temsil eden parametrelere göre değ erlendiren öğrencilerin ortalama sonuçlarına bakıldığında, pozitif duygulardan en yüksek 4,27 değ er ile **Huzur** parametresi, en düşük ise 3,58 değ er ile **Güven** parametresinin aldığı görülmektedir. Negatif duyguların ortalama değ erlerine

bakıldığında ise öğrenciler DoP ait resimlerin **Korku verici (1,48)** parametresinin diğer parametrelere göre daha az değer aldığı sonucu çıkmıştır (Çizelge 4.14).

Çizelge 4.14. DoP görsel kalite betimsel sonuçları

Parametreler (DoP)	Puanlama										N	Ort.	ss	
	1 p		2 p		3 p		4 p		5 p					
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%				
Pozitif	Mutluluk	17	3,5	24	4,9	63	12,8	116	23,6	272	55,3	492	4,22	1,06
	Huzur	9	1,8	28	5,7	63	12,9	114	23,3	276	56,3	490	4,27	1,00
	Güven	32	6,7	60	12,6	139	29,1	94	19,7	153	32,0	478	3,58	1,25
	Heyecan	45	9,2	62	12,7	89	18,3	101	20,7	190	39,0	487	3,68	1,35
Negatif	Rahatsız edici	340	72,5	60	12,8	29	6,2	16	3,4	23	4,9	469	1,56	1,11
	Korku verici	359	76,5	49	10,4	29	6,2	14	3,0	17	3,6	469	1,48	1,02
	Güvensiz	344	73,8	62	13,3	26	5,6	16	3,4	17	3,6	466	1,51	1,04

DoP' a ait diğer görsel kalite değerleri incelendiğinde ankete katılanların çoğunluğu resimlerin kendilerine pozitif duygulara göre sırasıyla; huzur (4,27), mutluluk (4,22), heyecan (3,68), güven (3,58) verdiğini belirtirken negatif olarak sırasıyla rahatsız edici (1,56), güvensiz(1,51), korku verici (1,48) hissettiklerini ifade etmişlerdir (**Şekil 4.7**).

Şekil 4.7. DoP' a ait görsel kalite parametreleri

4.3.4. Dağ peyzajı görsel kalite değerlendirmesi

Dağ peyzaj tipini değerlendirmeye yönelik görsel kalitenin değerlendirilmesi amacıyla üç adet fotoğraf kullanılmıştır (Şekil 4.8).

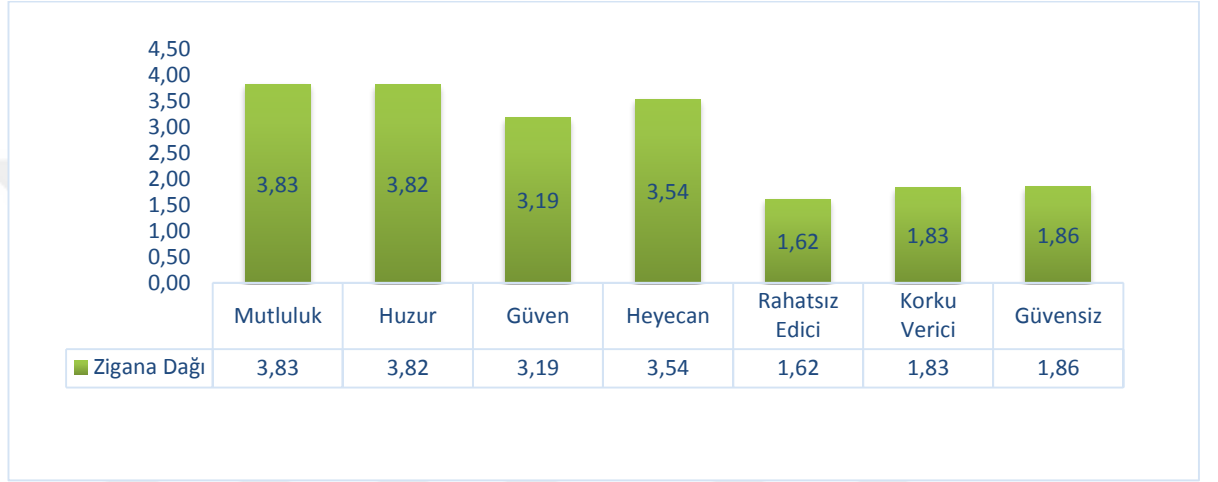
Şekil 4.8. Görsel anket formunda DoP ait görüntüler

Görsel anket formunda DaP' e ait resimleri, pozitif ve negatif duyguları temsil eden parametrelere göre değerlendiren öğrencilerin ortalama sonuçlarına bakıldığında, pozitif duygulardan en yüksek 3,83 değer ile **Mutluluk** parametresi, en düşük ise 3,19 değer ile **Güven** parametresinin aldığı görülmektedir. Negatif duyguların ortalama değerlerine bakıldığında ise öğrenciler DaP ait resimlerin **Rahatsız edici (1,62)** parametresinin diğer parametrelere göre daha az değer aldığı sonucu çıkmıştır (Çizelge 4.15).

Çizelge 4.15. DaP görsel kalite betimsel sonuçları

Parametreler (DaP)	Puanlama										N	Ort.	ss	
	1 p		2 p		3 p		4 p		5 p					
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%				
Pozitif	Mutluluk	41	8,4	46	9,5	84	17,3	99	20,4	216	44,4	486	3,83	1,31
	Huzur	35	7,2	49	10,0	87	17,8	118	25,2	198	40,6	488	3,82	1,27
	Güven	76	16,0	85	17,9	114	23,9	75	15,8	126	26,5	476	3,19	1,41
	Heyacan	65	13,4	67	13,8	80	16,5	90	18,5	184	37,9	486	3,54	1,45
Negatif	Rahatsız edici	324	68,5	73	15,4	33	7,0	20	4,2	23	4,9	473	1,62	1,10
	Korku verici	292	61,3	76	16,0	40	8,4	31	6,5	37	7,8	476	1,83	1,28
	Güvensiz	286	61,2	68	14,6	45	9,6	28	6,0	40	8,6	467	1,86	1,31

DaP' a ait diğer görsel kalite değerleri incelendiğinde ankete katılanların çoğunluğu resimlerin kendilerine pozitif duygulara göre sırasıyla; mutluluk (3,83), huzur (3,82), heyecan (3,54), güven (3,19) verdiğini belirtirken, negatif olarak sırasıyla güvensiz (1,86), korku verici (1,83), rahatsız edici (1,62) hissettiklerini ifade etmişlerdir (**Şekil 4.9**).

Şekil 4.9. DaP' a ait görsel kalite parametreleri

4.3.5. Dere peyzajına ait görsel kalite değerlendirmesi

Dere peyzajını temsil eden görsel kalitenin değerlendirilmesi amacıyla üç adet fotoğraf kullanılmıştır (**Şekil 4.10**).

Şekil 4.10. Görsel anket formunda DeP ait görüntüler

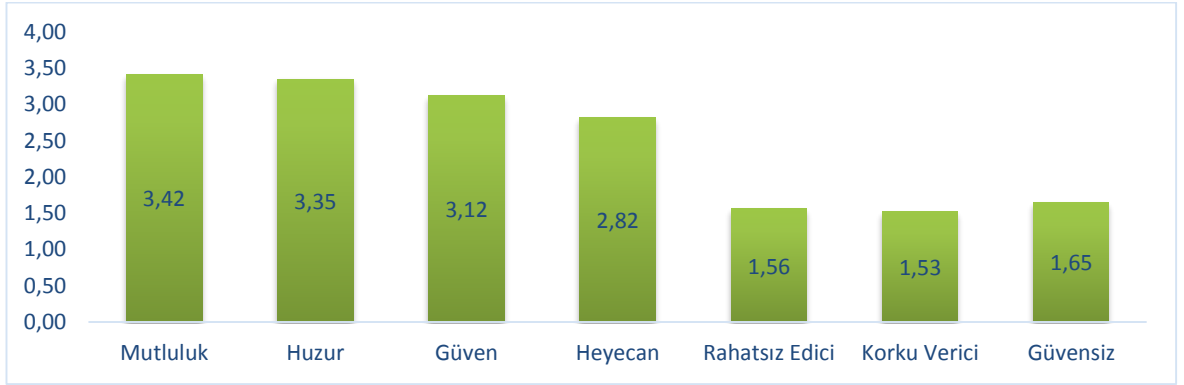
Görsel anket formunda DeP' e ait görüntüleri, pozitif ve negatif duyguları temsil eden parametrelere göre değerlendiren öğrencilerin ortalama sonuçlarına bakıldığında, pozitif

duygulardan en yüksek 3,42 değer ile **Mutluluk** parametresi, en düşük ise 2,82 değer ile **Heyacan** parametresinin aldığı görülmektedir. Negatif duyguların ortalama değerlerine bakıldığında ise öğrenciler DeP ait resimlerin **korku verici (1,53)** parametresinin diğer parametrelere göre daha az değer aldığı sonucu çıkmıştır (Çizelge 4.16).

Çizelge 4.16. DeP görsel kalite betimsel sonuçları

Parametreler (DeP)	Puanlama										N	Ort.	ss	
	1 p		2 p		3 p		4 p		5 p					
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%				
Pozitif	Mutluluk	67	13,7	70	14,3	106	21,6	85	17,3	162	33,1	490	3,42	1,41
	Huzur	66	13,7	66	13,7	117	24,2	102	21,1	132	27,3	483	3,35	1,37
	Güven	73	15,2	95	19,8	126	26,3	74	15,4	112	23,3	480	3,12	1,45
	Heyacan	111	23,4	116	24,5	87	18,4	67	14,1	93	19,6	474	2,82	1,44
Negatif	Rahatsız edici	339	71,7	67	14,2	24	5,1	23	4,9	20	4,2	473	1,56	1,1
	Korku verici	345	73,7	53	11,3	37	7,9	13	2,8	20	4,3	468	1,53	1,0
	Güvensiz	329	70,1	55	11,7	34	7,2	21	4,5	30	6,4	469	1,65	1,2

DeP' a ait diğer görsel kalite değerleri incelendiğinde ankete katılanların çoğunluğu resimlerin kendilerine pozitif duygulara göre sırasıyla; mutluluk (3,42), huzur (3,35), güven (3,12), heyecan (2,82), verdiğini belirtirken, negatif olarak sırasıyla güvensiz (1,65), rahatsız edici (1,56), korku verici (1,53) hissettiklerini ifade etmişlerdir (Şekil 4.11)

Şekil 4.11. DeP ait görsel kalite parametreleri

4.3.6. Mağara peyzajı görsel kalite değerlendirmesi

Görsel kalitenin değerlendirilmesi amacıyla mağara peyzajını temsil eden üç adet fotoğraf kullanılmıştır (Şekil 4.12).

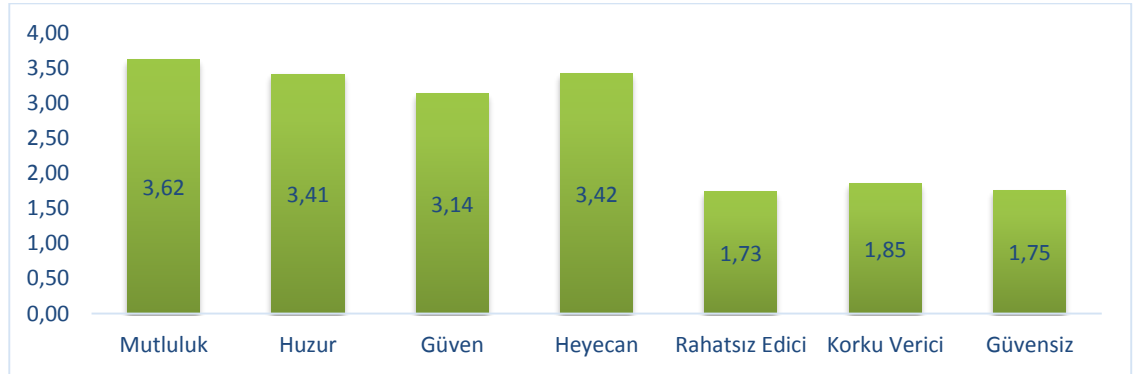
Şekil 4.12. Görsel anket formunda MaP' a ait görüntüler

Görsel anket formunda MaP' a ait görüntüleri pozitif ve negatif duyguları temsil eden parametrelere göre değerlendiren öğrencilerin ortalama sonuçlarına bakıldığında, pozitif duygulardan en yüksek 3,62 değer ile **Mutluluk** parametresi, en düşük ise 3,14 değer ile **Güven** parametresinin aldığı görülmektedir. Negatif duyguların ortalama değerlerine bakıldığında ise öğrenciler MaP ait görüntülerin **Rahatsız edici (1,73)** parametresi diğer parametrelere göre daha az değer aldığı sonucu ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.17).

Çizelge 4.17. MaP görsel kalite betimsel sonuçları

Parametreler (MaP)	Puanlama										N	Ort.	ss	
	1 p		2 p		3 p		4 p		5 p					
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%				
Pozitif	Mutluluk	51	10,4	60	12,3	96	19,6	100	20,4	182	37,2	489	3,62	1,36
	Huzur	56	11,6	77	16,0	99	20,5	114	23,7	136	28,2	482	3,41	1,35
	Güven	76	15,8	85	17,6	128	26,6	82	17,0	111	23,0	482	3,14	1,38
	Heyacan	65	13,4	74	15,3	96	19,8	92	19,0	157	32,4	484	3,42	1,42
Negatif	Rahatsız edici	302	63,3	80	16,8	40	8,4	30	6,3	25	5,2	477	1,73	1,17
	Korku verici	292	60,8	74	15,4	47	9,8	30	6,3	37	7,7	480	1,85	1,23
	Güvensiz	291	61,8	82	17,4	44	9,3	31	6,6	23	4,9	471	1,75	1,65

MaP' a ait diğer görsel kalite değerleri incelendiğinde ankete katılanların çoğunluğu resimlerin kendilerine pozitif duygulara göre sırasıyla; mutluluk (3,62), heyecan (3,42), huzur (3,41), güven (3,14), verdiğini belirtirken, negatif olarak sırasıyla korku verici (1,85), güvensiz (1,75), rahatsız edici (1,73) hissettiklerini ifade etmişlerdir (**Şekil 4.13**).

Şekil 4.13. MaP' a ait görsel kalite parametreleri

4.3.7. Kültürel peyzaj görsel kalite değerlendirmesi

Görsel kalitenin değerlendirilmesi amacıyla kültürel peyzajı temsil eden üç adet fotoğraf kullanılmıştır (Şekil 4.14).

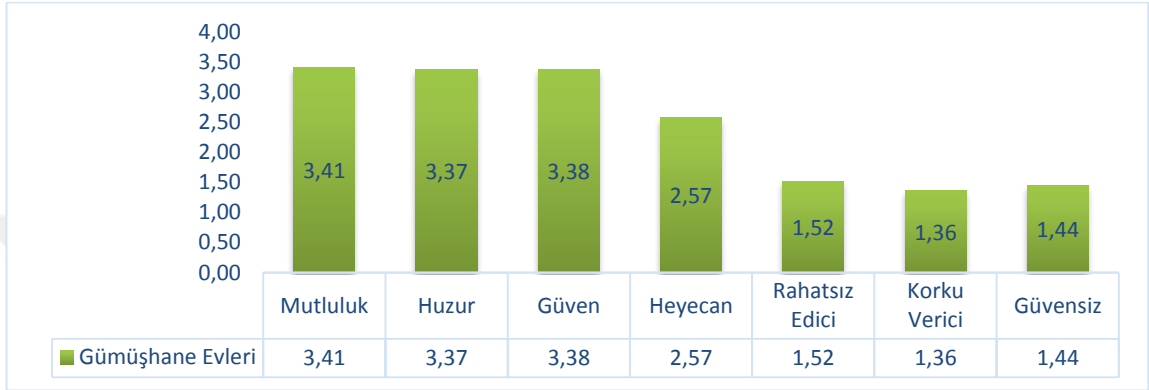
Şekil 4.14. Görsel anket formunda KüP' e ait görüntüler

Görsel anket formunda KüP' a ait görüntüleri pozitif ve negatif duyguları temsil eden parametrelere göre değerlendiren öğrencilerin ortalama sonuçlarına bakıldığında, pozitif duygulardan en yüksek 3,41 değer ile **Mutluluk** parametresi, en düşük ise 2,57 değer ile **Heyacan** parametresinin aldığı görülmektedir. Negatif duyguların ortalama değerlerine bakıldığında ise öğrenciler KüP ait görüntülerin **Korku verici (1,36)** parametresi diğer parametrelere göre daha az değer aldığı sonucu ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.18).

Çizelge 4.18. KüP görsel kalite betimsel sonuçları

Parametreler (KüP)		Puanlama										N	Ort.	ss
		1 p		2 p		3 p		4 p		5 p				
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
Pozitif	Mutluluk	82	16,5	72	14,5	78	15,7	93	18,7	171	34,4	497	3,41	1,5
	Huzur	80	16,5	69	14,2	85	17,5	95	19,5	157	32,3	486	3,37	1,47
	Güven	79	16,3	64	13,2	91	18,8	94	19,4	157	32,4	485	3,38	1,46
	Heyacan	154	32,2	104	21,8	87	18,2	59	12,3	74	15,5	478	2,57	1,44
Negatif	Rahatsız edici	361	75,8	49	10,3	27	5,7	11	2,3	28	5,9	476	1,52	1,1
	Korku verici	396	84,4	27	5,8	16	3,4	9	1,9	21	4,5	469	1,36	1,0
	Güvensiz	376	80,3	36	7,7	20	4,3	12	2,6	24	5,1	468	1,44	1,05

KüP' e ait diğer görsel kalite değerleri incelendiğinde ankete katılanların çoğunluğu resimlerin kendilerine pozitif duygulara göre sırasıyla; mutluluk (3,41), huzur (3,37), güven (3,38), heyecan (2,57) verdiğini belirtirken, negatif olarak sırasıyla rahatsız edici, güvensiz, korku verici, hissettiklerini ifade etmişlerdir (Şekil 4.15).

Şekil 4.15. KüP' e ait görsel kalite parametreleri

4.3.8. Yayla peyzajı görsel kalite değerlendirmesi

Görsel kalitenin değerlendirilmesi amacıyla yayla peyzajını temsil eden üç adet fotoğraf kullanılmıştır (Şekil 4.16).

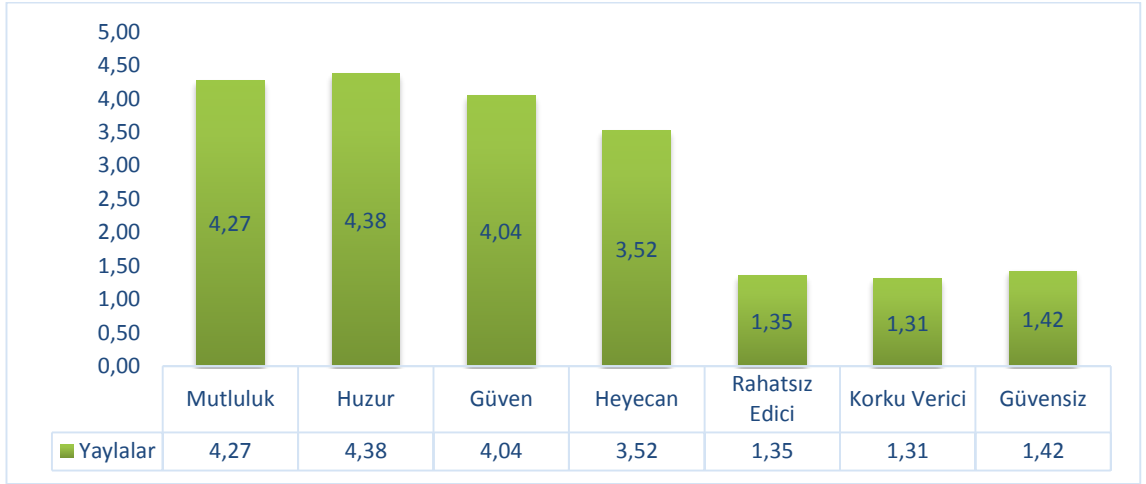
Şekil 4.16. Görsel anket formunda YaP' e ait görüntüler

Görsel anket formunda YaP' a ait görüntüleri pozitif ve negatif duyguları temsil eden parametrelere göre değerlendiren öğrencilerin ortalama sonuçlarına bakıldığında, pozitif duygulardan en yüksek 4,38 değer ile **Mutluluk** parametresi, en düşük ise 3,52 değer ile **Heyacan** parametresinin aldığı görülmektedir. Negatif duyguların ortalama değerlerine bakıldığında ise öğrenciler YaP ait görüntülerin **Korku verici (1,31)** parametresi diğer parametrelere göre daha az değer aldığı sonucu ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.19).

Çizelge 4.19. YaP görsel kalite betimsel sonuçları

Parametreler (YaP)		Puanlama										N	Ort.	ss
		1 p		2 p		3 p		4 p		5 p				
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
Pozitif	Mutluluk	28	5,7	22	4,5	43	8,7	94	19,1	305	62,0	492	4,27	1,15
	Huzur	22	4,4	17	3,4	43	8,6	84	16,8	333	66,7	499	4,38	1,07
	Güven	33	6,8	25	5,2	89	18,4	78	16,1	258	53,4	483	4,04	1,25
	Heyacan	68	14,1	67	13,9	82	17,0	74	15,4	191	39,6	482	3,52	1,48
Negatif	Rahatsız edici	392	82,7	45	9,5	10	2,1	8	1,7	18	3,8	474	1,35	0,95
	Korku verici	398	84,7	36	7,7	13	2,8	19	2,1	12	2,6	470	1,31	0,88
	Güvensiz	371	79,6	42	9,0	25	5,4	9	1,9	18	3,9	466	1,42	1,00

YaP' a ait diğer görsel kalite değerleri incelendiğinde ankete katılanların çoğunluğu görüntülerin kendilerine pozitif duygulara göre sırasıyla; mutluluk (4,27), huzur (4,38), güven (4,04), heyacan (3,52) verdiğini belirtirken, negatif olarak sırasıyla güvensiz, rahatsız edici, korku verici hissettiklerini ifade etmişlerdir (Şekil 4.17)

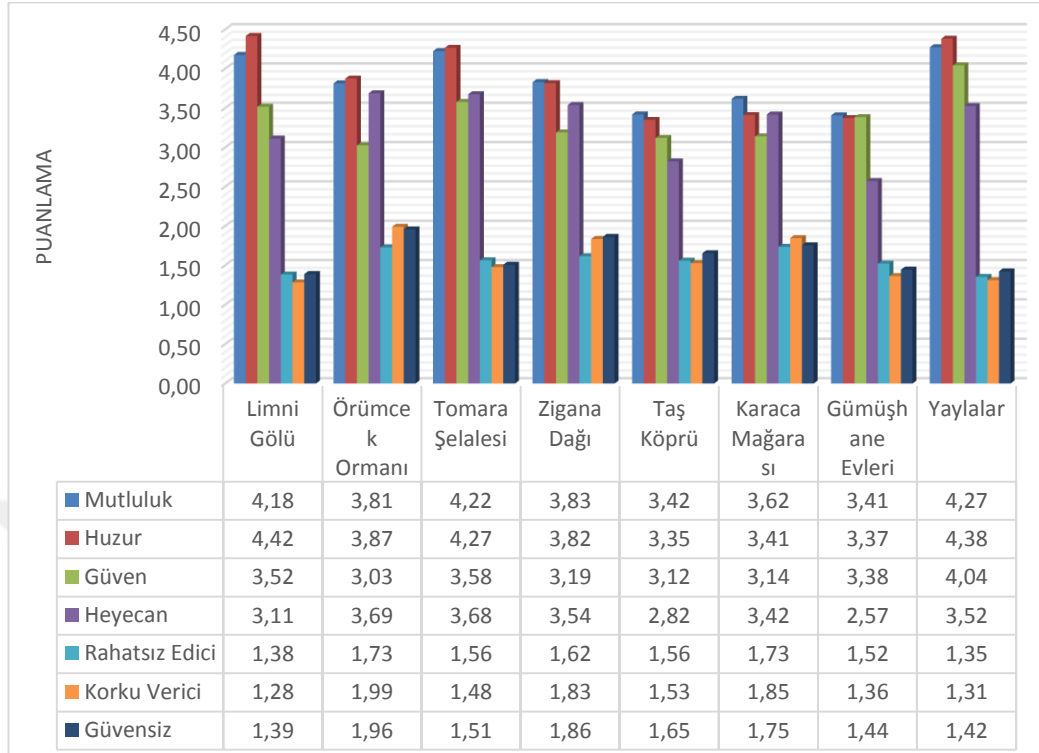

Şekil 4.17. YaP' a ait görsel kalite parametreleri

4.4. Çalışma Alanlarının Görsel Algı Farklılıklarının Değerlendirilmesi

4.4.1. Çalışma alanlarının fakülteler arasında görsel algı farklılıklarının değerlendirilmesi

Çalışma alanlarına ait görsel kalite parametreleri birlikte incelendiğinde ankete katılan öğrencilerin en çok **GöP** ait resimlerde kendilerini huzurlu hissettiklerini, en mutlu hissettiren peyzaj tipi ise **YaP** olduğunu belirtmişlerdir (Şekil 4.18)

Şekil 4.18. Çalışma alanlarına ait görsel kalite değerlendirmesi

Farklı fakültelerde eğitim alan gruplar değişkenine bağlı olarak görsel kalite alanlarına verilen puanlara ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı, Tek Yönlü Anova testinin parametrik olmayan karşılığı olan Kruskal-Wallis testi ile sınanmıştır (Çizelge 4.20).

Çizelge 4.20. Fakültelerin durumlarına göre görsel kalite parametrelerinin değerlendirilmesi (Kruskal walis-h test)

Peyzaj Alanı	Mutluluk	Huzur	Güven	Heyecan	Rahatsız Edici	Korku Verici	Güvensiz
GöP	0,004*	0,099	0,018**	0,026**	0,590	0,038**	0,203
OrP	0,142	0,203	0,036**	0,122	0,410	0,970	0,947
DoP	0,741	0,678	0,859	0,171	0,527	0,411	0,575
DaP	0,055	0,020**	0,477	0,036**	0,289	0,626	0,579
DeP	0,066	0,008*	0,259	0,003*	0,749	0,449	0,486
MaP	0,827	0,293	0,927	0,105	0,739	0,396	0,282
KüP	0,028**	0,064	0,243	0,012**	0,724	0,347	0,955
YaP	0,041**	0,06*	0,120	0,403	0,387	0,301	0,796

* $p < .01$, ** $p < .05$,

Elde edilen bulgulara göre farklı fakülterin değerlendirdiği her bir peyzaj karakteri arasında bazı parametrelerde fakülteler arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Buna göre;

GöP' e ait parametrelerin sonuçları farklı fakülterlere göre Mutluluk parametresine ait ortalama analiz değerleri %1 önem düzeyinde anlamlı bir farklılığa sahiptir. Güven, Heyecan Verici ve Korku Verici değişkenleri ise %5 önem düzeyinde istatistiki bakımdan anlamlı bulunmuştur. Diğer parametrelerde arasında fakülteler arasından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

OrP için elde edilen bulgular farklı fakülterlere göre Güven parametresine ait ortalama analiz sonucuna göre değerleri %5 önem düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermektedir.

OrP için elde edilen bulgular neticesinde fakülteler arasında ortalamalar bakımından diğer parametrelerde anlamlı bir farklılık göstermektedir.

DaP için elde edilen bulgularda ise farklı fakülterlere göre Huzur ve Heyecan parametrelerin ortalama analiz sonucuna göre bakımından %5 önem düzeyinde anlamlı bir farklılık gösterdiği söylenebilir.

DeP' e ait bulgularda ise farklı fakülterlere göre Huzur ve Heyecan parametreleri bakımından %1 önem düzeyinde istatistiki olarak farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

MaP değişkenine ait bulgular farklı fakülterlere arasında değişkenlere ait ortalama analiz sonucuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

KüP'e ait bulgular ise % 5 önem düzeyinde Mutluluk ve Heyecan parametrelere ait ortalamaların farklı fakülterlere bağlı olarak istatistiki bakımdan anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

YaP için elde edilen bulgular %5 önem düzeyinde Mutluluk parametresinde , %1 önem düzeyinde Huzur parametresinde farklı fakültelere bağlı olarak ortalama analiz sonucuna göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir.

4.4.2. Fakülteler arasındaki pozitif ve negatif duyguların anlamlı farklılıklar

Fakültelerin Görsel anket değerlendirmesi yapılan peyzaj tipini temsil eden alanlarda hangi parametreler arasında farklılıklar bulunduğu değerlendirilmiş olup, hangi fakülteler arasında farklılıkları belirlemek amacıyla Bonferroni testi uygulanmıştır. Fakülteler arasında anlamlı farklılık olanların değerlendirmeleri yapılmıştır.

Fakülteler arasında GöP için parametreler değerlendirildiğinde pozitif duygulardan mutluluk, güven, heyecan değişkenleri arasında farklılar olduğu tespit edilmiştir. Bonferroni testi sonuçlarına göre **mutluluk** parametresinde mühendislik fakültesi öğrencileri MYO, BESYO, İlahiyat ve Edebiyat öğrencilerine göre daha az mutluluk hissettikleri görülmüştür. Turizm fakültesi öğrencileri ise MYO ve İlahiyat öğrencilerden daha az mutluluk hissetlerini belirtmiştir. Anlamlı farklılıklar bulunan diğer fakültelerde ise Sağlık Bilimleri ve turizm öğrencileri Edebiyat fakültesinden daha mutlu olduğunu belirtmiştir. Negatif duygular değerlendirildiğinde ise elde edilen bulgulara göre sadece **korku verici** değişkeninde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür (Çizelge 4.21).

Çizelge 4.21. GöP: farklılıkların fakültelere göre tespiti için Bonferroni testi

Parametre	Melek Grupları	Sıra Ortalaması	Sıra Ortalaması	t-İstatistiği	Olasılık Değeri
Mutluluk	Mühendislik M.Y.O.	- 211,74	<u>270,97</u>	-3,085	0,002
	Mühendislik BESYO	- 211,74	<u>267,46</u>	-2,433	0,015
	Mühendislik İlahiyat	- 211,74	<u>274,76</u>	-3,032	0,002
	Mühendislik Edebiyat	- 211,74	<u>284,13</u>	-3,204	0,001
	Turizm – M.Y.O.	217,63	<u>270,97</u>	2,226	0,026
	Turizm – İlahiyat	217,63	<u>274,76</u>	-2,262	0,024
	Sağlık Bilimleri Edebiyat	- 236,15	<u>284,13</u>	2,067	0,039
	Turizm - Edebiyat	217,63	<u>284,13</u>	-2,262	0,013
Güven	Sağlık Bilimleri M.Y.O	- 210,29	<u>263,48</u>	2,527	0,012
	Sağlık Bilimleri BESYO	- 210,29	<u>269,33</u>	2,406	0,016
	Sağlık Bilimleri Edebiyat	- 210,29	<u>275,76</u>	2,668	0,008
	Mühendislik M.Y.O	- 213,25	<u>263,48</u>	-2,480	0,013
	Mühendislik BESYO	- 213,25	<u>269,33</u>	-2,350	0,019
	Mühendislik Edebiyat	- 213,25	<u>275,76</u>	-2,620	0,009
Heyecan	Mühendislik Sağlık Bilimleri	- 202,84	<u>245,83</u>	-2,120	0,034
	Mühendislik BESYO	- 202,84	<u>259,33</u>	-2,308	0,021
	Mühendislik M.Y.O.	- 202,84	<u>277,63</u>	-3,650	0,000
	Turizm – M.Y.O	217,08	<u>277,63</u>	2,393	0,017
Korku Verici	İlahiyat – Turizm	219,50	<u>265,56</u>	2,855	0,004
	M.Y.O. – Sağlık Bilimleri	219,19	<u>245,26</u>	-1,958	0,050
	M.Y.O. – Turizm	219,19	<u>265,56</u>	-2,915	0,004
	Mühendislik Turizm	- 228,38	<u>265,56</u>	-2,426	0,015

Fakülterlere göre OrP için elde edilen bulgular sadece pozitif duygulardan **güven** parametresinde MYO öğrencileri Edebiyat ve BESYO öğrencilerinden daha az güven duyduklarını belirtmiştir. BESYO öğrencileri ise orman peyzajını İlahiyat, Mühendislik Sağlık Bilimleri öğrencilerinden daha güvenli hissettiğini belirtmiştir (Çizelge 4.22).

Çizelge 4.22. OrP: Farklılıkların İçin Bonferroni Testi

	Melek Grupları	Sıra Ortalaması	Sıra Ortalaması	t-İstatistiği	Olasılık Değeri
Güven	M.Y.O. - Edebiyat	202,11	269,19	-2,664	0,008
	M.Y.O. - BESYO	202,11	286,61	-3,379	0,001
	Mühendislik - BESYO	229,11	286,61	-2,405	0,016
	İlahiyat - BESYO	229,89	286,61	2,197	0,028
	Sağlık Bilimleri - BESYO	231,95	286,61	2,222	0,026

Fakülterler arasında DaP için elde edilen bulgulara göre pozitif duygulardan **huzur** ve **heyecan** parametrelerinde %5 önem düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. MYO Fakültesi öğrencileri; Mühendislik, Sağlık Bilimleri, BESYO ve Turizm öğrencilerinden kendileri daha huzurlu hissettiklerini belirtmiştir. Yine elde edilen bulgulara göre Heyecan parametresi bakımından MYO; Mühendislik, Edebiyat ve BESYO öğrencilerinden daha çok heyecan duyduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.23).

Çizelge 4.23. DaP: Farklılıkların Fakülterlere Göre Tespiti İçin Bonferroni Testi

	Melek Grupları	Sıra Ortalaması	Sıra Ortalaması	t-İstatistiği	Olasılık Değeri
Huzur	Mühendislik - M.Y.O.	222,53	291,39	-3,427	0,001
	Sağlık Bilimleri - M.Y.O.	224,85	291,39	3,201	0,001
	BESYO - M.Y.O.	229,93	291,39	2,574	0,010
	Turizm - M.Y.O.	235,09	291,39	2,242	0,025
Heyecan	Mühendislik - M.Y.O.	212,33	281,29	-3,421	0,001
	Mühendislik - İ.İ.B.F.	212,33	291,29	2,328	0,020
	Edebiyat - M.Y.O.	231,52	281,29	2,013	0,044
	BESYO - M.Y.O.	231,52	281,29	2,034	0,042

Fakülterlere göre DeP için elde edilen bulgulara göre pozitif duygulardan sadece **Huzur** parametresi bakımından değişkenlik olduğu bonferroni tesiti ile belirlenmiştir. DeP peyzajını temsil elden görüntülerini değerlendiren öğrencilerden Turizm öğrencileri İlahiyat, Edebiyat, BESYO, MYO ve İİBF öğrencilerine göre daha az huzur hissettiklerini belirtilmiştir. Yine Sağlık Bilimleri öğrencileri ile MYO ve İİBF öğrencilerden; Mühendislik ile MYO ve İİBF öğrencilerine göre daha az huzur hissettiklerini belirtmiştir (Çizelge 4.24).

Çizelge 4.24. DeP: Farklılıkların fakülterlere Göre Tespiti İçin Bonferroni Testi

	Melek Grupları	Sıra Ortalaması	Sıra Ortalaması	t-İstatistiği	Olasılık Değeri
Huzur	Turizm - İlahiyat	184,28	242,12	2,170	0,030
	Turizm - Edebiyat	184,28	252,53	2,390	0,017
	Turizm - BESYO	184,28	261,07	-2,716	0,007
	Turizm - M.Y.O.	184,28	274,18	3,519	0,000
	Turizm - İ.İ.B.F.	184,28	299,95	3,096	0,002
	Sağlık Bilimleri - M.Y.O.	227,13	274,18	2,206	0,027
	Sağlık Bilimleri - İ.İ.B.F.	227,13	299,95	2,104	0,035
	Mühendislik - M.Y.O. -	228,21	274,18	-2,236	0,025
	Mühendislik - İ.İ.B.F.	228,21	299,95	2,201	0,036

Fakülterler arasında KüP için elde edilen bulgulara göre pozitif duygulardan sadece **Mutluluk** ve **Heyacan** parametresi bakımından değişkenlik olduğu bonferroni tesiti ile belirlenmiştir. KüP' ü temsil elden görüntülerini değerlendiren öğrencilerden Mühendislik öğrencileri BESYO, İlahiyat, MYO öğrencilerine göre daha az mutluluk; MYO öğrencileri turizm ve edebiyat öğrencilerine göre daha az mutluluk hissettiklerini belirtmiştir (Çizelge 4.25).

Çizelge 4.25. KüP: Farklılıkların Fakültelere Göre Tespiti İçin Bonferroni Testi

	Melek Grupları	Sıra Ortalaması	Sıra Ortalaması	t-İstatistiği	Olasılık Değeri
Mutluluk	Mühendislik - BESYO	215,02	264,91	-2,060	0,039
	Mühendislik - İlahiyat	215,02	270,72	-2,491	0,013
	Mühendislik - M.Y.O.	215,05	285,21	-3,419	0,001
	Turizm - M.Y.O.	231,27	285,21	2,080	0,038
	Edebiyat - M.Y.O.	233,45	285,21	2,053	0,040
Heyecan	Mühendislik - Sağlık Bilimleri	205,22	246,38	-2,048	0,041
	Mühendislik - M.Y.O.	205,22	270,79	-3,230	0,001
	Mühendislik - BESYO	205,22	281,08	-3,208	0,001
	İ.İ.B.F. - BESYO	209,16	281,08	-1,977	0,048
	Edebiyat - M.Y.O.	217,09	270,79	2,157	0,031
	Edebiyat - BESYO	217,09	281,08	-2,310	0,021

Fakülteler arasında YaP' a ait elde edilen bulgulara göre pozitif duygulardan sadece **Mutluluk** ve **Huzur** parametresi bakımından değişkenlik olduğu bonferroni tesiti ile belirlenmiştir. YaP' ı temsil elden görüntülerini değerlendiren öğrencilerden Elde edilen bulgulara göre **Mutluluk** parametresi bakımından Turizm öğrencileri Edebiyat, İİBF ve MYO öğrencilerinden; Mühendislik öğrencileri MYO öğrencilerinden daha az mutluluk hissettikleri ortaya çıkmıştır.

Huzur parametresi bakımından Turizm öğrencileri İlahiyat, Edebiyat ve İİBF öğrencilerinden; daha az huzur hissettiklerini belirtmiştir. Diğer değişkenlerle birlikte tespit edilen farklılıklar Çizelge 4.26' da verilmiştir.

Çizelge 4.26. Yaylalar: Farklılıkların Fakültelere Göre Tespiti İçin Bonferroni Testi

	Melek Grupları	Sıra Ortalaması	Sıra Ortalaması	t-İstatistiği	Olasılık Değeri
Mutluluk	Turizm - Edebiyat	206,05	263,51	2,208	0,027
	Turizm - İ.İ.B.F.	206,05	273,66	1,995	0,046
	Turizm - M.Y.O.	206,05	277,13	3,101	0,002
	Mühendislik - M.Y.O.	236,20	277,13	-2,242	0,025
Huzur	Turizm - İlahiyat	203,10	259,66	-2,372	0,018
	Turizm - Edebiyat	203,10	268,97	2,650	0,008
	Turizm - İ.İ.B.F.	203,10	283,16	2,430	0,015
	Turizm - M.Y.O.	203,10	285,35	3,698	0,000
	Mühendislik - M.Y.O.	236,10	285,35	-2,763	0,006
	Sağlık Bilimleri - M.Y.O.	236,74	285,35	2,639	0,008
	BESYO - M.Y.O.	241,59	285,35	2,047	0,041

Her bir fakülteye göre pozitif duygular Mutluluk, Huzur, Güven, Heycan parametrelerine ve negatif duygular rahatsız edici, korku verici ve güvensizlik parametrelerine göre en yüksek ortalamaya ait peyzaj tipleri Çizelge 4.27’de verildiği gibidir.

Çizelge 4.27. Fakültelere göre pozitif ve negatif duyguların en yüksek ortalama değerleri ve ait olduğu peyzaj tipleri

	En yüksek Puan	pozitif				negatif		
		mutluluk	huzur	güven	heyacan	rahatsız	korku	güven
İİBF	Puan	4,47	4,63	4,16	4,00	1,95	2,21	2,05
	PT	YaP	YaP	YaP	OrP	DaP	DaP	OrP
MÜHENDİSLİK	Puan	4,16	4,26	3,92	3,67	1,80	1,99	2,08
	PT	YaP Ve DoP	GöP	YaP	OrP	DaP	DaP	OrP
MYO	Puan	4,51	4,65	4,29	3,75	1,83	2,09	2,08
	PT	YaP	YaP	YaP	DoP	MaP	OrP	OrP

Çizelge 4.27. Devamı

EDEBİYAT	Puan	4,46	4,57	4,16	3,76	1,89	1,93	1,95
	PT	YaP	GöP	YaP	DoP	OrP	OrP	OrP
TURİZM	Puan	4,33	4,16	3,68	3,96	1,98	2,07	2,09
	PT	DoP	DoP	DoP	DoP	MaP	OrP	DaP
BESYO	Puan	4,35	4,48	4,19	3,96	1,84	1,80	1,88
	PT	GöP	GöP	YaP	OrP	MaP	DaP	OrP
İLAHİYAT	Puan	4,37	4,52	4,08	3,57	1,87	2,06	1,89
	PT	GöP	YaP	YaP	DaP	OrP	OrP	DaP
SAĞLIK BİLİMLERİ	Puan	4,27	4,36	3,50	3,82	1,78	2,06	1,85
	PT	DoP	GöP	DoP	DoP	OrP	OrP	OrP

4.4.3. Çalışma alanlarının cinsiyete bağlı olarak görsel algı farklılıklarının değerlendirilmesi

Cinsiyet değişkenine bağlı olarak görsel kalite alanlarına verilen puanlara ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı, Tek Yönlü Anova testinin parametrik olmayan karşılığı olan Mann Whitney U Testi ile sınınmıştır (Çizelge 4.28).

Çizelge 4.28. Cinsiyete göre görsel kalite parametreleri arasında anlamlı farklılıklar (Man witney U testi)

Peyzaj Tipi	Mutluluk	Huzur	Güven	Heyecan	Rahatsız Edici	Korku Verici	Güvensiz
GöP	0,040**	0,08**	0,94	0,23	0,07**	0,87	0,97
OrP	0,01*	0,00*	0,01*	0,83	0,25	0,01*	0,72
DoP	0,03**	0,26	0,30	0,21	0,29	0,44	0,37
DaP	0,43	0,58	0,21	0,23	0,07**	0,68	0,66
DeP	0,21	0,10	0,28	0,06**	0,61	0,52	0,57
MaP	0,09**	0,87	0,92	0,08**	0,92	0,50	0,94
KüP	0,00*	0,00*	0,05*	0,00*	0,14	0,65	0,33
YaP	0,28	0,01*	0,97	0,64	0,32	0,27	0,31

* $p < .01$, ** $p < .05$,

Peyzaj tiplerine ait görüntüleri görsel kalite parametlerine göre değerlendiren öğrencilerden cinsiyete göre pozitif ve negatif duygular arasında anlamlı farklılıklar

olduğu Mann Whitney U Testi' ne görülmüştür. Peyzaj tiplerinde GöP' e ait görüntüleri değerlendiren öğrencilerden Kadınlar kendilerini erkeklere göre daha mutlu ve huzurlu, erkekler ise rahatsız edici olarak değerlendirmişlerdir. OrP' a ait görüntüleri erkekler kadınlara göre mutlu, huzurlu ve güvenli olarak değerlendirirken, kadınlar erkeklere göre korku verici olarak tanımlamışlardır. Diğer peyzaj tipleri arasından cinsiyete göre parametrelere göre anlamlı farklılıklar Çizelge 4.29'da verildiği gibidir.

Çizelge 4.29. Cinsiyete göre görsel kalite parametreleri arasında anlamlı farklılıklar

Çalışma Alanları	Parametreler	Erkek	Kadın	t-İstatistiği	Olasılık Değeri
		Sıra Ortalaması	Sıra Ortalaması		
GöP	Mutluluk	233,36	256,53	1,971	0,049
	Huzur	236,24	255,39	1,747	0,081
	Rahatsız Edici	240,17	225,58	-1,829	0,067
OrP	Mutluluk	258,35	227,21	-2,558	0,011
	Huzur	262,05	223,16	-3,250	0,001
	Güven	249,96	221,07	-2,350	0,019
	Korku Verici	222,32	249,37	2,390	0,017
DoP	Mutluluk	230,47	254,69	2,088	0,037
DaP	Rahatsız Edici	244,93	225,86	-1,851	0,064
DeP	Heyecan	222,17	245,22	1,871	0,061
MaP	Mutluluk	231,13	251,66	1,665	0,096
	Heyecan	227,91	249,68	1,759	0,079
KüP	Mutluluk	217,43	269,44	4,152	0,000
	Huzur	220,92	256,82	2,890	0,004

4.5. Pozitif Ve Negatif Duygulara Göre Değerlendirme

Ankete katılan öğrenciler çalışma alanlarına ait resimleri pozitif ve negatif duygulara göre değerlendiklerinde, pozitif duygular Mutluluk, Huzur, Güven, Heyecan parametrelerine ve negatريف duygular rahatsız edici, korku verici ve güvensizlik parametrelerine göre değerlendirmiştir (Çizelge 4.30).

Çizelge 4.30. Görsel kalite anket formunun pozitif ve negatif duygulara göre ortalama puanları

Değerlendirme kriteri		Pozitif Duygular				Negatif Duygular		
		Mutluluk	Huzur	Güven	Heyacan	Rahatsız Edici	Korku Verici	Güvensiz
GöP		4,18	4,42	3,52	3,11	1,38	1,28	1,39
OrP		3,81	3,87	3,03	3,69	1,73	1,99	1,96
DoP		4,22	4,27	3,58	3,68	1,56	1,48	1,51
DaP		3,83	3,82	3,19	3,54	1,62	1,83	1,86
DeP		3,42	3,35	3,12	2,82	1,56	1,53	1,65
MaP		3,62	3,41	3,14	3,42	1,73	1,85	1,75
KüP		3,41	3,37	3,38	2,57	1,52	1,36	1,44
YaP		4,27	4,38	4,04	3,52	1,35	1,31	1,42

Ankete katılan öğrenciler çalışma alanlarına ait resimleri pozitif ve negatif duygulara göre değerlendiklerinde, en yüksek ve en düşük alan parametrelere ait peyzaj tipleri aşağıdaki gibidir (Çizelge 4.31).

Çizelge 4.31. Negatif ve pozitif duygulara göre en yüksek en düşük puan alan peyzaj tipleri

Parametreler	En Yüksek değer	Peyzaj tipi	En düşük Değer	Peyzaj Tipi
Mutluluk	4,27	YaP	3,41	KüP
Huzur	4,42	GöP	3,35	DeP
Güven	4,04	YaP	3,03	OrP
Heyacan	3,69	OrP	2,57	KüP
Rahatsız edici	1,73	OrP-MaP	1,35	Yap
Korku verici	1,99	OrP	1,31	KüP
Güvensiz	1,96	OrP	1,39	GöP

Çizelgede ortaya çıkan sonuçlara göre;

- En çok mutluluk veren alan, **4,27** puanla **YaP**, en az mutluluk veren alan **3,41** puan ile **KüP**
- En çok huzur veren alan, **4,42** puanla **GöP**, en az huzur veren alan **3,35** puan ile **DeP**
- En çok güven veren alan, **4,04** puanla **YaP**, en az güven veren alan **3,03** puan ile **OrP**
- En çok Heyacan veren alan, **3,69** puanla **OrP**, en az heyacan veren alan **2,57** puan ile **KüP**
- En çok rahatsız edici alan, **1,73** puanla **OrP** ve **MaP**, en az rahatsız edici alan **1,35** puan ile **YaP**
- En çok korku veren alan, **1,99** puanla **OrP**, en az korku veren alan **1,31** puan ile **KüP**
- En çok güvensizlik veren alan, **1,96** puanla **OrP**, en az güvensizlik veren alan **1,39** puan ile **GöP**

Her bir peyzaj karakterinin ortalama görsel kalite değeri ortaya konmuştur ve 8 farklı peyzaj karakterinin görsel kalite açısından sınıflandırılması şu şekildedir (Çizelge 4.32).

- YaP: Görsel kalite değeri **en yüksek (4,08)**
- DoP: Görsel kalite değeri **yüksek (3,97)**
- GöP: Görsel kalite değeri **yüksek (3,85)**
- OrP: Görsel kalite değeri **orta (3,63)**
- DaP: Görsel kalite değeri **orta (3,62)**
- MaP: Görsel kalite değeri **düşük (3,42)**
- KüP: Görsel kalite değeri **zayıf (3,22)**
- DeP: Görsel kalite değeri **en zayıf (3,20)**

Çizelge 4.32. Belirlenen peyzaj karakterlerinin ortalama görsel kalite değerleri

Peyzaj tipi	Pozitif duygulara göre genel ort. değer	Negatif duygulara Göre ort. değer	FARK
GöP	3,85	<u>1,35</u>	2,50
OrP	3,63	1,90	<u>1,73</u>
DoP	3,97	1,52	2,45
DaP	3,62	1,78	1,84
DeP	<u>3,20</u>	1,59	1,61
MaP	3,42	1,83	1,59
KüP	3,22	1,45	1,77
YaP	<u>4,08</u>	1,37	<u>2,71</u>

Farklı alanlara ait peyzaj karakterlerinin korelasyon analiz sonuçlarına göre pozitif ve negatif duygular arasında peyzaj karakterleri arasında ters yönlü, anlamlı zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç beklendiği gibi pozitif duygular arttıkça negatif duyguların azaldığını göstermektedir (Çizelge 4.33).

Çizelge 4.33. Pozitif ve negatif duygular arasındaki korelasyon analizi

Peyzaj Karakteri	Korelasyon katsayısı
GöP	-0,263**
OrP	-0,366**
DoP	-0,259**
DaP	-0,369**
DeP	-0,269**
MaP	-0,286**
KüP	-0,167**
YaP	-0,245**

** %1 önem düzeyinde elde edilen katsayının istatistiksel olarak anlamlı çıktığını göstermektedir.

Çalışma alanlarına ait görsel kalite parametreleri birlikte incelendiğinde ankete katılan öğrenciler pozitif parametrelere göre en yüksek **mutlu** (4,27) hissettikleri peyzaj tipi **YaP**, en **huzurlu** (4,42) hissettikleri peyzaj tipi **GöP**, en **güvenli** (4,04) hissettikleri peyzaj tipi **YaP**, **heyacanlı** (3,69) hissettikleri ise **OrP** olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.19).

Mutluluk (YaP)-(4,27)

Huzur (GöP)- (4,42)

Güven (YaP)- (4,04)

Heyecan (OrP)- (3,69)

Şekil 4.19. Öğrencilerin pozitif parametrelere göre en çok mutluluk, huzur, güven ve heyecan duyduğu peyzaj tipleri ve değerlendirmede kullanılan birer adet örnek fotoğraf

Çalışma alanlarına ait görsel kalite parametreleri birlikte incelendiğinde ankete katılan öğrenciler pozitif parametrelere göre en rahatsız edici (1,73) hissettikleri peyza tipi OrP ve MaP, en çok korku (1,99) hissettikleri peyzaj tipi OrP yine en güvensiz (1,96) hissettikleri peyzaj tipi OrP olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.20).

OrP

Güvensiz/Rahatsız edici/Korku verici

MaP

Güvensiz

Şekil 4.20. Öğrencilerin negatif parametrelere göre en çok güvensiz, rahatsız edici ve korku verici peyzaj tipleri ve değerlendirmede kullanılan birer adet örnek fotoğraf

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu bölümde araştırma bulgularına dayanarak ortaya çıkan sonuçlar tartışılmıştır. Giriş bölümünde de bahsedildiği üzere bu tez Gümüşhane ili sınırları içerisinde Limni Gölü Tabiat Parkı (Torul), Örümcek (Kürtün) Ormanı, Tomara (Şiran) Şelalesi, Zigana Dağı, Taşköprü Yaylası, Karaca (Torul) Mağarası, Santa Harabeleri ve kent merkezinde özgün Gümüşhan'e evleri rekreasyon alanlarında yürütülmüştür. Çalışmanın amacı bu rekreasyon alanların görsel kalite düzeylerini belirlemek ve öğrencilerin mekan tercihlerini tespit etmek, hangi alanların planlama noktasında öncelikli verilmesi gerektiğini ortaya koymak ve ileride yapılması düşünülen planlama ve tasarım çalışmalar için altlık oluşturmaktır.

Görsel algı olarak kişiden kişiye ya da toplumdan topluma kişinin algılama yeteneğine bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Gümüşhane üniversite öğrencilerinin oluşturduğu (511 kişi) farklı fakültelerde eğitim alan öğrencilerle görüşülmüş ve buna göre farklı gruplarının tercihleri belirlenerek planlama çalışmalarına ışık tutmasına önem arz edecek veriler aşağıdaki gibi verilmiştir. Aynı zamanda görsel kalite analizi sonucu rekreasyon değeri olan peyzaj alanlarının öğrenciler üzerindeki pozitif (mutluluk, huzur, güven, heyecan) ve negatif (rahatsız edici, korku verici, güvensiz) duygular tespit edilmiştir.

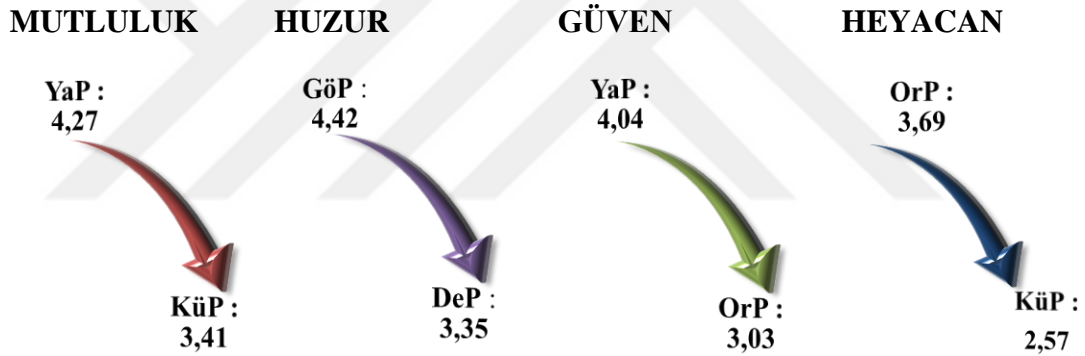
Ankete katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu Gümüşhane üniversitesine ait yerleşkenin açık-yeşil alanlarını yetersiz bulduğunu (%87,08), rekreasyon ihtiyaçları karşılanmadığını (%88,65) ve ders aralarında en çok kantinde (%64,97), Gümüşhane kent merkezinde ise en çok kafelerde (%40,51) vakit geçirdiklerini belirtmiştir. Öğrencilerin büyük kısmı vakitlerini kapalı alanlarda geçiriyor olmasındaki sebep rekreasyon alanların ve açık- yeşil alanların yetersizliğinden kaynaklandığı söylenebilir. Aynı zamanda öğrencilerin rekreasyon aktivitelerini etkileyen en önemli faktör ekonomik yetersizlik (%42,86) olduğunu belirtmiştir. Bu durum öğrencilerin alternatif rekreasyon alanlarına olan katılımı etkileyen bir diğer faktör olduğu söylenebilir.

Kentsel açık yeşil alanlarda hangisini tercih ediyorsunuz sorusuna **birinci sırada** çim yüzeyi (%4,47) tercih eden öğrenciler, Gümüşhane'nin rekreasyon değerleri üzerine yapılan görsel analizi sonucunda “mutluluk” parametresi (4,27) ve “güven” parametresi (4,04)' inde diğer peyzaj karakterlerine göre en yüksek değeri alan peyzaj karakteri **YaP** tercih etmiştir. Bu sonuçlar, açık alanların insanlar kendini daha güvende hissetmesinde çim alanların etkileyici unsurlar arasında olduğu söylenebilir. Bu durum; **YaP** için görsel kalite kriterleri ile çim alan tercihleri arasında doğru orantılı olduğu sonucunu vermektedir. Nitekim Bulut ve Yılmaz (2008) yapmış oldukları çalışmada da yayla peyzaj tipinin insanlara daha güven verdiği ile benzer sonuç elde etmiştir.

Kentsel açık yeşil alanlarda hangisini tercih ediyorsunuz sorusuna ikinci sırada “su öğeleri” (%22,7) tercih eden öğrenciler, Gümüşhane'nin rekreasyon değerleri üzerine yapılan görsel analizi sonucunda “huzur” parametresi (4,42)'nde diğer peyzaj karakterlerine göre en yüksek değeri alan peyzaj karakteri **GöP**'ü tercih etmiştir. Bu durum; görsel peyzajı tercihleri ile su alanların tercihleri arasında doğru orantılı olduğu sonucunu vermektedir. Polat vd (2011), Özhancı ve Yılmaz (2011), Rüzgar (2016) da, su kaynağı tipi ile manzara güzelliği puanı arasındaki ilişki çok önemli bulunmuştur. Nehir, göl, baraj şeklinde değişen su kaynağı tipi puanı arttıkça manzara güzelliği puanı da arttığını tespit etmiştir.

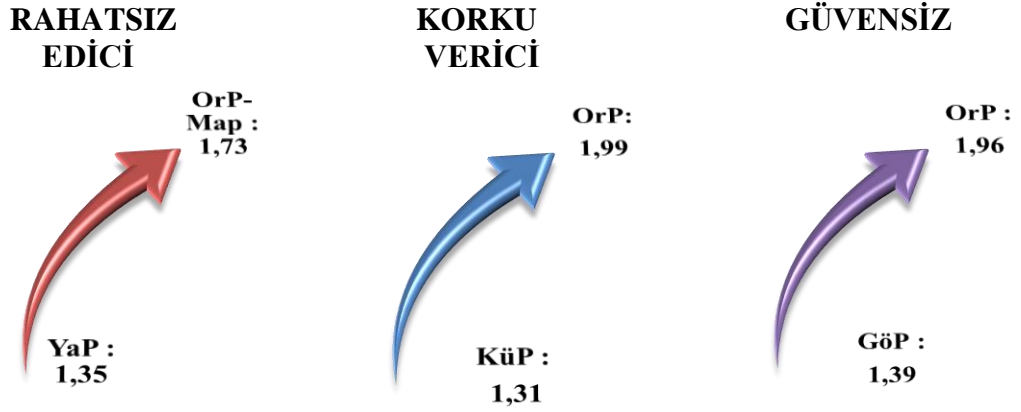
Kentsel açık yeşil alanlarda hangisini tercih ediyorsunuz soruna cevap olarak en az değeri alan ilginç kaya ve taş (%5,09) ve geleneksel bina ve öğeler (%8,22) dir. Öğrencilerin peyzaj tiplerini temsil eden görüntüleri değerlendirme sonuçlarına göre, **KüP** için “mutluluk” (3,41) ve “heyacan” (2,57) duygularının diğer peyzaj karakterlerine göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda taş öğelerinin bulunduğu **DeP** görüntüleri değerlediren öğrenciler huzur (3,41) parametresine diğer peyzaj karakterlerine göre en düşük değeri vermiştir. Bu durum; görsel kalite kriterleri ile ilginç kaya ve taş (%5,09) ve geleneksel bina ve öğeler (%8,22) tercihleri arasında doğru orantı olduğu sonucunu vermektedir. Düzgüneş ve Demirel (2015), insan yapısı etkiler azaldıkça, doğallık artmakta dolayısıyla ortalama görsel kalite değeri pozitif yönde arttığını sonuçlarıyla benzerlik gösterir.

Ankete katılan öğrenciler çalışma alanlarına ait resimleri değerlendiklerinde ilk görmek istedikleri yer olarak doğal peyzaj alanlarına daha çok tercih edildiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin rekreasyon amaçlı ilk görmek istedikleri yer olarak Limni Gölü'nü (%28,18) tercih etmiştir, sırasıyla Yaylalar (%23,48), Örümcek Ormanı (%23,29) görmek istediklerini belirtmiştir. Tercih edilen aktive sıralamasında dağcılık (0,17) aktiviteleri ilk sırada yer almaktadır. Turizm açısından tanıtımının yapılması gerekir diye sorulduğunda sırasıyla Limni gölü (3,78), Tomara Şelalesi (3,94) ve Örümcek Ormanları (3,98) ilk üçte yer alması öğrencilerin doğal alanları daha çok tercih etmesi ile ilişkili olduğu söylenebilir. Bu sonuç Özgeriş ve Karahan (2015), Kiper vd (2017), Aşur (2017) yaptıkları çalışmalarda doğal elemanların, su öğlerin varlığının rekreasyonel tercihlerde etkili olduğu tespitini doğrulamaktadır.

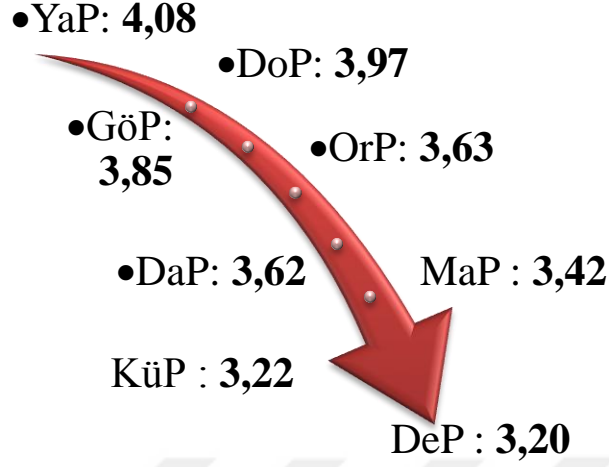
Şekil 4.21. Pozitif duyguların yüksek ve düşük değerlerine ait peyzaj tipleri

Anketin son bölümde verilen görsel kalite formunda yer alan parametreleri ayrı ayrı değerlendirildiğinde (Şekil 4.21) mutluluk parametresinden ortalama olarak yüksek değer **YaP (4,27)** ait görüntüler iken, mutsuz oldukları alan **KüP (3,12)**'e ait görüntülerdir. Bu durum bize üniversite öğrencilerinin pozitif duygularının; peyzaj tiplerine göre tercihlerinde doğallık seviyesinin arttığı alanlarda pozitif yönde arttığı sonucunu vermektedir. İnsan etkisinin olduğu alanlarda öğrencilerin pozitif duygularının azaldığı görülmüştür. Bu sonuç, Kiper vd 2017' de doğallık parametresinin yüksek aldığı sonucu ile paralellik göstermektedir.

Şekil 4.22. Negatif duyguların yüksek ve düşük değerlerine ait peyzaj tipleri

Yine öğrenciler tarafından görsel kalite formunda yer alan parametreleri ayrı ayrı değerlendirildiğinde **huzur** parametresinden ortalama olarak en yüksek 4,42 ile **GöP** ait görüntüler tercih edilirken, negatif duygularda (Şekil 4.22) ise en çok rahatsız verici **OrP** (1,73) olduğu sonucu çıkmıştır. **GöP** tipini temsil eden görüntüler ile **OrP** temsil eden görüntüler her ne kadar bitki örtüsünün temsil ettiği görüntüler olsada **GöP**' de yer alan su varlığı, öğrenciler üzerinde pozitif duyguları artırıcı olduğu söylenebilir. Nitekim, Aklıbaşında (2013)' da ve Akay ve Polat (2015)' da aynı şekilde su varlığının yer aldığı peyzaj tipinin ilk sırada tercih edildiği sonucunu desteklemekte ve Hermes *et al.* (2018) kıyı ve nehir manzaralarının açık tarımsal arazilere göre daha çok tercih edildiği sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Şekil 4.23. Peyzaj tiplerine ait görsel kalite değerlerinin en yüksek ve en düşük değerlerine göre sıralaması

Şekil 4.23' de **YaP (4.08)** yüksek görsel kalite değeri alan peyzaj tipi olup, daha sonra doğal su peyzaj tipini temsil eden **DoP (3,97)** ve **GöP (3,85)** takip etmektedir. Nitekim Çizelge 4.30'da parametrelere bakıldığında **DoP** güven (3,68) parametresinin puanı ve **GöP (3,52)** ait güven parametresi yüksek olduğu tespit edilmiştir. Görsel kalite değeri yüksek olan bu alanlarda güven duygusunun artmasıyla birlikte insanların kendini daha mutlu ve huzurlu hissetmesinde, bitki varlığı ve suyun vermiş olduğu etkiden kaynaklanmış olabilir. Nitekim Polat (2011), Rüzgar (2016) su yüzeylerin hakim olduğu alanların daha çok tercih edildiği ve Mirghaed *et al.* (2019) nehir görünürlüğü ve şelale görünürlüğü görsel kaliteye etki eden kriterler olduğunu sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Bu alanlardan sonra **OrP (3,63)** ve **DaP (3,62)** görsel kalite değeri orta düzeyde çıkmış olmasının sebebi dağ peyzajı ve orman peyzajını temsil eden görünütülerin kapalı peyzaj özelliği taşıması, dik ve uçurum olması insanlara düşme hissi uyandırması bu yüzden korkuyu hissettirdiğinden dolayı olabilir. Bu peyzaj tiplerini her ne kadar görsel kalite değeri orta düzey çıksada **Şekil.4.26'** ya bakıldığında öğrencilerin en çok **OrP (3,69)** ve **DaP (3,68)** peyzaj tipinde heyecan hissi duydukları tespit edilmiştir. Bunun nedeni korku hissini artmasıyla beraber heyecan hissini de artmasıyla ve bu anlanlar kapalı bir peyzaj

özelliği ile alanda gizem etkisinin olmasından kaynaklanabilir. Bu durumu Huang and Lin (2019) orman manzaralarının daha kapalı olma eğiliminde olmasından ve su manzaralarının açıklığı ile arasındaki farktan kaynakladığını söylemiştir. Bu yüzden orman tipini temsil peyzaj tipleri, su varlığı (nehir, şelale) temsil eden peyzaj tiplerinden görsel kalite değeri daha düşük çıktığı söylenebilir.

Görsel Kalite değeri en az değeri alan alanlar **MaP (3,42)**, **DeP (3,20)** ve **KüP (3,22)** olup, bunun nedeni mağara peyzajını temsil eden görüntülerin kapalı peyzaj özelliği taşınması ve kültürel peyzajın ise doğal alan hissiyatı vermemesinden kaynaklı olabilir. Bunun aksine, Belinay vd (2015), kültürel değerlerin çok yüksek puan aldığını görsel kaliteyi pozitif yönde artırıcı etkisi olduğunu bulmuştur. Ancak Gümüşhane evleri bu çalışmada istenilen yüksek puanı alamamıştır. Bunun nedeni anketin kent merkezinde yaşayan öğrencilere yapılmış olması ve öğrencilerin o mekânı sık görmesinden dolayı istenilen etkiyi oluşturmadığı sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda görsel kalite değerlendirmesinde kullanılan görüntülerin netlik vermemesinden kaynaklı olabilir. Doğal alanların kültürel alanlara göre daha çok tercih edilmesi, Özhancı ve Yılmaz (2017), rekreasyon alanları görsel olarak değerlendirme yaptıkları çalışmada, en düşük puanı insan yapımı unsurların bulunduğu alanların olduğu sonucunu bulmuştur.

Sonuç olarak bu çalışma üniversite öğrencilerinden oluşan 511 katılımcının görsel algılama değerlendirme biçimleri, mekân tercihleri, algılama düzeyleri ve mekânın duygular üzerindeki etkileri belirlenerek; bize en çok tercih edilen peyzaj tipinin yayla peyzajı olduğunu göstermiştir. Yayla peyzajı görsel kalite değerinin diğer peyzaj tiplerine göre yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bu nedenle Gümüşhane ilinde bu sekiz alan içinde öncelikli olarak yayla alanları ön plana çıkarılmalıdır. Planlama çalışmalarında yaylaların otantik özgün yapısı mutlaka korunmalıdır ve yayla yerleşimlerdeki kırsal peyzaj karakterlerine zarar veren fiziki yapılaşmalarda (bina, yol, elektrik hatları, yapay çitler vb.) kaçınılmalıdır.

Öğrencilerin mekânsal tercihleri değerlendirildiğinde, doğal alanları kültürel alanlara göre daha çok tercih edildiğinden, peyzaj tasarımlarında bu tarz alanlara daha çok yer verilmelidir. Kentlerde bitkisel tasarımlarda o bölgenin doğal kaynak değerlerinden yararlanılmalıdır.

Görsel kalite değeri yüksek olan yayla peyzajı insanlara daha çok güven ve mutluluk vermesinden, kendilerini bu alanlarda daha rahat hissetmesinden dolayı peyzaj tasarımlarında kent merkezlerinde, açık yeşil alanlara ve kendilerini güvende hissedecekleri mekanlara daha fazla yer verilmesi gerekir.

Diğer görsel kalite değeri yüksek çıkan göl peyzajı olup, durgun su yüzeylerinin insanları daha çok rahatlaması, huzur verdiği ve kendini daha iyi hissettiği yerler olması nedeniyle peyzaj tasarımlarında kentsel mekanların içinde doğal su yüzeylerine yer verilmelidir.

Orman alanlarının ve kültürel değeri yüksek olan Gümüşhane evlerinin görsel kalite değeri düşük çıksada, bu sonuç seçilen resimlerin daha kapalı olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu konu, hazırlanan bu tez için eksik kalan bir yönü olarak, bundan sonraki çalışmalarda daha anlaşılır ve açık görüntülere yer verilerek uygulanması yapılmalıdır.

Araştırma kapsamında örnek alanlar için yapılan değerlendirmelerin katılımcılar arasında negatif ve pozitif duygulara bağlı olarak değişim gösterdiği saptanmıştır. Özellikle mekanda bulunan su varlığı, alanlarda rahatsız edici objelerin olmayışı ve doğal alanların varlığı kişiler üzerinde pozitif yönde güçlü etkisi olduğunu göstermiştir. Bu kriterlerin peyzaj tasarımlarında kent mekanlarında yer verilmesi, kent sakinleri için daha konforlu ve pozitif yönde psikolojiyi etki edecek ve kent yaşamı üzerindeki olumsuz etkileri azaltacağı için şehirdeki yaşam kalitelerini artıracaktır.

Yapılan bu çalışmada anket grubunu üniversite öğrencilerine yapıldığından genç kesim oluşturmaktadır. Planlanan rekreasyonel aktiviteler kullanıcıların demografik yapıları ve buna bağlı olarak da istek ve ihtiyaçları göz önüne alındığında gençlere yönelik olarak

alternatif aktivite imkanları sunulmalıdır. Bu konuda özellikle kış turzım, mağara turizm ve kuş gözlemciliği aktiviteleri ilk sırada önerilir.

Bu çalışma rekreasyonel alan kullanımın üretilmesinde uzman görüşlerini ve kullanıcı talep ve beklentilerini ortaya koyan stratejiler geliştirilmesi mümkün olabilecektir. Yaşanabilir kimlikli kentler için, tasarımlar önerilmeden önce, özellikle bölgenin sahip olduğu doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin analizi çok iyi yapılmalıdır.

Tüm fiziki yapılaşmalarda sosyo-ekonomik ve kültürel yapı göz önüne alınmalıdır ve halkın katılımı da sağlanmalıdır. Yöresel kimliğe atıf yapacak tasarımlara yer verilmelidir. Nitekim bu anket çalışmasında doğal alanların kişiler üzerinde daha pozitif etki bırakması bunu desteklemektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, C., Güneroğlu, N. A., 2009. Trabzon Kentindeki Çizgisel Bitki Kompozisyonlarının Tür Çeşitliliği ile İşlevsel ve Görsel Değerleri Üzerine Bir Araştırma. *Ekoloji Dergisi*, 18(72), 65-23.
- Acar, C., Çakır, G., Kalın, A., 2011. Dağlık Alan Yol Koridorlarının Peyzaj Karakterinin Belirlenmesi: Doğu Karadeniz Bölgesi Ataköy-Sultanmurat-Uzungöl Yol Güzergahı Örneği, 109Y021 Nolu TÜBİTAK 1001 Programı. ÇAYDAG Projesi.
- Anonim, 2019a. <https://www.makaleler.com/rekreasyon-nedir-tanimi-ozellikleri-faydalari> (09.10.2019).
- Anonim, 2019b. Gümüşhane Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, <https://gumushane.csb.gov.tr/cografik-konum-i-2914>, (20.06.2019).
- Anonim, 2019c. Gümüşhane Valiliği, <http://www.gumushane.gov.tr/tarihce> (25.06.2019)
- Anonim, 2019d. <https://gumushanedenhaber.com/gumushane-yeni-cevre-yolu-sehir-gecisinden-goruntuler/> (05.07.2019).
- Anonim, 2019e. <https://gumushane.csb.gov.tr/cografik-konum-i-2914>, (21.06.2019).
- Anonim, 2019f. Meteoroloji Genel Müdürlüğü, <https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?m=GUMUSHANE> (mgm.gov.tr, 27.09.2018).
- Anonim, 2019g. Gümüşhane Üniversitesi, <http://www.gumushane.edu.tr/>, (13.07.2019)
- Anonim, 2018h. Gümüşhane Üniversitesi, <http://www.gumushane.edu.tr/kampus-haritasi>, (13.07.2019).
- Anonim, 2019ı. <https://gumushane.ktb.gov.tr/TR-57888/karaca-magarasi.html>, (25.07.2019).
- Ağduman, F. 2014. Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Motivasyon Ve Tatminlerinin İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Ak, M. K., Kaya, S., 2016. Düzce Üniversitesi Yerleşkesi Örneğinde Çim Alanların Görsel Algı Değerlendirmesi. *Düzce Üniversitesi Ormancılık Dergisi*, 12(2), 231-240.
- Akpınar, N., 2011. Kaynak Envanter ve Analizi Ders Notları 2010-2011 (Basılmamış). Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi.
- Arriaza, M., Canas-Ortega, J. F., Canas-Madueno, J. A., Ruiz-Aviles, P., 2004. Assessing The Visual Quality Of Rural Landscapes. *Landscape And Urban Planning*, 69, 115-125.
- Aşur, E., 2017. Van Kenti Yakın Çevresi Kıyı Alanı Örneğinde Sulak Alanlar ve Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi. *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi*, 4(4), 506-515.
- Aşur, F., Alphan, H., 2018. Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi ve Alan Kullanım Planlamasına Olan Etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi*, 28(11): 117-125.

- Aydın, S., Okulu, Z. D., 2017. Zigana Köyü'nün Sürdürülebilir Turizm Potansiyeli. Proceedings Book, 602.
- Atalay, İ. 1994. Türkiye vejetasyon coğrafyası. İ. Atalay.
- Aygün, B., 2009. Gümüşhane. Gümüşhane: Bilnet Matbaacılık ve Reklamcılık A.Ş.
- Baylan, E., 2019. Kültürel Peyzaj ve Yere Bağlılık: Van Kenti Örneği. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi, 29(1), 10-23.
- Benliay, A., Soydan, O., 2015. Aspendos-Sillyon-Perge bisiklet güzergahı örneğinde peyzaj görsel kalitesi ve peyzaj özelliklerinin değerlendirilmesi. Artium, 3(1). 48-64.
- Bishop, I. D., 2019. Evidence Synthesis in Landscape Aesthetics: an Honourable Endeavour yet Insufficient Applicable Knowledge. Socio-Ecological Practice Research, 1(16).93-108.
- Bulut, Z., Yilmaz, H., 2009. Determination of Waterscape Beauties Through Visual Quality Assessment Method. Environmental monitoring and assessment, (1-4), 154:459.
- Bulut, Z., Karahan, F., Sezen, I., 2010, Determining Visual Beauties Of Natural Waterscapes: A Case Study For Tortum Valley (Erzurum/Turkey), Scientific Research and Essay 5 (2), 170-182.
- Büyükdoğan, G., "Edirne Kent Merkezi ve Yakın Çevresi Rekreatif Kaynak Değerlerinin Sürdürülebilirlik Bağlamında Değerlendirilmesi", Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Zonguldak.
- Cengiz Gökçe, G., Açiksöz, S., 2015. Turizmin Kültürel Peyzaj Bileşenleri ve Kırsal Kimlik Üzerine Etkisi: Nallıhan-Beydili Köyü Örneği, I. In Eurasia Tourism Congress: Current Issues, and Indicators (EITOC-2015) (409-419).
- Çakıcı, I., Çelem, H., 2009. Kent parklarında görsel peyzaj algısının değerlendirilmesi. Tarım Bilimleri Dergisi, 15(1), 88-95.
- Çetin, M., 2008. "Porsuk Baraj Gölü Ve Yakın Çevresi Doğal Ve Kültürel Peyzaj Değerlerinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Zonguldak.
- Çevre Durum Raporu, 2018. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Gümüşhane.
- Çöteli, M., G., 2012. Kültürel peyzajın korunması ve sürdürülebilir kentsel gelişiminin yaratılması yönünde bir politika önerisi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(32), 35-74.
- Daniel, T. C., 2001. Whither Scenic Beauty. Visual Landscape Quality Assessment In The 21 St Century. Landscape and Urban Planning, 54 (1-4), 267- 281.
- Daniel, T. C., Muhar, A., Arnberger, A., Aznar, O., Boyd, J. W., Chan, K. M., Grêt-Regamey, A., 2012. Contributions of cultural services to the ecosystem services agenda. Proceedings of the National Academy of Sciences, 109(23), 8812-8819.
- Daniel, T. C., and Vinning, J., 1983. Methodological Issues in the Assessment of Landscape Quality, In I. Altman and J. F. Wohlwill (Eds.), Human Behavior and Environment: Volume 6. Behavior and the Natural Environment, Plenum Press, New York.
- Doğanay, S., 2010. Doğu Karadeniz'de Yayla Turizmi Merkezlerine Yeni Bir Örnek: Taşköprü Yaylası. Doğu Coğrafya Dergisi-26. 223-240.

- Doğan, Z., 2018. Kültürel Peyzaj Değerlerinin Çevre Peyzajının Korunması Açısından Belirlenmesi: Karabiga Beldesi Örneği (Çanakkale), Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Çanakkale.
- Dupont, L., Ooms, K., Antrop, M., Van Eetvelde, V., 2016. Comparing Saliency Maps and Eye-Tracking Focus Maps: The Potential Use In Visual Impact Assessment Based On Landscape Photographs. *Landscape and urban planning*, 148, 17-26.
- Düner, M., 2016. Erzincan kentinin rekreasyon alanları. Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan.
- Düzgüneş, E., Demirel, Ö., 2015. Milli Parklarda Doğal ve Kültürel Kaynak Değerlerinin Görsel Peyzaj Kalite Yönünden Değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5(12), 13-23.
- Dramstad, W. E., Tveit, M. S., Fjellstad, W. J., Fry, G. L., 2006. Relationships between visual landscape preferences and map-based indicators of landscape structure. *Landscape and urban planning*, 78(4), 465-474.
- Elinç, H., 2011. Görsel Kalite Değerlendirmesi Yöntemi ile Antalya İli Alanya İlçesindeki Abdurrahman Alaettinoğlu ve Alanya belediye başkanları kent parklarının irdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Konya.
- Erenci, T., 2006. Bir Üniversite Yerleşkesinde Rekreasyon İhtiyacı ve Planlanması (Umuttepe örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Eroğlu, E., Kaya, S., Dogan, T. G., Meral, A., Demirci, S., Başaran, N., Corbaci, O. L., 2018. Determination Of The Visual Preferences Of Different Habitat Types. *Fresenius Environmental Bulletin*, 27(7) 4889-4899.
- Gavrilidis, A. A., Ciocănea, C. M., Niță, M. R., Onose, D. A., Năstase, I. I., 2016. Urban landscape quality index–planning tool for evaluating urban landscapes and improving the quality of life. *Procedia Environmental Sciences*, 32, 155-167.
- Gökçe, G. C., Açiksöz, S., 2015. Kültürel Peyzaj Bileşenleri ve Turizm ilişkisinde Görsel Peyzaj Analizi. *Nallıhan- Beydili Köyü Örneği*, *Eurasia Tourism Indicators (EITOC-2015)*, 409-419.
- Göler. S., 2009. Biçim, Renk, Malzeme, Doku ve Işığın Mekân Algısına Etkisi. Mimar Sinan G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Gültürk, P., 2013. Tekirdağ Kent Merkezi Kıyı Şeridinin Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi, Namık Kemal Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 130s. Tekirdağ.
- Gültürk, P., Şişman, E. E., 2015. Tekirdağ Kent Merkezi Kıyı Şeridinin Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi ve Mekan Tercihine Etkisi. *Adnan Menderes Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi*, 12(1), 81-89.
- Günaydın, İ., 2013. Gümüşhane Üniversitesi Yayınları ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 148 s, Gümüşhane.
- Hägerhäll, C. M., Sang, Å. O., Englund, J. E., Ahlner, F., Rybka, K., Huber, J., Burenhult, N., 2018. Do humans really prefer semi-open natural landscapes? A cross-cultural reappraisal. *Frontiers in psychology*, 9.
- He, J., Tsou, J. Y., Xue, Y., Chow, B., 2005. A Visual landscape assessment approach for high-density urban development. In *Computer Aided Architectural Design Futures 2005* (125-134). Springer Netherlands.

- Hermes, J., Albert, C., Von Haaren, C., 2018. Assessing The Aesthetic Quality of Landscapes in Germany. *Ecosystem services*, 31, 296-307.
- Herzog, T. R., Bosley, P. J., 1992. Tranquility and Preference as Affective Qualities of Natural Environments. *Journal of environmental psychology*, 12(2), 115-127.
- Huang, A. S. H., Lin, Y. J., 2019. The effect of landscape colour, complexity and preference on viewing behaviour. *Landscape Research*, (inpress) 1-14.
- Irmak, M. A., Yılmaz, H., 2010. Farklı Peyzaj Karakter Alanlarına Göre Doğal ve Kültürel Kaynak Değerlerinin Görsel Analizi: Erzurum Örneği. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, (2), 45-55.
- İnan S., "Boğaziçi Kıyı Alanlarının Rekreatyonel Açısından Değerlendirilmesi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehircilik ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, 2005.
- Kaba, İ. C., 2009. Türkiye'deki Üniversitelerde Kampüs Rekreatyonunun Mevcut Durumu ve Kampüs Rekreatyon Modellemesi', Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Kalın A., 2004. Çevre tercih ve değerlendirmesinde görsel kalitenin belirlenmesi ve geliştirilmesi: Trabzon sahil bandı örneği. K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Trabzon.
- Kaplan, A., Hepcan, Ç. C., 2004. Ege Üniversitesi Kampüsü 'Sevgi Yolu'nun Görsel (Etki) Değerlendirme Çalışması. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 41 (1):159-167.
- Kaplan, A., Taşkın, T., Önenç, A., 2006. Assessing the visual quality of rural and urban-fringed landscapes surrounding livestock farms. *Biosystems Engineering*, 95(3), 437-448.
- Karaküçük, S., 2014. Rekreatyon: boş zamanları değerlendirme. Suat KARAKÜÇÜK. <https://books.google.com.tr>.
- Kaya T., A., 2016. Cultural Landscapes as Heritage: A Landscape-Based Approach to Conservation. *Environmental Sustainability and Landscape Management*. Efe, R., Cürebal, İ., Gad, A., Toth, B., Eds. St. Kliment Ohridski University, Press Sofia. 205-221.
- Keleş, E., Atik, D., Bayrak, G., 2018. Visual Landscape Quality Assessment in Historical Cultural Landscape Areas. *European Journal of Sustainable Development*, 7(3), 287-300.
- Keseci, Z. T., 2017. Doğal Ve Kültürel Peyzajın Korunmasına Yönelik Ekoturizm Odaklı Bir Peyzaj Planlama Yaklaşımı, Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Şehir Ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Peyzaj Planlama Programı, İstanbul.
- Kıroğlu, E., 2007. Erzurum Kenti ve Yakın Çevresindeki Bazı Rekreatyon Alanlarının Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi. Y. Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kiper, T., Öztürk A. G., 2011. Kent Ormanlarının rekreatyonel kullanımı ve Yerel Halkın Farkındalığı: Edirne Kent (İzzet Arvesen) Orman örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi*, 2011 8(2). 105-118
- Kiper, T., Korkut, A., Topal, T. Ü., 2017. Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi: Kıyıköy Örneği. *Doga Bilimleri Dergisi*, 20(3), 258-269.
- Köksal, İ., 2004. Tarım ve Hayvancılığın Gümüşhane Ekonomisinde Yeri ve Önemi, Enderoğlu, Y. T. (der.). Gümüşhane'nin Ekonomik Kalkınması İstanbul: İktisadi Araştırmalar Vakfı Yayını. 33-75.

- Lin, L., Homma, R., Iki, K., 2018. Preferences for a Lake Landscape: Effects Of Building Height and Lake Width. *Environmental Impact Assessment Review*, 70, 22-33.
- Lothian, A., 2017, The science of scenery: how we see scenic beauty, what it is, why we love it, and how to measure and map it. A print-on-demand (or Kindle) book available through, Amazon.com.
- Madran E. ve Özgönül, N., "Recommendation No R (95) 9 on the Integrated Conservation of Cultural Landscape Areas as Part of Landscape Policies", International Documents Regarding the Preservation of Cultural and Natural Heritage, METU Faculty of Architecture Press, Ankara, 1999.
- Michael, B., Vicky S., Michael S., 2002. Residential Real Estate Prices: a Room With a View. *Journal of Real Estate Research*, 23(1-2), 129-138.
- Mirghaed, F. A., Mohammadzadeh, M., Salmanmahiny, A., Mirkarimi, S. H., 2019. Assessing the interactions between landscape aesthetic quality and spatial indices in Gharasoo watershed, North of Iran. *International Journal of Environmental Science and Technology*, 1-12.
- Müderrişoğlu, H., Eroglu, E., Özkan, S., Ak, K., 2006. Visual Perception Of Tree Forms. *Building and Environment*, 41 (6), 796-806.
- Emre, M., Nimet, Ö., 1999. Recommendation No R (95) 9 on the Integrated Conservation of Cultural Landscape Areas as Part of Landscape Policies, International Documents Regarding the Preservation of Cultural and Natural Heritage, METU Faculty of Architecture Press, Ankara, 1999.
- Ode, Å., Tveit, M., S., Fry, G., 2008. Capturing Landscape Visual Character Using Indicators: Touching Base With Landscape Aesthetic Theory. *Landscape research*, 33(1), 89-117.
- Oteros-Rozas, E., Martín-López, B., Fagerholm, N., Bieling, C., Plieninger, T., 2018. Using Social Media Photos to Explore the Relation Between Cultural Ecosystem Services and Landscape Features Across Five European Sites. *Ecological Indicators*, 94, 74-86.
- Özgeriş, M., Karahan, F., 2015. Rekreeyonal Tesislerde Görsel Kalite Değerlendirmesi Üzerine Bir Araştırma: Tortum ve Uzundere (Erzurum) örneği. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 16(1), 40-49.
- Özgüç İ, M., 1999. TEM Hadımköy-Kınalı Arası Peyzaj Planlaması Üzerinde Görsel Araştırmalar. *İÜ Orman Fakültesi Dergisi, A Serisi*, 49 (2), 115-132.
- Özhancı, E., Yılmaz, H., 2011. Rekreeyasyon Alanlarının Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi; Erzurum örneği. *Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 67-76.
- Özhancı, E., Yılmaz, H., 2017. Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmelerinde Kalite Göstergelerinin Mekansal Yansımaları. *Erciyes Özgür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31(43), 157-173.
- Polat, A. T., Önder, S., 2011. Konya İli Kent Parklarının Görsel Kalitesinin Belirlenmesi, I. Konya Kent Sempozyumu, 347-357.
- Polat, A. T., Güngör, S., Adıyaman, S., 2011. Konya Kenti Yakın Çevresindeki Kentsel Rekreeyasyon Alanlarının Görsel Kalitesi İle Kullanıcıların Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiler. I. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, 607-617.

- Polat, A. T., 2012. Kent Parklarında Görsel Kalite Ve Doğallık Derecesi Arasındaki İlişkilerin Belirlenmesi. *İğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 85-92.
- Polat, A. T., Akay, A., 2015. Relationships Between the Visual Preferences of Urban Recreation Area Users and Various Landscape Design Elements. *Urban Forestry, Urban Greening*, 14(3), 573-582.
- Ren, X., Kang, J., 2015. Effects of the visual landscape factors of an ecological waterscape on acoustic comfort. *Applied Acoustics*, 96, 171-179.
- Rapoport, A., 1977. Contribution to the theory of random and biased nets. In *Social Networks* (pp. 389-409). Academic Press.
- Robert R. P., 2009. National Park Service Cultural Landscapes Inventory Professional Procedures Guide, U.S. Department Of The Interior National Park Service Cultural Resource Stewardship and Partnerships Park Historic Structures and Cultural Landscapes Program, Washington D.C., 6-4.
- Robert, S., 2018. Assessing the visual landscape potential of coastal territories for spatial planning. A case study in the French Mediterranean. *Land Use Policy*, 72, 138-151.
- Rüzgar, H., 2016. Adıyaman İli Ve Yakın Çevresinin Turizme Yönelik Rekreatif Peyzaj Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Sağlık, A., 2014. Çanakkale Kenti Rekreatif Potansiyelinin Kentlerin Yaşanabilirliği Açısından Değerlendirilmesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, Çanakkale.
- Sezen, I., Yılmaz, S., 2010. Kuzey ile Doğu Arasında Rekreatif Turizm Açısından Gizemli Bir Köprü: Soğanlı Dağı, Kırsal Çevre Yıllığı, 7-22, Erzurum.
- Sevil, T., Şimşek, K. Y., Katırcı, H., Çelik, O., Çeliksoy, M. A., Kocaekşi, S., 2012. Boş Zaman ve Rekreatif Yönetimi. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Surat, H., 2017. Kent Parklarının Görsel Peyzaj Algısının Peyzaj Mimarlığı Öğrencileri Tarafından Değerlendirilmesi. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 19(1), 70-80.
- Turgut H., Yeşil, P., Yılmaz, S., 2009. Determining The Recreational Demands And Tendencies Of Students At Atatürk University Through Questionnaires. *Scientific Research and Essay*. 4 (3), 152-159.
- Uygur, S. M., Baykan, E., 2007. Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 30-49.
- Uzun, O., Müderrisoğlu, H., 2011. Visual Landscape Quality İn Landscape Planning: Examples Of Kars And Ardahan Cities İn Turkey. *African Journal of Agricultural Research*, 6(6), 1627-1638.
- Wakil, K., Naeem, M. A., Anjum, G. A., Waheed, A., Thaheem, M. J., Nawaz, R., 2019. A Hybrid Tool for Visual Pollution Assessment in Urban Environments. *Sustainability*, 11(8), 2211.
- Yalçinyavuz, A.Ü., Yılmaz S., 2016. Rekreatif Alan Kullanım Taleplerinin Belirlenmesi: Erzincan Kenti Örneği. Determination of Recreation Area Using Demands : Erzincan City Sample , Kastamonu Uni., Orman Fakültesi Dergisi, Kastamonu Univ., Journal of Forestry Faculty., 16 (2): 336-347.
- Yao, Y., Zhu, X., Xu, Y., Yang, H., Wu, X., Li, Y., Zhang, Y., 2012. Assessing The Visual Quality Of Green Landscaping İn Rural Residential Areas: The Case Of

Changzhou, China. Environmental monitoring and assessment, 184(2), 951-967.

Yazgan E. M., 2013. Peyzaj Nedir (Peyzaj, Çevre ve Tarım). Anadolu Üniversitesi, Türkiye. 26-44.

EK 1

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Fen ve Mühendislik Bilimleri Etik Kurul Başkanlığı

Sayı : 60665420-000-E.1900096050
Konu : Etik Kurul Onay Talebi (Prof.Dr.
Sevgi YILMAZ)

22.03.2019

HUKUK MÜŞAVİRLİĞİNE

İlgi : 12.03.2019 tarihli ve 77040475-000-E.1900085614 sayılı belge.

İlgi'de kayıtlı yazımız ile; Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim dalı öğretim üyesi **Prof.Dr. Sevgi YILMAZ** yürütücülüğünde yapılacak olan, yüksek lisans öğrencisi **Özden ERKAN**'ın "**Görseller ile Üniversite Öğrencilerinin Algısalığı ve Buna Bağlı Mekansal Planlama Kriterleri**" konulu anket çalışması için Etik Kurul uygunluk-onay belgesi talebine ilişkin Fen ve Mühendislik bilimleri etik kurulunun 21.03.2019 tarih ve 4 sayılı oturumunda alınan 8 no'lu kararı aşağıya çıkarılmıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof.Dr. Cavit KAZAZ
Kurul Başkanı

Karar-8) Hukuk Müşavirliğinin; Üniversitemiz Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim dalı öğretim üyesi **Prof.Dr. Sevgi YILMAZ** yürütücülüğünde yapılacak olan, yüksek lisans öğrencisi **Özden ERKAN**'ın "**Görseller ile Üniversite Öğrencilerinin Algısalığı ve Buna Bağlı Mekansal Planlama Kriterleri**" konulu anket çalışması için Etik Kurul uygunluk-onay belgesi talebine ilişkin 12.03.2019 tarih ve E.1900085614 sayılı yazısı görüşüldü.

Yapılan görüşmelerden sonra; Peyzaj Mimarlığı Anabilim dalı öğretim üyesi **Prof.Dr. Sevgi YILMAZ** yürütücülüğünde yapılacak olan, yüksek lisans öğrencisi **Özden ERKAN**'ın "**Görseller ile Üniversite Öğrencilerinin Algısalığı ve Buna Bağlı Mekansal Planlama Kriterleri**" konulu anket çalışması ile ilgili olarak; gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemler dikkate alındığında, yapılan çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına mevcut oy birliği ile; **Karar verildi.**

Ek : Karar Formu (1 Sayfa)

Atatürk Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Etik Kurul Başkanlığı 25240
Yakutiye/ERZURUM

E-Posta: Muhammet.alan@atauni.edu.tr

Sayı : 95674917-108.99-E.2471
Konu : Etik Kurul Onay

30/04/2019

GÜMÜŞHANE ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : Özden Erkan 29/03/2019 tarihli ve 10000000000- sayılı yazısı.

İlgi sayılı yazımıza istinaden, Üniversitemiz 24/04/2019 tarih 2019/4 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Toplantısında ilgili kişinin anketini yapmasında bir sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.
Bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Günay ÇAKIR
Kurul Başkanı

Adres:
Telefon:
E-Posta:

Faks:

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiŐtir.
Evrak teyidi <https://ebyssorgu.gumushane.edu.tr> adresinden FRP2-TG6B-89E7 kodu ile yapılabilir.

EK 2

Bu anket formundan elde edilen veriler, Prof. Dr. Sevgi YILMAZ danışmanlığında yürütülen 'Özden TANIŞ' ın yüksek lisans tez çalışmasında kullanılacaktır. Üniversite öğrencilerine yönelik olarak hazırlanan bu anket ile mekânsal planlamalarda ihtiyaca dönük olarak insanların kendini iyi hissedeceği peyzaj tasarımlarına yer verilebilmesi için katılımcıların görsel algılamada değerlendirme biçimleri, mekân tercihleri, algılama düzeyleri ve mekânın duygular üzerindeki etkisi değerlendirilecek olup, elde edilen veriler yalnızca bilimsel amaçla kullanılacaktır.

Fakülte:

Bölüm:

1. Cinsiyetiniz? Erkek Kadın

2. Gün içinde sosyal medyada gün içinde ortalama ne kadar vakit geçiriyorsunuz? İşaretleyiniz.

8 saat 6 saat 4 saat 2 saat 1 saatten az hiç

3. Bir yılda okuduğunuz yaklaşık kitap sayısını işaretleyiniz.

20 ve daha fazlası 10-15 10-5 Hiç

4. İkametgah ettiğiniz binanın özelliğini işaretleyiniz.

Tek katlı bahçeli Tek katlı bahçesiz Apartman Bahçeli Site

5. Gümüşhane kent olarak sizin rekreasyon ihtiyaçlarınızı karşılıyor mu?

Evet Hayır

6. Rekreasyon aktivitelerinizi etkileyen en önemli faktörü işaretleyiniz.

Ekonomik olmayışı İzin Ulaşım güçlüğü İklim Sağlık Konaklama tesislerinin azlığı

7. Serbest zamanlarınızda Gümüşhane'de en çok nereleri ziyaret etmekten hoşlanıyorsunuz ve kendinizi rahat hissediyorsunuz?

Kafeler Spor salonları Parklar Piknik yerleri Belediye Meydanı

8. Kenttsel açık yeşil alanlarda aşağıdakilerin hangisini olmasını istersiniz?

Çim yüzeyi Su öğeleri İlginç kaya ve taş Geleneksel binalar Spor Alanları

9. Üniversite yerleşkesi rekreasyonel ihtiyaçlarınızı karşılıyor mu?

Evet Hayır

10. Üniversite yerleşkesinin açık yeşil alanlarını yeterli buluyor musunuz?

Evet Hayır

11. Ders aralarında nerede zaman geçiriyorsunuz?

Kütüphane Kantin Diğer.....(Lütfen belirtiniz)

12. Fırsat bulduğunuzda ilk görmek istediğiniz yeri işaretleyiniz. (Tek seçenek işaretleyip x koyunuz)

Limni Gölü	
Örümcek Ormanı	
Tomara Şelalesi	
Zigana Dağı	
Taş Köprü	
Karaca Mağarası	
Gümüşhane Evleri	
Yaylalar	

13- Bu alanlarda hangi alternatif turizm aktiviteleri olabilir? (Seçeneğinize x işareti koyunuz)

Pansiyonculuk	
Kış Turizmi (Kayak tesisleri)	
Mağara Turizmi	
Kuş gözlemciliği	
Akarsu Turizmi (Kano-Rafting)	
Dağcılık	
Foto safari	
Yüzme	
Tracking (Yürüyüş)	
Yamaç Paraşütü	
Hepsi	
Hiçbirisi	

14. Gördüğünüz alanlarda en çok hangisini beğeniyorsunuz, 3 tanesini işaretleyiniz.

Tarihi Doku	
Doğallık	
Özgünlük	
Temiz hava	
Doğal Bitki Örtüsü	
Yaban hayatı	
Su	

15. Turizm açısından hangi bölgenin tanıtımının yapılmasını daha önemli olduğunu düşünüyorsunuz ? (Önem sırasına göre 1' den 8' e kadar numaralandırınız)

Limni Gölü	
Örümcek Ormanı	
Tomara Şelalesi	
Zigana Dağı	
Taş Köprü	
Karaca Mağarası	
Gümüşhane Evleri	
Yaylalar	

GÖRSEL KALİTE ANKET FORMU

Fotoğraflara bakarak, aşağıdaki kriterlere göre her bir resim için 1-5 aralığında puanlandırma yapınız. (1=en düşük, 2=düşük, 3=normal, 4=yüksek, 5=çok yüksek)

Değerlendirme kriteri	Mutluluk	Huzur	Güven	Heyacan	Rahatsız Edici	Korku Verici	Güvensiz
Limni Gölü (GöP)							
							
							
Örümcek Ormanı (OrP)							
							
							
Tomara Şelalesi (DoP)							
							
							
Zigana Dağı (DaP)							
							
							
Taş Köprü (DeP)							
							
							
Karaca Mağarası (MaP)							
							
							
Gümüşhane evleri (KüP)							
							
							
Yaylalar (YaP)							
							
							

GöP: GÖL PEYZAJI

OrP: ORMAN PEYZAJI

DoP: DOĞAL SU PEYZAJI

DaP: DAĞ PEYZAJI

DeP: DERE PEYZAJI

MaP: MAĞARA PEYZAJI

KüP: KÜLTÜREL PEYZAJ

YaP: YAYLA PEYZAJI

ÖZGEÇMİŞ

1988 yılında Gümüşhane’ de doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Gümüşhane’ de tamamladı. 2008 yılında Atatürk Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünde başladığı lisans eğitimini 2012 yılında tamamladı, 2012 yılında Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Eğitimine başladı. 2014- 2016 yılları arasında Çevre Norm Danışmanlık ve Mühendislik firmasında ÇED personeli (ç sınıf) Peyzaj Mimarı olarak görev aldı. Daha sonra 2018 yılı Kasım ayında Gümüşhane Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü’ de başladığı görevine Peyzaj Mimarı olarak devam etmektedir.